

Tibɔnyaan ti LUK ɲmee ti na

¹ Maaninkpel Teofilus, binib pam nan pɔɔn bibaa ki ɲmee kigbanɲ ponn ni tibɔr ti nan ɲa tikaasisik ni na.

² Binib bi kan tibɔr ngbaan aah piin ki ti doo pu na mooni ti, ki tuk timi. Le bi ɲmee baah tuk timi pu na.

³ Min Luk, m mu bee mbamɔm tibɔr ngbaan aah piin pu ki ti doo pu na. Nima le m dak ke ni ɲan m mu ɲmee ti, taah piin ki ti saa pu na, ki tii si,

⁴ aan aa mu bee baah tuk si tibɔr ti na aabamɔn.

Uwumbɔr aatuun aah len ke bi ga maa Jɔnn pu na

⁵ Buyoonn Herod nan ye Judea aatinɲ aabɔr na, le Uwumbɔr aatotoor ubaa nan bi, bi nan yin u ke Sekaria. U nan ye Abija aamaal ponn ni aanii la. Upuu aayimbil nan ye Elisabef. U mu nan ye Uwumbɔr aatotoor Aaronn aamaal ponn ni aanii ubaa la.

⁶ Sekaria ni upuu mɔmɔk nan ye bininyaam Uwumbɔr chee, ki dii waakaal mɔmɔk, ki ɲani waah ban pu na, kaa kpa taani ubaa.

⁷ Baa nan kpa ubo. Elisabef nan ye upiiɲoob la. Bi mɔmɔk mu nan por la.

⁸⁻⁹ Uwumbɔr aatotoorb aakaal aah dii pu na, le bi lee Sekaria, u ti koo Uwumbɔr Aadichal ni ki see tulalee aayon. Waayoonn aah fuu ni na, le u koo Uwumbɔr Aadichal ni, u ti tun lituln limina.

¹⁰ Buyoonn u bi seer tulalee aayon ngbaan tii Uwumbør na, le kinipaak sakpenj bi lipaal, ki mee Uwumbør.

¹¹ Le u kan Uwumbør aatuun, baah seer tulalee aayon libimbiln li paab na aanjangii wøb.

¹² Sekaria aah kan u na, le ni muk u, le ijawaan chuu u.

¹³ Le Uwumbør aatuun ngbaan bui u, “Sekaria, taa san ijawaan. Uwumbør nun saameen a. Aapuu Elisabef ga maa ubijabo, ki tii si. Le aa ga yin u ke Jøn.

¹⁴ U yaa ma u kan, le aa ga li kpa mpopiin pam. Binib pam mu ga li mœni.

¹⁵ U ga li ye uninyuun Uwumbør chee. Waan nyu n̄subil aadaan, ki mu aan nyu ndaan mubaa. U ga li gbii Uwumbør Aafuur Nyaan buyoonn bi ga maa u na, ki li joo cha.

¹⁶ U ga cha nimi Israel yaab pam gir ti dii Bidindaan Uwumbør.

¹⁷ U ga li kpa Uwumbør Aafuur Nyaan, ni mpœn, ke Uwumbør aabønabr Elaija aah nan kpa pu na, ki ga loln ni Tidindaan pu nsan. U ga cha tetiib ni baabim ki kpaan.* U ga cha binib bi kaa kii Uwumbør aamøb na li kpa nlan, aan bi kpeln, ki li dii bininyaam aah dii pu na. U ga toor binib, bi li ye binib bi gor ki kii Uwumbør na.”

¹⁸ Le Sekaria bui Uwumbør aatuun ngbaan, “M por a, mpuu mu por a; m ga n̄a kinye ki bee ke saah len pu na ga sil n̄a.”

¹⁹ Le Uwumbør aatuun ngbaan bui u, “M ye Gabriel u si Uwumbør aanimbiin ni na la. U tun ni mi ke m nan tuk si tibnyaan tee.

* **1:17** : Lik Malakai 4.5-6.

20 Ni yaa nan njeer kan, maah len pu na ga gbiin. Saah kaa pak maah len pu na, le aa ga na ubir, kaan ki nmaa len tibor ki ti saa buyoonn tiwan nimina ga na na.”

21 Le kinipaak ngbaan si lipaal, ki si kii buyoonn Sekaria ga nya ni Uwumbor Aadichal ni na. U nan yunn kaa nyan ni, le ni gar bi pam.

22 Waah nan nyan ni na, waa nmaa len bi chee tibor. Nima le cha bi bee ke u kan lijnjiir aawan Uwumbor Aadichal ni. Le u beenin len libir, kaa nmaa len tibor.

23 Waawiin aah ye pu u tun lituln Uwumbor Aadichal ni na aah doo na, le u kun.

24 Ni bi ki cha, le upuu Elisabef dek lipuul, ki di ubaa bor inmal inmu,

25 le ki bui ke, “Uwumbor lik maah bi pu na la, le ki na mi tibulchinn kina ki tii mi, ki nyan mi inimoon ni.”

Uwumbor aatuun aah bui Mari ke u ga maa Yesu pu na

26 Lipuul aah na inmal iloob apuul na, le Uwumbor tun waatuun Gabriel ke u buen Galilee aatin kibaa ni, bi yin ki ke Nasaref,

27 ke u buen usapoon ubaa chee, bi yin u ke Mari. Waa nyi uja. Bi nan puu ke bi ga tii u tichar. Bi yin uchall Josef, u ye Ubor David aamaal ponn ni aanii ubaa la.

28 Le Uwumbor aatuun ngbaan fuu ni Mari chee ki doon u, le ki bui u, “Uwumbor na si tibulchinn sakpen a, ki bi aa chee, ki na tinyoor na aa pu ki jer waah na bipiib momok pu na.”

29 Waah len kina na, le ni gar Mari sakpen. Le u dakl lik waah len pu na aatataa.

³⁰ Le u ki bui u, “Mari, taa san ijawaan. Uwumbər ɲa si tibulchinn la.

³¹ Aa ga dek lipuul, ki maa ubijabo ki yin u ke Yesu.

³² U ga li ye uninyuun la. Bi ga yin u Uwumbər u kaa kpa ɲeen aatɔ na Aajapɔɔn. Tidindaan Uwumbər ga tii u uyaaja Ubər David aanaan.

³³ U ga li ye uyaaja Jakob aayaabitiib† aabər n-yoonn mu kaa kpa ndoon na. Waanaan aan doo.”

³⁴ Le Mari baa Uwumbər aatuun ngbaan ke, “Maah kaa nyi uja na, m ga ɲa kinye ki maa ubo?”

³⁵ Le u bui u, “Uwumbər Aafuur Nyaan ga sunn ni aa pu. Uwumbər u kaa kpa ɲeen aatɔ na aapɔɔn ga cha aa dek lipuul. Nima pu na, saah ga maa ubo u na ga li ye chain. Bi ga yin u ke Uwumbər Aajapɔɔn la.

³⁶ Lik, aana aabo Elisabef, u por na, u mu pil ubijabo aapuul. Baah nan yin u ke upiinjooob na kpa injmal iloob aapuul la;

³⁷ nibaa aa pɔɔ Uwumbər chee.”

³⁸ Le Mari bui Uwumbər aatuun ngbaan, “M ye Uwumbər aanaagbiipii la. Saah len pu na, u cha ni ɲa kina.” Le Uwumbər aatuun ngbaan buen.

Mari aah mann Elisabef pu na

³⁹ N-yoonn ngbaan le Mari gor mala ki buen ɲijoo ponn ni, le ki ti buen kitinj kibaa ni, ki bi Juda aatinj ponn ni,‡

⁴⁰ le ki koo Sekaria do, ki doon Sekaria aapuu Elisabef.

† **1:33** : Jakob aayaabitiib ye Israel yaab la. ‡ **1:39** : Ni nan ye iwiin inaa bee injmu aasachuln la.

⁴¹ Elisabef aah ηun idoon pu na, le waabo fii uponn ni. Le Uwumbər Aafuur Nyaan gbiin Elisabef.

⁴² Le u len mpəən pu ki bui Mari, “Uwumbər ηa tinyoor ηa aa pu ki jer waah ηa bipiib məmək pu na, ki ηa tinyoor ηa ubo u bi aponn ni na mu la.

⁴³ Ba ηa Uwumbər nyuη mi kina ki cha Ndinnaan aana dan nan mann mi?

⁴⁴ Ntafal aah ηun saadoon na, le maabo fii mponn ni, waah kpa mpopiin pu na.

⁴⁵ Si u gaa Uwumbər ki kii na, u ηa tinyoor ηa aa pu la, ki ga ηa waah nan tuk si ke u ga ηa pu na.”

Mari aah gaa nlahn ki pak Uwumbər pu na

⁴⁶ Le Mari bui ke,
“M nyuηni Uwumbər nsui ni la.

⁴⁷ M kpa mpopiin sakpen, Uwumbər u gaa mi lii na pu.

⁴⁸ U teer mi u ye waanaagbiipiigiin na bər.
Dandana ki joo cha, binib məmək ga len
ke Uwumbər ηa tinyoor ηa m pu la,

⁴⁹ ba pu? Uwumbər u kpa mpəən na tun litukpaan
ki tii mi.

Waayimbil ye chain la.

⁵⁰ Binib bi san u na, u san bi kinimbaak,
ni biyaabitiib, ni biyaabisəsək ponn ni ki joo
cha.

⁵¹ U mək binib waapəən,
ki jenn kalmbaanidam bi dak ke bi ye
bininyuum na.

⁵² U nyan bibər kpaam baanaan ni,
ki nyuη bigiim.

⁵³ Binib bi nkon joo bi na,
u tii bi tijikaar nyaan, bi ji bab.

U cha biwankpadam chuun ni injaalpeen.

54 Waah nan puu tipuur ti tii tiyaajatiib na,
u ɲa kina la, ki ter waatum Israel yaab.

55 U teer ki san Abraham ni uyaabitiib kinimbaak
n-yoonn mu kaa kpa ndoon na la.”

56 To, Mari nan bi Elisabef do inmal itaa, le ki nin
gir kun.

Baah ma Jɔnn u muini binib nnyun ni na pu na

57 Le ni ɲeer Elisabef maa ubo. Le u ma ubijabo.

58 Le udoyaab ɲun ke Uwumbɔr san u kinimbaak
sakpen. Le u ni bi kpaan ki mɔɔni.

59 Waabo aawiin iniin daal, le bi dan bi nan gii
uchakpaln, le ki ban bi yin u ke Sekaria ke baah
yin ute pu na.

60 Le una aa kii, ki bui ke bi ga yin u ke Jɔnn la.

61 Le bi bui u, “Unii ubaa aa kpa liyimbil limina
nimi aamaal ponn ni.”

62 Le bi di biɲaal len ute chee, ki baa u ke u ban
ke bi yi waabo kinye.

63 Le u bui bi ke bi tii u kigban. Baah tii u na,
le u ɲmee ke, “Waayimbil le ye Jɔnn.” Le ni gar bi
mɔmɔk pam.

64 Libuul ngbaan ni le Sekaria aalambil lɔkr. Le
u piin ki bi len ki pak Uwumbɔr.

65 Le ijawaan chuu bidoyaab mɔmɔk. Le Judea
aatim mumɔk bi ɲijoo ponn ni na aanib ɲun tibɔr
ngbaan.

66 Ni nan ɲa binib bimɔk ɲun ti na ilandak. Le bi
baa ke, “Ubo ngbaan ga li ye ba aanibol?” Ba pu?
Uwumbɔr aanaal nan bi u pu.

Sekaria aah pak Uwumbɔr pu na

67 Le Uwumbɔr Aafuur Nyaan gbiin Sekaria, u
ye Jɔnn aate na, le ki cha u len Uwumbɔr aabɔr:

- 68 “Cha ti pak Tidindaan u ye timi Israel yaab
Aawumbər na.
U dan nan ter waanib, ki nyan bi tinaagbiir ni,
69 ki tii timi unii u ga gaa timi lii, ki kpa mpəən,
ki ye waatutunn Ubər David
aamaal ponn ni aanii ubaa na.
- 70 U nan cha waabənbatiib chain len kina
n-yaayoonn na
ki joo cha.
- 71 U nan puu tipuur ke u ga nyan timi, timi aadim
aanjaal ni,
ni bimək nan timi na aanjaal ni, aan ti ηmar.
- 72 U nan len ke u ga san tiyaajatiib kinimbaak,
ki teer waah puu tipuur ti ye chain na bər.
- 73 U nan puu tipuur tii tiyaaja Abraham,
74 ke u ga nyan timi, timi aadim aanjaal ni,
aan ti dii u ki taa li san ijawaan,
- 75 ki li bi chain,
ki li kpa mbimbinyaan u chee n-yoonn
məmək.
- 76 Si, maabo, bi ga yin si ke Uwumbər u kaa kpa
ηeen aatə na aabənbabr.
Aa ga loln ni Tidindaan pu nsan,
ki toor nsan tii u,
- 77 ki tuk waanib ke u ga di cha baatunwanbir pinn
bi,
ki gaa bi lii;
- 78 ba pu? timi Aawumbər kpa tibulchinn,
ki san timi kinimbaak.
U yaa gaa timi lii kan,
ni ga li bi ke nwiin aah puu ni pu na.
- 79 Ni ga woln binib bi bi mbəmbəən
ni ki san nkun ijawaan na pu,

ni ga mək timi nshan mu ga tii timi nsuudoon na.”

⁸⁰ Le ubo ngbaan muun, ki dii Uwumbər ni usui məmək, le ki nan bi nteersakpiin ni, ki ti saa buyoonn u piin ki bi tuk Israel yaab Uwumbər aabər na.

2

Baah ma Yesu pu na (Matiu 1.18-25)

¹ N-yoonn ngbaan le Ubər kpaan Siisa Agustus len ke binib məmək kuun ni ki nan ηmee baayimbil, u lik baah wiir pu na.

² Baah kahn binib kina njan pu na, Kirinius le nan ye Siria aatiη aaninkpel.

³ Le binib məmək buen bido aatiη ni, bi ti ηmee baayimbil.

⁴ Josef nan ye Ubər David aamaal ponn ni aanii ubaa la. Nima pu na, u nan nyan Nasaref, kitiη ki bi Galilee aatiη ni na, le ki buen Ubər David aatiη, ki bi yin ki ke Betlehem, ki bi Judea aatiη ni na.

⁵ Le u ni upuu Mari, u kpa lipuul na, buen bi ti ηmee baayimbil.

⁶ Baah bi Betlehem aatiη ni na, le ni ηeer u maa ubo.

⁷ Le u ma waajan aabijabo, ki di u poo likekeln ni, ki di u di ηa tiwakor aah ηmō timoor daka u ponn ni na; mpaan aa nan ki bi bicham aadiik ponn ni ke bi koo.

Uwumbər aatuuntiib aah fuu ni bipihdam chee pu na

⁸ Bipihdam bibaa nan bi nima chee timoor ni, ki kpa baapiih ki lik i kinyeek.

⁹ Le Uwumbər aatuun dan bi chee. Le Uwumbər aawiihn woln bi pu. Le ijawaan chuu bi sakpen.

¹⁰ Le Uwumbər aatuun ngbaan bui bi, “Taa san ijawaan man. M joo ni tibənyaan ti ga tii binib məmək mpopiin sakpen na la.

¹¹ Kinyeek kee bi ma unii u ga gaa nimi lii na, Ubər David aatiŋ ni. Uma le ye Tidindaan Kristo.*

¹² Ni ga kan ubo ngbaan aah poo ŋikeken ni, ki dɔ tiwakor aah ŋmə timoor daka u ponn ni na. Nima le ga li ye liməkl ki tii nimi.”

¹³ Libuul ngbaan ni le Uwumbər aatuuntiib bi wiir sakpen na fuu ni ntuun ngbaan chee, le ki pak Uwumbər, ki len ke,

¹⁴ “Cha ti nyuŋ Uwumbər u bi paacham na.

Lifuur ga li bi dulnyaa wee ni.

Uwumbər san binib kinimbaak la.”

¹⁵ Le Uwumbər aatuuntiib ngbaan gir buen paacham. Le bipihdam ngbaan bui tɔb, “Cha ti buen Betlehem aatiŋ ni dandana, ki ti lik Uwumbər aah tuk timi ke tiwan ni ŋa nima na.”

¹⁶ Le bi buen mala, ki ti kan Mari, ni Josef, ni ubo ngbaan. Ubo ngbaan dɔ tiwakor aah ŋmə timoor daka u ponn ni na.

¹⁷ Bipihdam ngbaan aah kan u na, le bi tuk binib Uwumbər aatuun ngbaan aah tuk bi ubo ngbaan aabər pu na.

¹⁸ Binib bimək ŋun bipihdam ngbaan aah len pu na, le ni gar bi.

¹⁹ Mari le teer tibər timina məmək, ki dakl lik taatataa usui ni.

* **2:11** : Hiibru aaliin ni, bi yin Kristo ke Masiya. Masiya aatataa le ye ke bi di olif aakpan kpir unii aayil pu ki mək ke u ye Uwumbər yoo.

²⁰ Le bipihdam ngbaan gir buen baapiih chee timoor ni. Baah cha na, le bi nyuŋni Uwumbər ki pak u, baah kan ki ŋun pu na məmək pu; bi kan ki ŋun Uwumbər aatuun ngbaan aah tuk bi pu na.

Baah yin Yesu liyimbil pu na

²¹ Ubo ngbaan aawiin iniin daal le ni ŋeer bi gii uchakpaln. Le bi yin u ke Yesu. Buyoonn Mari aa nan kee dek lipuul na, le Uwumbər aatuun ngbaan nan bui u ke bi yin u kina.

Baah di Yesu ki di tii Uwumbər pu na

²² Buyoonn ni ŋeer bi ŋa Mari chain, Moses aakaal aah mək pu na, le bi di ubo ngbaan buen Jerusalem, bi ti di u tii Uwumbər.

²³ Ni ŋmee Uwumbər aakaal aagban ni ke bi di njan aabijabo mək ki di tii Uwumbər.

²⁴ Le Josef ni Mari toor kitork ki tii Uwumbər, waakaal aah len pu na. Nkaal ngbaan len ke bi di ŋinanjel ŋilee, bee mbərnanjibim mulee ki di toor kitork ngbaan.

²⁵ Uja ubaa nan bi Jerusalem aatiŋ ni. Bi nan yin u ke Simeonn. U nan ye uninyaan la, ki dii Uwumbər aakaal məmək mbaməm, ki lik bundaln Uwumbər ga nyan Israel yaab baafalaa ni na. Uwumbər Aafuur Nyaan nan bi u chee,

²⁶ ki nan mək u ke waan kpo, see u kan Uwumbər aanii Kristo u ga gaa binib lii na waahr.

²⁷ Uwumbər Aafuur Nyaan nan cha u koo Uwumbər Aadichal ni, le Yesu aate ni una joo ni Yesu ki di koo ni Uwumbər Aadichal ni, bi ti di u tii Uwumbər. Buyoonn bi di u koo ni na

²⁸ le Simeonn gaa u uŋaal ni, le ki pak Uwumbər, ki bui ke,

29 “Uwumbər, aa ga ɲmaa cha saatutunn nya dulnyaa wee ni, nsuudoon ni;

ba pu? dandana aa ɲa saah nan len pu na,

30 ki cha nnimbil kan Saabo u ga gaa timi lii na.

31 Aa nan len ke aa ga tun ni u dulnyaa wee ni.

Dandana wee u ga nya, aan binib məmək bee waabər.

32 U ye nwiihn ki ga woln binib bi

kaa ye Israel yaab na aanimbil.

U pu, le binib ga nyuɲ saanib Israel yaab.”

33 Simeonn aah len ubo ngbaan aabər kina na, le ni gar ute ni una.

34 Le Simeonn ɲa Uwumbər aanyoor ɲa bi pu, le ki bui ubo ngbaan aana Mari, “Uwumbər nyan ubo ngbaan ke u sunn timi Israel yaab ponn ni pam taab, ki nyuɲ ti ponn ni pam mu. U ye liməkl li binib pam ga yii li na.

35 Nima le ga kpiir baah dak pu bisui ni na. Aasui mu ga bii sakpen a, ki ga li wu ke unyoohn na.”

36 Le upininkpel ubaa, u ye Uwumbər aabənabpii, aan bi yin u ke Ana na, mu nan bi. U nan ye Fanuel aabisal, ki ye Aser aanibol ponn ni aanii ubaa la. U nan por sakpen a. U nan bi uchal chee ɲibin ɲilole, le uchal kpo cha u, le u ye ukpopii.

37 U nan ye ɲibin imonko inaa ni ɲinaa aanii la. U nan bi Uwumbər Aadichal ni n-yoonn məmək, ki dooni u nwiin pu ni kinyeek, ki lulni buməb, ki mee u.

38 N-yoonn ngbaan le u mu fuu ni, ki dooni Uwumbər ubo ngbaan pu, le ki di waabər tuk Jerusalem aanib bimək lik buyoonn Uwumbər ga gaa bi lii na.

Baah gir ni Nasaref aatiŋ ni pu na

³⁹ Yesu aate ni una nan ŋa Uwumbɔr aakaal aah len pu na mɔmɔk, le ki gir kun bido aatiŋ Nasaref ki bi Galilee aatiŋ ni na.

⁴⁰ Le ubo ngbaan muun, ki moo kan mpɔɔn, ki kpa nlan sakpen. Le Uwumbɔr aanyoor nan bi u pu.

Yesu aah bi Uwumbɔr Aadichal ni pu na

⁴¹ Libiln mɔk, ute ni una nan chaa Jerusalem, buyoonn Juu yaab ji Lakr-jer aajim[†]

⁴² Yesu aah nan ti saa ŋibin kipiik ni ŋilee na, le bi buen Jerusalem bi ti ji njim ngbaan, baah ŋani pu ŋibin mɔmɔk na.

⁴³ Bi nan bi nima ki ti saa buyoonn njim ngbaan aawiin doo na, le ki gir chaa kun. Le Yesu u nan laa ye ubo na gaar Jerusalem ni. Ute ni una mu aa nyi.

⁴⁴ Bi dak ke u bi usachun ŋeen aatotiib ponn ni. Le bi chuun nwimɔn aasachuln, le ki nin ban u bidoyaab ponn ni, kaa kan u.

⁴⁵ Baah kaa kan u na, le bi gir buen Jerusalem ponn ni, ki ti chuun ban u.

⁴⁶ Iwiin itaa daal le bi ti kan u Uwumbɔr Aadichal ni. U ka bimɔmɔkninkpiib aakaasisik ni, ki pel baah len pu na, ki mu baa bi mbaan,

⁴⁷ ki kpa nlan ki bee baah len pu na aatataa, ki giin kii bi mbamɔm. Nima le ni gar binib bimɔk ŋun na.

[†] **2:41** : Bi nan ji Lakr-jer aajim ke bi teer bundaln Uwumbɔr aatuun u ku binib na nan lakr bi pu jer na. Lik Nnyam 12.1-27; Ikaal 16.1-8.

48 Ute ni una aah kan u na, le ni gar bi pam. Le una baa u, “Maabo, ba ɲa aa ɲa timi kina? M ni aate ban si ni mpombiin.”

49 Le u baa bi, “Ba pu ni ban mi? Naa nyi ke ni ye ke m li bi Nte Uwumbɔr aatuln ni ii?”

50 Le baa bee waah len pu na aatataa.

51 Le u dii bi ki gir Nasaref aatiɲ ni, le ki kii bimɔi. Le una joo tibɔr timina mɔmɔk usui ni.

52 Yesu nan muun ki moo kan nlan, le ki kan kipak binib ni Uwumbɔr mu chee.

3

Jɔnn u muini binib nnyun ni na aah moon Uwumbɔr aabɔr pu na

(Matiu 3.1-12; Mak 1.1-8; Jɔnn 1.19-28)

1 Buyoonn Ubɔrkpaan Tiberius Siisa nan jin waanaan ɲibin kipiik ni ɲɲmu ni, aan Pontius Pailat mu ye Judea aatiɲ aaninkpel, Herod mu ye Galilee aabɔr, aan unaal Filip mu ye Iturea aatiɲ, ni Trakonitis aatiɲ aabɔr, Lisanius mu ye Abilene aatiɲ aabɔr,

2 aan Anas ni Kayafas mu ye Uwumbɔr aato-toorninkpiib na, n-yoonn ngbaan le Jɔnn u ye Sekaria aajapɔɔn na nan bi nteersakpiin ni. Le Uwumbɔr len u chee tibɔr nima.

3 Le u bɔ dii Jɔɔdann aamɔɔl aatingbaan ni, ki mooni ke, “Kpeln nimi aabimbin man, aan m muin nimi nnyun ni, le Uwumbɔr ga di cha nimi aatunwanbir pinn nimi.”

4 Waah ɲa kina na, le ni gbiin Uwumbɔr aabɔnabr Aisaya aah nan ɲmee pu Uwumbɔr Aag-baɲ ni na ke,
“Unii ubaa bi nteersakpiin ni ki tar,

‘Toor Uwumbər aasan man
ki ɲa waasan mu li tok ki tii u.

⁵ Bi ga di titan gbiin tifatann məmək,
ki ber ɲijoo ni ɲigongon məmək lii taab,
ki naar isan imək gər na,
ki ɲa isan imək kaa joon na, i li joon tii u.

⁶ Binib məmək ga kan Uwumbər aah ga gaa bi lii
pu na.’ ”*

⁷ Le kinipaak nan dan Jənn chee, ki ban ke u
muin bi nnyun ni. Le u baa bi, “Nimi ijagen aabim,
ɲma sur nimi ke ni nya ntafadaan mu choo na ni?”

⁸ Ni li tun lituln li ga mək ke ni sil kpeln nimi
aabimbin na, ki taa bui ke niyaaja aah ye Abra-
ham na, nima le ga cha ni nyan ntafadaan ni. M
tuk nimi la, Uwumbər ga ɲmaa di ɲitakpal ɲimina
kpaln Abraham aayaabitiib.

⁹ Dandana wee Uwumbər toor kichək ke u ti gaa
isui imək kaa lu ɲisubil ɲi ɲan na, ki di ɲa mmii ni.”

¹⁰ Le kinipaak ngbaan baa u, “Kina kan, ti ga ɲa
kinye?”

¹¹ Le u bui bi, “Unii u kpa ɲibəkul ɲilee na, u tii
unii u kaa kpa libaa na. Unii u mu kpa tijikaar na,
u yakr tii unii u kaa kpa na.”

¹² Bilampoogaab mu nan dan u chee, ki ban ke u
muin bi nnyun ni, le ki baa u, “Uməməkɾ, ti mu ga
ɲa kinye?”

¹³ Le u bui bi, “Ni taa gaa ɲimombil ki jer baah siin
nimi pu na.”

¹⁴ Le butəb aajab mu baa u, “Ti mu ga ɲa kinye?”

* **3:6**: Lik Aisaya 40.3-5.

Le u bui bi, “Ni taa gaa unii ubaa aamombil mpɔɔn man, ki taa galn unii u kaa kpa taani na. Cha ninimbil gbiin nimi aapal.”

¹⁵ Jɔnn pu, le binib aalandak fii. Bi mɔmɔk baa bisui ni ke, “U ye Kristo u ga gaa timi lii na aan waa ye?”

¹⁶ Le Jɔnn bui bi mɔmɔk, “Mma muin nimi nnyun ni la. Tɔ, unii u jer mi na mu choo. Maa ŋeer ke m gbiln waanaatak aɔnmin ki tii u. Uma le ga muin nimi Uwumbɔr Aafuur Nyaan, ni mmii ni.

¹⁷ U joo waayikpimbik unjaal ni, u ti chaar waa-jikaar, ki di njikaabim ŋa lipil ni, ki di tigbengbir see mmii mu kaan junn na ni.”

¹⁸ Kina le Jɔnn nan sur binib ngbaan, ki di ŋimɔbon aabɔŋ kpee ki sur bi, ki mooni tibɔnyaan ngbaan.

¹⁹ U nan sur Ubɔr Herod mu. Herod nan gaa un-aal aapuu Herodias, ki ki tun titunwanbir sakpen ki kpee. Nima le cha Jɔnn nan sur u.

²⁰ Le Herod ki tun titunwanbir tiken ki kpee, ki chuu Jɔnn laŋ kiyondiik ni.

*Jɔnn aah muin Yesu nnyun ni pu na
(Matiu 3.13-17; Mak 1.9-11)*

²¹ Jɔnn aah nan muin binib nnyun ni na, le u muin Yesu mu nnyun ni. Le Yesu mee Uwumbɔr. Waah bi mee Uwumbɔr na, le kitaapaak chuu piir.

²² Le Uwumbɔr Aafuur Nyaan sunn ni, ki nan tɔŋ u pu, ki naahn linanjel. Le nneel nyan ni paacham ki len, “Aa ye Njapɔɔn u m gee si na la. Nnimbil gbiin si.”†

† 3:22 : Lik Aisaya 42.1.

*Yesu aayaajatiib ponn ni aayimbil
(Matiu 1.1-17)*

²³ Buyoonn Yesu naahn ke waah ḡa ḡibin piitaa aanii na, le u piin ki tuk binib Uwumbor aabor. Binib nan dak ke u ye Josef aajapoon la.

Josef nan ye Heli aajapoon,

²⁴ Heli mu nan ye Matat aajapoon, Matat mu nan ye Liifai aajapoon,

Liifai mu nan ye Melki aajapoon, Melki mu nan ye Janai aajapoon,

Janai mu nan ye Josef aajapoon,

²⁵ Josef mu nan ye Matatias aajapoon, Matatias mu nan ye Amos aajapoon,

Amos mu nan ye Nahum aajapoon, Nahum mu nan ye Esli aajapoon,

Esli mu nan ye Nagai aajapoon,

²⁶ Nagai mu nan ye Maaf aajapoon, Maaf mu nan ye Matatias aajapoon,

Matatias mu nan ye Semeinn aajapoon, Semeinn mu nan ye Josek aajapoon,

Josek mu nan ye Joda aajapoon,

²⁷ Joda mu nan ye Joanann aajapoon, Joanann mu nan ye Resa aajapoon,

Resa mu nan ye Serubabel aajapoon, Serubabel mu nan ye Sealtiel aajapoon,

Sealtiel mu nan ye Neri aajapoon,

²⁸ Neri mu nan ye Melki aajapoon, Melki mu nan ye Adi aajapoon,

Adi mu nan ye Kosam aajapoon, Kosam mu nan ye Elmadam aajapoon,

Elmadam mu nan ye Er aajapoon,

²⁹ Er mu nan ye Josua aajapoon, Josua mu nan ye Elieser aajapoon,

Elieser mu nan ye Jorim aajapḗḗn, Jorim mu nan
ye Matat aajapḗḗn,
Matat mu nan ye Liifai aajapḗḗn,
³⁰ Liifai mu nan ye Simeonn aajapḗḗn, Simeonn
mu nan ye Juda aajapḗḗn,
Juda mu nan ye Josef aajapḗḗn, Josef mu nan ye
Jonam aajapḗḗn,
Jonam mu nan ye Eliakim aajapḗḗn,
³¹ Eliakim mu nan ye Melea aajapḗḗn, Melea mu
nan ye Mena aajapḗḗn,
Mena mu nan ye Matata aajapḗḗn, Matata mu
nan ye Natann aajapḗḗn,
Natann mu nan ye Ubḗr David aajapḗḗn,
³² Ubḗr David mu nan ye Jese aajapḗḗn, Jese mu
nan ye Obed aajapḗḗn,
Obed mu nan ye Boas aajapḗḗn, Boas mu nan ye
Salmonn aajapḗḗn,
Salmonn mu nan ye Nasonn aajapḗḗn,
³³ Nasonn mu nan ye Aminadab aajapḗḗn, Ami-
nadab mu nan ye Adminn aajapḗḗn,
Adminn mu nan ye Arni aajapḗḗn, Arni mu nan
ye Hesronn aajapḗḗn,
Hesronn mu nan ye Peres aajapḗḗn, Peres mu
nan ye Juda aajapḗḗn,
³⁴ Juda mu nan ye Jakob aajapḗḗn, Jakob mu nan
ye Aisak aajapḗḗn,
Aisak mu nan ye Abraham aajapḗḗn, Abraham
mu nan ye Tera aajapḗḗn,
Tera mu nan ye Nahor aajapḗḗn,
³⁵ Nahor mu nan ye Serug aajapḗḗn, Serug mu
nan ye Reu aajapḗḗn,
Reu mu nan ye Peleg aajapḗḗn, Peleg mu nan ye
Eber aajapḗḗn,

Eber mu nan ye Sela aajapɔɔn,
³⁶ Sela mu nan ye Kainann aajapɔɔn, Kainann
 mu nan ye Afaksad aajapɔɔn,
 Afaksad mu nan ye Sem aajapɔɔn, Sem mu nan
 ye Nowa aajapɔɔn,
 Nowa mu nan ye Lamek aajapɔɔn,
³⁷ Lamek mu nan ye Metusela aajapɔɔn, Me-
 tusela mu nan ye Enok aajapɔɔn,
 Enok mu nan ye Jared aajapɔɔn, Jared mu nan
 ye Mahalaleel aajapɔɔn,
 Mahalaleel mu nan ye Kenann aajapɔɔn,
³⁸ Kenann mu nan ye Enos aajapɔɔn, Enos mu
 nan ye Sef aajapɔɔn,
 Sef mu nan ye Adam aajapɔɔn, Uwumbɔr le nan
 naan Adam.

4

*Kinimbɔŋ aah tɔŋ Yesu pu na
 (Matiu 4.1-11; Mak 1.12-13)*

¹ Yesu, u nan gbii Uwumbɔr Aafuur Nyaan na
 nan nyan Jɔɔdann aamɔɔl chee. Le Uwumbɔr
 Aafuur Nyaan cha u buen nteersakpiin ni,

² le kinimbɔŋ ti tɔŋ u nima, iwiin imonko ilee.
 Iwiin imonko ilee ngbaan Yesu aa jin nibaa. Le
 iwiin ngbaan aah jer na, nkon chuu u.

³ Le kinimbɔŋ bui u, “Aa yaa ye Uwumbɔr Aa-
 japɔɔn kan, bui litakpal limina aan li kpaln ti-
 jikaar.”

⁴ Le Yesu bui ki ke, “Ni ŋmee Uwumbɔr Aagban
 ni ke, ‘Tijikaar baanja aan ŋmaa tii unii limɔfal.’ ”

⁵ Le kinimbɔŋ di u buen lijool li fɔk na paab,
 ki ti mɔk u dulnyaa wee ni aanaan mɔmɔk libuul
 ngbaan ni,

⁶ le ki bui u, “M ga di mpɔɔn mumina mɔmɔk, ni mu aawangol tii si. Bi nan di ni mɔmɔk tii mi la. M mu ga ŋmaa di ni tii unii u m ban na.

⁷ Aa yaa gbaan nnimbiin ni ki pak mi kan, sin le ga li yeh ni mɔmɔk.”

⁸ Le Yesu bui ki ke, “Ni ŋmee Uwumbɔr Aagban ni ke, ‘Li pak Aadindaan Uwumbɔr ki dii uma baanja.’ ”

⁹ Le kinimbɔŋ di u buen Jerusalem, ki ti di u tɔŋ Uwumbɔr Aadichal paab, le ki bui u, “Aa yaa ye Uwumbɔr Aajapɔɔn kan, lir ni kitiŋ;

¹⁰ ni ŋmee Uwumbɔr Aagban ni ke, ‘U ga tuk waatuuntiib ke bi li lik si.

¹¹ Le bi ga li joo si biŋaal ni, aataal taa gbeer litakpal.’ ”

¹² Le Yesu bui ki ke, “Uwumbɔr Aagban len ke, ‘Taa tɔŋ Aadindaan Uwumbɔr.’ ”

¹³ Kinimbɔŋ aah tɔŋ Yesu ntɔŋ mɔmɔk ki ti doo na, le ki laa siir cha u.

*Yesu aah piin waatuln Galilee aatiŋ ni pu na
(Matiu 4.12-17; Mak 1.14-15)*

¹⁴ N-yoonn ngbaan le Yesu gir kun Galilee aatiŋ ni. Uwumbɔr Aafuur Nyaan aapɔɔn mu bi u ni. Le waayimbil moon Galilee aatingbaan mɔmɔk ni.

¹⁵ Le u koo mmeen aadir ni, ki tuk binib Uwumbɔr aabɔnyaan. Le binib mɔmɔk nyuŋ u.

*Nasaref aatiŋ aanib aah yii Yesu pu na
(Matiu 13.53-58; Mak 6.1-6)*

¹⁶ Yesu nan ti fuu Nasaref aatiŋ, baah nan kpiin u nin chee na. Juu yaab aakpaakool daal, le u koo mmeen aadiik ni, waah ŋani pu n-yoonn mɔmɔk na. Le u fii sil ke u karn Uwumbɔr Aagban ni.

17 Le bi nan di Uwumbər aabənabr Aisaya aagban di tii u. Le u kpar kigban ngbaan, ki kan nin chee n̄mee ke,

18 “Uwumbər Aafuur Nyaan bi m ni;
u nyan mi ke m tuk bigiim tibənyaan tee.
U tun ni mi ke m nan səŋ binib bi kpa mpombiin na aasui,
ki tuk binaagbiib ke m gaa bi lii la,
ki tuk bijoom ke m likr binimbil,
ki nyan bifalaadam baafalaa ni,

19 ki tuk binib ke buyoonn Uwumbər ga gaa waanib lii na fuu ni.”*

20 Le Yesu ki kpar kigban ngbaan, ki ki giin ki tii mmeen aadiik ni aatotoor ngbaan, le ki kal. Le binib bimək bi mmeen aadiik ni na aanimbil kal u pu.

21 Le u bui bi, “Naah n̄un Uwumbər Aagban ni aabər ti din wee na gbiin la.”

22 Le bi məmək pak u. Waah len iliinyaan pu na, le ni gar bi pam. Le bi baa tɔb, “Waa ye Josef aajapɔɔn la aa?”

23 Le u bui bi, “M bee ke ni ga bui mi liyatanakl limina, ‘Dɔkta, tii aabaa laafee.’ Ni ga ki bui mi, ‘Ti n̄un saah tun lijinjiir aatun Kapenaum aatin ni pu na. Tun kina do chee na, saatin ponn ni.’

24 M tuk nimi mbamən la, binib aan nyun Uwumbər aabənabr ubaa udo aatin ni.

25 “Li pel man, Elaija aayoonn na, utaal aa nan nun n̄bin n̄itaa ni in̄mal iloob. Le nkon sakpem lir kitiŋ ngbaan ni. N-yoonn ngbaan Israel yaab ponn ni bikpopiib nan bi ki wiir.

* 4:19 : Lik Aisaya 61.1-2.

26 Uwumbər mu aa nan tun Elaija u ti ter bi ponn ni ubaa. U nan tun u Sarefaf aatiŋ, ki bi Saidonn aatiŋ ni na, ke u ti ter ukpopii u bi nima na.

27 Uwumbər aabənabr Elaisa aayoonn na, bikəndam nan bi Israel yaab ponn ni ki wiir; le Uwumbər aa cha bi ponn ni ubaa pək. Naamann, u nan ye Siria aatiŋ aanii na baanja le u nan cha u pək.”

28 Yesu aah len kina na, le binib bimək bi mmeen aadiik ni na gee liŋuul sakpen,

29 le ki fii, ki chuu nyan u kitiŋ ngbaan ni, ki di u buen baatiŋ aah bi lijool li paab na, bi ti di u lii lijool ngbaan aataab.

30 Le u bə dii bikaasisik ni ki buen.

*Yesu aah nyan tiyayaar uja ni pu na
(Mak 1.21-28)*

31 U nan fuu Kapenaum, kitiŋ ki bi Galilee aatiŋ ni na. Le Juu yaab aakpaakool daal u koo mmeen aadiik ni, ki ti tuk binib Uwumbər aabər.

32 Waah tuk bi tibər ti na, le ni gar bi pam. Ba pu? waabər nan kpa mpəən.

33 Le uja u tiyayaar joo u na bi mmeen aadiik ngbaan ni, le ki teen mpəən pu ke,

34 “Sin Yesu u ye Nasaref aatiŋ aanii na, aa ban ba ti chee? Aa dan aa nan ŋa timi yəli la aa? M nyi si. Aa ye Uwumbər aanii u ye chain na la.”

35 Le Yesu kae tiyayaar ngbaan, ki len ke, “Ŋmim. Di uja ngbaan lii.” Le tiyayaar ngbaan di u lii kitiŋ, ki nyan cha u. Taah lii u kitiŋ na, naa ŋa u nibaa.

36 Le ni gar bi məmək pam. Le bi baa təb, “Ba aabəboln sə? U kpa yiko ni mpəən le ki tuk tiyayaar ke ti di binib lii. Le ti kii waaməb.”

³⁷ Le Yesu aayimbil moon n̄ipepel m̄əm̄ək, nima chee.

*Yesu aah tii bibum pam laafee pu na
(Matiu 8.14-17; Mak 1.29-34)*

³⁸ Yesu nan nyan mmeen aadiik ni, ki buen Simonn aadichal ni. Le Simonn aapuu aana aawon toŋ sakpen. Le bi mee Yesu ke u ter u.

³⁹ Le Yesu dan nan sil jonn u pu, le ki kae iween i joo u na. Le uwon s̄əŋ. Libuul ngbaan ni le u fii, ki chann bi tichann.

⁴⁰ T̄ə, nwiin aah bi lir na, le binib bim̄ək kpa bibum bido na joo ni bi Yesu chee. Le iween aab̄əŋ aab̄əŋ joo bi. Le u di uŋaal paan bi m̄əm̄ək pu, ki cha bi p̄əək.

⁴¹ Le tiyayaar mu di binib pam lii, ki teen ke, “Aa ye Uwumb̄ər Aajap̄əən la.”

Tiyayaar ngbaan bee ke u ye Kristo u gaa binib lii na. Nima pu le u kae ti, kaa cha ti len tibaa.

*Yesu aah tuk binib Uwumb̄ər aab̄ər Judea aatiŋ
ni pu na
(Mak 1.35-39)*

⁴² Naah woln kichakpinaanyeek ni na, le u nyan nima, ki buen nibaa chee, ki ti bi ubaa. Le kini-paak ngbaan bi ban u. Baah ti kan u na, le bi gan u ke u taa buen cha bi.

⁴³ Le u bui bi, “See m buen ntim muken ponn ni, ki ti tuk bi mu Uwumb̄ər aanaan aab̄ənyaan. Nima le cha Uwumb̄ər tun ni mi.”

⁴⁴ U nan b̄ə dii Juu yaab aatim ni, le ki koo mmeen aadir ni, ki tuk binib Uwumb̄ər aab̄ər.

5

*Yesu aah yin njan aadidiliib pu na
(Matiu 4.18-22; Mak 1.16-20)*

¹ Daalbaadaal le Yesu nan si Genesaret Aanyusakpem aagbaan,* le kinipaak gob u, ki mueni u, bi n̄un Uwumbər aabər.

² Le u kan in̄oi ilee nnyusakpem aagbaan. Bijanbam aa bi i ponn ni. Bi nan bi nibaa chee, ki bi finni baapər.

³ Le Yesu koo buṅəb bubaa ponn ni, bu ye Simonn yaab na, le ki bui u ke u foor buen nnyun ponn ni siib. Baah foor siib na, le u kal nima chee buṅəb na ponn ni, le ki tuk kinipaak ngbaan Uwumbər aabər.

⁴ Waah tuk bi ti doo na, le u bui Simonn, “Buen nnyun aah nyoo nin chee na, aan ni ti mee tipər ngbaan ki chuu ijan.”

⁵ Le Simonn bui u, “Ndindaan, ti ban ijan kinyeek na mək linimaln, kaa kan nibaa. Tə, saah len pu na, m ga mee tipər na nnyun ni.”

⁶ Le bi mee tipər, ki chuu ijan pam. Le tipər ngbaan ban ti kar.

⁷ Le bi kab biṅaal ki yin biṅeen aatətiib bi bi buṅəb buken ponn ni na ke bi dan nan ter bi. Le bi dan, ki nan nyan ijan ki gbiin in̄oi ilee ngbaan məmək. Nima le cha in̄oi ngbaan ban i muin.

⁸ Simonn Piita aah kan kina na, le u gbaan Yesu aanimbiin ni, ki bui u, “Ndindaan, siir m chee. M ye titunwanbirnaan la.”

⁹ Baah chuu ijan sakpen pu na, le ni gar Simonn ni binib bimək bi u chee na,

* 5:1 : Genesaret Aanyusakpem: Bi ki yin mu ke Galilee Aanyusakpem la.

¹⁰ ni Sebedee aajapɔtiib Jems ni Jɔnn bi nan ye Simonn aatutuŋeertiib na. Le Yesu bui Simonn, “Taa san ijawaan. Dandana ki joo cha, aa ga li ban binib tii Uwumbɔr la.”

¹¹ Le bi dar baanɔi cha n-gbaan, ki di cha ni mɔmɔk, ki dii Yesu.

*Yesu aah cha ukɔndaan pɔɔk pu na
(Matiu 8.1-4; Mak 1.40-45)*

¹² Yesu nan bi kitiŋ kibaa ni. Ukɔndaan ubaa mu bi nima. Waah kan Yesu na, le u dan nan gbaan unimbiin ni, ki di unimbil chin kitiŋ, ki gan u, le ki bui u, “Ndindaan, aa yaa gee kan, aa ga ŋmaa cha m pɔɔk.”

¹³ Le Yesu taln unjaal ki meeh u, ki bui u, “M gee. Aa pɔɔk.” Libuul ngbaan ni, le u pɔɔk.

¹⁴ Le Yesu bui u, “Taa tuk unii ubaa. Li cha Uwumbɔr aatotoor chee, ki ti di aabaa mɔk u, ki toor kitork tii Uwumbɔr ke Moses aakaal aah siin pu na. Nima le ga mɔk binib ke aa pɔɔk a.”

¹⁵ Le Yesu aayimbil moo moon ŋipepel mɔmɔk. Le kinipaak sakpen kuun u chee ke bi ŋun waah len pu na, ki ban ke u cha bi ponn ni bi ye bibum na pɔɔk.

¹⁶ N-yoonn, n-yoonn kan, le u ti nya bi chee, ki buen kipɔɔk ni, u ti mee Uwumbɔr.

*Yesu aah cha uja u aawon faan na pɔɔk pu na
(Matiu 9.1-8; Mak 2.1-12)*

¹⁷ N-yoonn ngbaan le Yesu nan bi tuk binib Uwumbɔr aabɔr. Le Farisii yaab ni ikaal aamɔmɔkb bi nyan ni Galilee aatingbaan ni, ni Judea aatingbaan ni, ni Jerusalem na, nan ka u

chee. Uwumbər aapəon nan bi u chee, le u cha bibum pək.

18 Le bijab bibaa luln ni uja u aawon faan na likekeln ni, ki ban bi di u koo ni kidiik ni, ki di u bil Yesu aanimbiin ni.

19 Binib aah nan wiir pu na, baa kan mpaan bi koo ni. Le bi jon kidiik ngbaan paab,† le ki chee liboln, ki di u di luln ni, ki di u bil kidiik ponn ni, Yesu aanimbiin ni.

20 Le Yesu kan baah gaa u ki kii pu na, le ki bui uja u aawon faan na, “Njə, m di cha saatunwanbir pinn si.”

21 Waah len kina na, le Uwumbər aakaal aaməmkb ni Farisii yaab dak bisui ni ke, “U ye ŋma ki sii Uwumbər? Ubaa aan ŋmaa di cha pinn titunwanbir see Uwumbər baanja.”

22 Yesu nan bee baah dak pu na, le ki baa bi, “Ba pu ni dak kina nisui ni?”

23 Maah len ke m di cha waatunwanbir pinn u na le pəə aan m yaa len ke ‘Fiin ki li chuun’ le pəə?

24 M ga mək nimi ke min Unibən Aabo kpa mpəon dulnyaa wee ni ke m di cha pinn titunwanbir.” Waah len kina na, le u bui uja u aawon faan na, “M bui si la, fii ki yoor saawandookaan ki li chaa kun.”

25 Libuul ngbaan ni le u fii binimbil ni, ki yoor waawandookaan, ki chaa kun, le ki chuun nyuŋni Uwumbər.

† 5:19 : Bi yaa maa kidiik kan, baa di timoor pinn ki, kaa maa lidikokoln. Bi nan di idə paan puln tidir paab, le ki di titan pər biin. Bi nan maa ŋibimbin le ki taa joi kidiik aapaacham.

²⁶ Le ni gar bi məmək pam. Le bi nyuŋ Uwumbər, ki san ijawaan, ki bui ke, “Din, le ti kan lijinjiir aawan.”

*Yesu aah yin Liifai pu na
(Matiu 9.9-13; Mak 2.13-17)*

²⁷ Nee aapuwəb, le Yesu nyan nima. Waah cha na le u kan ulampoogaar ubaa, bi nan yin u ke Liifai. U ka baah gaal lampoo nin chee na. Le Yesu bui u, “Li dii mi.”

²⁸ Le u di cha waawan məmək ki fii, ki dii u.

²⁹ Le Liifai ŋa tijikaar sakpen waadichal ni ki tii Yesu. Le bilampoogaab pam ni binib biken dan nan ka ji bi chee tijikaar.

³⁰ Le Farisii yaab ni Uwumbər aakaal aaməmək b bi mu ye Farisii yaab na bi ŋulni, le ki baa Yesu aadidiliib, “Ba ŋa ni ni bilampoogaab ni titunwanbirdam kpaan ki ji tijikaar ki nyu?”

³¹ Le Yesu bui bi, “Binib bi kpa laafee na aa ban dəkta, see bi bun na le ban dəkta.

³² Maa dan ke m nan yin bininyaam. M dan ke m nan yin titunwanbirdam ke bi nan kpeln baabimbin la.”

*Kiməlul aabər
(Matiu 9.14-17; Mak 2.18-22)*

³³ Binib bibaa nan dan ki nan tuk Yesu, “Jənn aadidiliib ni Farisii yaab aadidiliib lulni buməb kpala kpala, ki mee Uwumbər. Le saadidiliib ma ji ki nyu.”

³⁴ Le u baa bi, “Ni ga ŋmaa cha bicham bi dan bi nan ji ubəndinn aajim na lul buməb buyoonn upiidinn bi bi chee na aa? Aayii.

³⁵ N-yoonn choo, le bi ga chuu nyan upiidinn na bi chee mpɔɔn. N-yoonn ngbaan le bi ga lul bumɔb.”

³⁶ Le u ki ηakl bi liyataηakl ke, “Ubaa aan chuu gii lekr libəkupɔln aakekengelɔn ki ti di leη libəkukpokl. U yaa ηa kina kan, u ga bii lipɔln na. Libəkupɔln aageln ni libəkukpokl ngbaan aa ηak.

³⁷ Ubaa mu aan di ndawiin ki di ηa kilookpok ponn ni. U yaa ηa kina kan, kilookpok ngbaan ga puu ki bii. Ndaan na mu ga kpir.

³⁸ See bi di ndawiin ηa kilooƆη ni.

³⁹ Unii mu yaa nyu ndakpaan kan, waan ki ban ndapɔm. U ga len ke mu kpok na le mɔ.”

6

Juu yaab aakpaakool daal aabɔr (Matiu 12.1-8; Mak 2.23-28)

¹ Juu yaab aakpaakool libaa daal, le Yesu ni waa-didiliib bɔ dii kisaak kibaa ponn ni. Le waadidiliib geei tijikaar ki per ki ηmɔ.

² Le Farisii yaab bibaa nan baa bi, “Ba ηa ni ηani kina? Timi aakaal aa kii ke ni ηa kina likpaakool daal.”

³ Le Yesu baa bi, “Naa karn Ubɔr David aah nan ηa pu na aa? Nkon nan joo u ni waanib.

⁴ Le u koo Uwumbɔr Aadichal ni, ki di Uwumbɔr aaboroboro ηman, ki joo tii waanib mu, bi ηman. Baah ηa kina na, le bi bii Moses aakaal mu len ke Uwumbɔr aatotoorb baanja le ga ηmɔ boroboro ngbaan na.

⁵ “Tɔ, min Unibɔn Aabo le ye likpaakool daal mu Aadindaan.”

*Yesu aah cha uja u aanjaal faan na pɔɔk pu na
(Matiu 12.9-14; Mak 3.1-6)*

⁶ Juu yaab aakpaakool liken daal, le Yesu ki koo mmeen aadiik ni, ki tuk binib Uwumbɔr aabɔr. Le uja u aanjangii faan na bi nima.

⁷ Le Uwumbɔr aakaal aamɔmɔkb ni Farisii yaab lik Yesu, ke u ga cha u pɔɔk likpaakool daal aan waan cha u pɔɔk. Bi ban bi kan nsan aan ki galn u, ke u bii likpaakool daal.

⁸ Le Yesu bee baalandak, le ki bui uja u aanjaal faan na, “Dan nan sil do binib aanimbiin ni.” Le u fii ti sil nima.

⁹ Le Yesu baa bi, “Likpaakool daal kan, ti ŋa ni ŋan na aan ni kaa ŋan na? Ti tii unii limɔfal aan ti ku u? Timi aakaal mɔk timi kinye?”

¹⁰ Le u lik bi mɔmɔk, le ki bui uja u aanjaal faan na, “Taln aanjaal.” Le u taln unjaal. Le mu pɔɔk.

¹¹ Le bi gee linjuul Yesu pu pam, le ki kpokl baah ga ŋa u pu na.

*Yesu aah nyan waakpambalb kipiik ni bilee pu na
(Matiu 10.1-4; Mak 3.13-19)*

¹² N-yoonn ngbaan le Yesu jon lijuul paab, u ti mee Uwumbɔr, le ki mee u kinyeek ngbaan ki ti woln kitaak.

¹³ Naah woln kichakpinaanyeek ni na, le u yin waadidiliib ke bi dan u chee, le ki nyan bi ponn ni bijab kipiik ni bilee, ki yin bi ke waakpambalb.

¹⁴ Baayimbil sɔ; Simonn u Yesu duln u ke Piita na, ni unaal Andru; ni Jems, ni Jɔnn, ni Filip, ni Batolomiu,

¹⁵ ni Matiu, ni Tomas, ni Jems u ye Alfeus aajapoon na; ni Simonn u nan ban u kuln waatin aadim na;

¹⁶ ni Judas u ye Jems aajapoon na; ni Judas Iskariot u ga nan kooh Yesu na.

Yesu aah moon Uwumbər aabər ki cha bimum pəək pu na

(Matiu 4.23-25)

¹⁷ Le Yesu sunn ni lijool ngbaan paab, ki nan sil nin chee ɲak na. Waakpambalb ngbaan mu bi u chee. Binib bi dii u na mu bi u chee ki wiir. Kini-paak ki nyan ni Judea aatingbaan məmək ni, ni Jerusalem, ni nnyusakpem aatim Taya ni Saidonn aatingbaan ni na, mu bi nima.

¹⁸ Bi dan ke bi nan ɲun waaliin, ki ban ke u tii bi ponn ni bi ye bimum na laafee. Le u cha bi pəək, ki cha binib bi tiyayaar joo bi na mu pəək.

¹⁹ Le kinipaak ngbaan məmək ban ke bi di binjaal meeh u; ba pu? mpəon nyan u ni, ki cha bi məmək pəək.

Uwumbər aanyoor ni tibəbir aabər

(Matiu 5.1-12)

²⁰ Yesu nan lik waadidiliib le ki bui ke:
“Nimi bi ye bigiim na,

Uwumbər aanyoor bi ni pu;
nimi le yeh Uwumbər aanaan.

²¹ Nimi bi nkon joo nimi dandana na,
Uwumbər aanyoor bi ni pu;
ni ga nan ji ki bab.

Nimi bi wii dandana na,
Uwumbər aanyoor bi ni pu;
ni ga nan laa.

22 “Binib yaa nan nimi, ki yakr ni chee, ki sii nimi, ki yin nimi mbiindam, min Unibɔn Aabo pu kan, Uwumbɔr aanyoor bi ni pu.

23 Bi yaa ɲa nimi kina kan, ni li kpa mpopiin sakpen ki li mɔɔni; ba pu? ni ga nan kan tinyoor sakpen paacham. Kina le biyaajatiib nan ɲa Uwumbɔr aabɔnabtiib falaa.

24 Nimi biwankpadam, tibɔbir ga li bi ni pu; ba pu? ni puen kan ni mɔ na la.

25 Nimi bi ji babr dandana na, tibɔbir ga li bi ni pu. Nkon ga nan chuu nimi.

Nimi bi laa dandana na, tibɔbir ga li bi ni pu.

Ni ga nan li kpa mpombiin ki li wii.

26 “Binib mɔmɔk yaa pak nimi kan, tibɔbir ga li bi ni pu. Kina le biyaajatiib nan pak biɲmanɲmannim bi nan ɲmanni ke bi ye Uwumbɔr aabɔnabtiib na.”

Naah ga ɲa nimi aadim pu na

(Matiu 5.38-48; 7.12a)

27 “M tuk nimi bi pel na, ni li gee nimi aadim man, ki ɲa binib bi nan nimi na tiɲann,

28 ki ɲa Uwumbɔr aanyoor ɲa binib bi seei nimi na pu, ki mee Uwumbɔr tii binib bi ɲa nimi bakaa na.

29 Unii yaa faa si kitapak kibaa kan, cha u faa kiken mu. Unii yaa gaa saakekeln aa chee kan, di saabɔkul mu ki kpee u.

30 Unii umɔk mee si tiwan na kan, tiin u. Unii yaa yoor saawan kan, taa bui u ke u giini ni.

31 Naah ban ke binib li ɲani nimi pu na, ni mu li ɲani bi kina.

32 “Ni yaa gee binib bi gee nimi na baanja kan, ni kpa tinyoor Uwumbɔr chee ee? Titunwanbirdam mu gee binib bi gee bi na la.

³³ Ni yaa ter binib bi ter nimi na baanja kan, ni kpa tinyoor Uwumbər chee ee? Titunwanbirdam mu ɲani kina la.

³⁴ Ni yaa pinn binib bi ga giin tii nimi na baanja kan, ni kpa tinyoor Uwumbər chee ee? Titunwanbirdam mu pinni titunwanbirdam ke bi ki giin baah pinn bi pu na tii bi.

³⁵ Ni ma kan, ni li gee nimi aadim, ki ɲa bi tiɲann, ki pinn binib tiwan, ki taa ki li ban ni. Le Uwumbər ga tii nimi tinyoor sakpen. Ni ga li ye Uwumbər u kaa kpa ɲeen aato na aabim. Uma le ɲani titunwanbirdam ni binib bi kaa dooni u na tibulchinn.

³⁶ Ni li kpa linimbaasaln ke Nite Uwumbər aah kpa pu na.”

Ni taa galni binib

(Matu 7.1-5)

³⁷ “Ni taa ji binib tibər, le Uwumbər mu aan ji nimi tibər. Ni taa galni binib, le Uwumbər mu aan galn nimi. Ni di cha pinn binib man, le Uwumbər mu ga di cha pinn nimi.

³⁸ Tiin binib man, le Uwumbər mu ga tii nimi. U ga tii nimi sakpen. Mbamən, u ga lee gbiin nimi lisambil, le ki yek yek, ki ki lee kpee, le ki nyii nyii ki moo lee kpee aan li ti bar kpir, aan ki di tii nimi. Naah tii binib pu na, Uwumbər mu ga giin kina le ki tii nimi.”

³⁹ Le Yesu ɲakl bi liyataɲakl ke, “Ujoon ga ɲmaa mək ujoon nsan aa? Bi məmək bilee aan lir libuul ponn ni ii?

⁴⁰ Unii u bae mbaem na aa jer waaməməkr. Unii umək bae mbaem ki chikr na ga li bi ke waaməməkr aah bi pu na la.

41 “Ba ɲa aa lik ki waa lidɔchɔl li bi aana aabo aanimbil ni na, kaa tee waa jaatɔlk u bi aayaan ni na?”

42 Aa yaa kaa waa jaatɔlk u bi aabaa aanimbil ni na kan, aa ga tee ɲa kinye ki bui aana aabo ke, ‘Nna aabo, cha m nyan lidɔchɔl li bi aanimbil ni na?’ Sin unɲmanɲmann, chuu nyan jaatɔlk u bi aanimbil ni na waahr, aan ki li waa mbamɔm, aan ki nan nyan aana aabo yaan ni lidɔchɔl.”

Naah ga ɲa pu ki bee unii aabimbin na
(*Matiu 7.16-20; 12.33-35*)

43 “Busub bu ɲan na aan lu ɲisubil ɲi kaa ɲan na. Busub bu kaa ɲan na mu aan lu ɲisubil ɲi ɲan na.

44 Busub aasubil pu, le aa ga bee bu aah ye busub bu na. Binib aa ker saasaa bukokom pu, kaa ker nkakan ichakpeejagar pu.

45 Ilandak nyaan bi uninyaan aasui ni, le ki cha u len ni ɲan na. Ilandakbir bi mbiindaan aasui ni, le ki cha u len ni bir na. Ba pu? ilandak i gbii unii aasui ni na, ima le u ga len.”

Bidimaab bilee aabɔr
(*Matiu 7.24-27*)

46 “Ba pu ni yin mi ke ‘Dindaan, Dindaan,’ kaa ɲani maah tuk nimi ke ni ɲa pu na?”

47 Unii umɔk dan m chee, ki ɲun maaliin, ki ɲani kina na, m ga mɔk nimi waah naahn udaan u na.

48 U naahn uja u ban u maa kidiik, ki gbii ni nyoo, ki maa lidinyikl ɲitakpal pu na la. Le nwam nyan, ki puu ki yur kidiik ngbaan, le kaa deɲni; ba pu? u maa ki mbamɔm.

49 Unii u ɲun maaliin, kaa ɲani kina na naahn uja u maa kidiik kitin pu, kaa puen gbii mbuu ki

maa lidinyikl na la. Le nwam nyan ki puu yur ki. Libuul ngbaan ni le ki lir kookoo.”

7

Yesu aah cha butɔb aajab aaninkpel aanaagbiija pɔɔk pu na
(Matiu 8.5-13)

¹ Waah len tibɔr timina binib aatafal ni ki ti doo na, le u buen Kapenaum aatinj ni.

² Le butɔb aajab nkub aaninkpel ubaa nan kpa unaagbiija ubaa ki gee u sakpen. Le unaagbiija ngbaan bun, ki ban u kpo.

³ Le butɔb aajab aaninkpel ngbaan njun Yesu aabɔr, le ki tun ni Juu yaab aaninkpiib u chee, bi nan bui u ke u dan nan cha waanaagbiija pɔɔk.

⁴ Juu yaab aaninkpiib ngbaan aah fuu ni Yesu chee na, le bi ganj u ki bui ke, “Butɔb aajab aaninkpel neer ke aa ter u.

⁵ U gee timi aanib, ki maa mmeen aadiik tii timi.”

⁶ Le Yesu dii bi buen. Waah ti peen butɔb aajab aaninkpel ngbaan aadichal na, le uninkpel ngbaan tun ni ujɔtiib ke bi tooh u nsan ni, ki ti bui u, “Tidindaan, butɔb aajab aaninkpel ke: Taa ki njani falaa, ke waa neer aa dan udo ki koo waadiik ni.

⁷ U mu aa dak ke u neer u dan aa chee. Aa yaa po sil nsan ni ki len kan, waanaagbiija ga pɔɔk.

⁸ Uma ubaa kii uninkpel aamɔb, ki mu ye butɔb aajab aaninkpel la, le ki bui ubaa, ‘Li cha,’ le u buen; ki bui ubaa mu, ‘Dan,’ le u dan; le ki bui waanaagbiija, ‘Na kina,’ le u nja.”

⁹ Yesu aah ηun waah len pu na, le ni gar u pam. Le u fenn ki toη kinipaak ki dii u na, le ki bui bi, “M tuk nimi la, maa kee kan unii u bi Israel yaab ponn ni ki gaa mi ki kii mbaməm kina na.”

¹⁰ Le binib bi tooh Yesu nsan ponn ni na gir kun butəb aajab aaninkpel do, le ki ti mui waanaagbi-ija ngbaan pəək a.

Yesu aah fikr ukpopii aajapəən nkun ni pu na

¹¹ Naa yunn le Yesu buen kitiη kibaa ni, bi yin ki ke Neenn. Le waadidiliib ni kinipaak pam dii u.

¹² Waah peen kitiη ngbaan aagoln aabisaməb na, le u kan uja ubaa kpo, bi tu ni u. Una nan ye ukpopii la. U mu ye ujaηənbəal la. Le waatiη aanib pam mu dii u ki wiir.

¹³ Tidindaan aah kan ukpopii ngbaan na, le kinimbaak chuu u. Le u bui u, “Taa ki wii,”

¹⁴ le ki too foor duun linikpol na aawandookaan chee, ki meeh ni. Le binib bi tu ni u na sil. Le Yesu bui ke, “Unachipəən, m bui si, fiin.”

¹⁵ Le uja u kpo na fii kal, ki piin ki bi len. Le Yesu di u tii una.

¹⁶ Le ijawaan chuu bi məmək. Le bi nyuηni Uwumbər, ki bui ke, “Uwumbər aabənabr kpaan bi tikaasisik ni. Uwumbər dan u nan ter waanib la.”

¹⁷ Le bi mooni tibər timina itingbaan i bi nima chee na ni, ni Judea aatingbaan məmək ni, ki mooni Yesu aayimbil.

*Jənn aah tun ni waadidiliib Yesu chee pu na
(Matu 11.2-19)*

¹⁸ Jənn aadidiliib nan tuk u Yesu aah ηani pu na məmək.

19 Le u yin bi ponn ni bilee, le ki tun bi ke bi buen Tidindaan chee, ki ti baa u ke u ye unii u Uwumbər aabənabtiib nan len ke u ga dan na aan waa ye? Bi ga li ban uken aa?

20 Le Jənn aadidiliib ngbaan fuu ni Yesu chee ki nan bui u ke, “Jənn u muini binib nnyun ni na tun ni timi aa chee ti nan baa si ke, ‘Aa ye unii u Uwumbər aabənabtiib nan len ke u ga dan na aan saa ye, bee ti ga li ban uken la aa?’ ”

21 N-yoonn ngbaan le Yesu cha bibum pam pəək, ki nyan tiyayaar binib ni, ki likr bijoom bi wiir na aanimbil;

22 le ki bui Jənn aadidiliib, “Gir buen Jənn chee, ki ti tuk u naah ŋun pu ki kan pu na, ke m likr bijoom aanimbil, ki cha biwəb, ni bikəndam, ni bitafakpaab pəək, ki fikr binib bi kpo na nkun ni, ki tuk bigiim Uwumbər aabənyaan tee.

23 Unii u kaa joo mi beeni na, Uwumbər aanyoor bi u pu.”

24 Le Jənn aadidiliib aah buen na, Yesu len kini-paak ngbaan chee Jənn aabər ke, “Naah nan buen Jənn chee nteersakpiin ni na, ni nan dak ke ni ga kan kinye? Ni nan dak ke ni ga kan lipul li libuln fiini li na la aa?

25 Ni nan buen ni ti kan uja u pee tiwanyaan na la aa? Binib bi pee tiwanyaan ki ji mməən na bi bibərb aadichal ni la.

26 Ni nan buen ni ti kan Uwumbər aabənabr la aa? Mbamən, m tuk nimi la, u jer Uwumbər aabənabr.

27 Ni ŋmee Uwumbər Aagban ni ke Uwumbər bui ke, ‘Maatutunn sə. M tun ni u ke u loln ni nsan, ki

nan toor nsan siin si.* Jɔnn le ye ututunn ngbaan.

²⁸ M tuk nimi la, baa kee ma unii ubaa u jer Jɔnn. Le unii u ye uwaatiir Uwumbɔr aanaan ni na jer Jɔnn.”

²⁹ Binib mɔmɔk ni bilampoogaab nan nɔun Jɔnn aaliin, ki cha u muin bi nnyun ni. Nima le mɔk ke bi kii ki tii Uwumbɔr aabamɔn.

³⁰ Farisii yaab ni Uwumbɔr aakaal aamɔmɔkb aa nan cha u muin bi nnyun ni. Nima le mɔk ke bi yii Uwumbɔr aamɔboln.

³¹ Tɔ, Yesu nan ki bui kinipaak ngbaan ke, “M ga di ba ki di nɔn dandana aanib ngbaan? Bi bi ke ba na?”

³² Bi bi ke mbim mu ka kinyan ni ki tuk binjeen aatɔtib, ‘Ti pii nɔiwul le ki tii nimi, le naa saar. Ti wii ikpowiil, le naa kaani.’

³³ Dandana aanib ngbaan mu bi kina la; Jɔnn nan dan ki nan lul bumɔb, kaa nyu ndaan, le bi bui ke u kpa kinimbɔn.

³⁴ Min Unibɔn Aabo dan le ki ji ki nyu, le bi bui ke m ye upusakpiindaan ki ye udanyur, ki jɔnni bilampoogaab ni titunwanbirdam la.

³⁵ Tɔ, binib bimɔk kpa nlan mbamɔm na, bi bee ke Uwumbɔr aah nɔani pu na, ni nɔan.”

Upii ubaa aah nyun Yesu pu na

³⁶ Farisii aanii ubaa nan bui Yesu ke u dan nan ji u chee tijikaar. Le u koo waadichal ni, ki kal ki bi ji.

³⁷ Le upii u ye titunwanbirdaan na bi kitiŋ ngbaan ni, ki nɔun ke Yesu ka ji tijikaar Farisii aanii ngbaan do. Le u joo ni nkpan mu nun mɔ na, kpalba nyaan u bi yin u ke alabasta na ponn ni,

* 7:27 : Lik Malakai 3.1.

38 le ki dan nan sil Yesu aapuwəb, utaa chee, le ki wii, ki cha tinyunyunn lir Yesu aataa pu, ki finn utaa, le ki joo waayikpir per utaa, ki moor utaa, ki di tulalee ngbaan ηmir utaa.

39 Farisii aanii ngbaan aah kan kina na, le u dak usui ni ke, “Uja wee yaa sil ye Uwumbər aabənbr kan, u ba ga bee upii u meeh u na aabimbin aah bi pu na, ke u ye titunwanbirdaan la.”

40 Le Yesu tuk Farisii aanii ngbaan ke, “Simonn, m ban m bui si tibər tibaa la.”

Le u bui u, “Uməmək, lem.”

41 Le Yesu bui u, “Bijab bilee le nan bi, le ki joo uwankpadaan aapəln. Ubaa joo waapəln ηmombil ηi ηeer iwiin ikui iηmu aapal na, ubaa mu joo waapəln ηmombil ηi ηeer iwiin piηmu aapal na.

42 Bi məmək bilee aah kaa kpa nibaa bi giin tii u na, le u di cha pinn bi məmək. Bijab bilee ngbaan ponn ni, ulau ga li gee u ki jer uken?”

43 Le Simonn bui u, “Waah di cha pinn unii u aapəln wiir na le ga li gee u ki jer u aapəln kaa wiir na.”

Le Yesu bui u, “Aa len mbamən la,”

44 le ki fenn toη upii ngbaan, ki bui Simonn, “Aa kan upii wee ee? M koo ni saadichal ni, le saa tii mi nnyun ke m finn ntaa. Upii wee ma kan, u di tinyunyunn le finn ntaa, ki di waayikpir per ntaa.

45 Saa moor ntakpiln.† Uma le moor ntaa buyoonn m koo ni na ki nan saa dandana.

46 Saa di nkpan ηmir n-yil. Uma le di tulalee ηmir ntaa.

47 M tuk si la, m di cha waatunwanbir ti wiir na ki pinn u. Nima le cha u gee mi sakpen. M yaa di

† 7:45 : ...moor ntakpiln: Israel yaab nan doon təb kina le ki mək ngeehn.

cha pinn unii titunwanbir siib na kan, udaan ga li gee mi siib la.”

⁴⁸ Yesu nan bui Simonn kina, le ki tuk upii ngbaan, “M di cha pinn si saatunwanbir la.”

⁴⁹ Le binib bi bi ji u chee tijikaar na baa bibaa bisui ni, “U ye ŋma ki di cha pinn titunwanbir?”

⁵⁰ Le Yesu bui upii ngbaan, “Saah gaa mi ki kii pu na, nima le cha aa ŋmar. Li cha ki li kpa nsuudoon.”

8

Bipiib bi dii Yesu na

¹ Naa yunn le Yesu bɔ dii ntisakpem ni ntiwaatiir ni, ki mooni Uwumbɔr aanaan aabɔnyaan tee. Waakpambalb kipiik ni bilee mu dii u.

² Bipiib bi u nan cha bi pɔɔk na mu dii u. Iween le nan joo bibaa. Tiyayaar mu nan joo biken. Bi ponn ni ubaa nan ye Mari, u bi yin u ke Magdalene na. Tiyayaar tilole le nan joo u, le Yesu nan jenn nyan ti u ni.

³ Bi ponn ni ubaa mu ye Joana, u ye Ubɔrkpaan Herod aatutunn Chusa aapuu na. Ubaa mu ye Susana. Bipiib biken mu nan bi ki dii u ki wiir. Le bi mɔmɔk di baawan ter u ni waakpambalb.

Unii u yaa njikaabim na aayatanɔkl (Matiu 13.1-9; Mak 4.1-9)

⁴ Le binib nyan itingbaan mɔmɔk ni, ki dan Yesu chee, ki ŋa kinipaak sakpen. Le u ŋakl bi liyatanɔkl:

⁵ “Ukpaal ubaa nan buen u ti yaa njikaabim. Waah yaa na, le mubaa lir nsan ponn ni. Le binib taa taa mu pu. Le inyoon i laani paacham na dan nan peei jin.

⁶ Le mubaa mu lir ntakpateer pu. Le mu guu punn mala, ki mu ki yɔl mala; ba pu? nima chee aa soon.

⁷ Le mubaa mu lir ikokon ponn ni. Le mu ni ikokon kpaan muun. Le ikokon ku mu.

⁸ Le mubaa mu lir kitiŋ ki ŋan na ponn ni, ki muun, ki mar, ki lu nkub nkub.”

Yesu aah len kina ti doo na, le u teen ke, “U kpa litafal na kan, u ŋun.”

*Nitaa ŋi pu u ŋakl bi ŋiyataŋak na
(Matiu 13.10-17; Mak 4.10-12)*

⁹ Le waadidiliib dan ki nan baa u liyataŋakl ngbaan aatataa.

¹⁰ Le u bui bi, “Uwumbɔr le cha ni bee waanaan aabɔbɔrkaan. Biken ma kan, u ŋak bi ŋiyataŋak, aan bi lik, kaan li waa, ki pel, kaan bee naatataa.”*

*Unii u yaa njikaabim na aayataŋakl aatataa
(Matiu 13.18-23; Mak 4.13-20)*

¹¹ “Liyataŋakl ngbaan aatataa le ye ke njikaabim ngbaan le ye Uwumbɔr aabɔr.

¹² Mu lir nshan ponn ni na le ye binib bi ŋun Uwumbɔr aabɔr na. Le kinimbɔŋ dan nan nyan ti bisui ni, bi taa gaa Uwumbɔr ki kii, ki ŋmar.

¹³ Mu lir ntakpateer pu na le ye binib bi ŋun Uwumbɔr aabɔr ki gaa ti ni mpopiin na. Bi mu aa gaa ti bisui ni mbamɔm. Bi gaa Uwumbɔr ki kii ni yunn siib; tɔ, ntɔŋ yaa pii bi kan, le bi ga di u lii.

¹⁴ Mu lir ikokon ponn ni na le ye binib bi ŋun Uwumbɔr aabɔr aan ki cha bitafal bi liwankpal ni, ni dulnyaa ni aawan ni mɔ na ni, ni baabimbin

* **8:10** : Lik Aisaya 6.9-10.

aabər ni na. Nima le ku tibər ngbaan bisui ni. Le taa mar.

¹⁵ Mu lir kitiŋ ki ŋan na ponn ni na le ye binib bi aasui ŋan ki ye mbamən na, ki ŋun Uwumbər aabər, ki joo ti mbaməm, ki kpa limər, ki dii Uwumbər kaa di cha na.”

Karyaa aayatanakl
(Mak 4.21-25)

¹⁶ “Unii yaa see karyaa kan, waan di lisambil ki di chin u pu, kaan di siin tiwandookaan aataab. U ga di u təŋ tiwan paab la, le u li wiin aan binib bimək koo ni na li waa.

¹⁷ “Tibər timək bəə na, ti ga kpiir. Tibəbərkaan məmək mu ga nyan mpaan pu.

¹⁸ “Cha nitafal li bi naah ŋun pu na ni man. Unii u kpa na, Uwumbər ga kpee u. Unii u kaa kpa na, Uwumbər ga chuu gaa waah dak ke u kpa ti na.”

Binib bi ye Yesu aana ni unaatiib na
(Matiu 12.46-50; Mak 3.31-35)

¹⁹ Yesu aana ni unaatiib nan fuu ni ki ban u. Kinipaak ngbaan pu le baa ŋmaa koo ni u chee.

²⁰ Le bibaa tuk u, “Aana ni aanaatiib si lipaal ki ban si la.”

²¹ Le u bui bi, “Nna ni nnaatiib le ye binib bi ŋun Uwumbər aabər ki ŋani taah len pu na.”

Yesu aah ŋa pu ki cha kibun ŋmin na
(Matiu 8.23-27; Mak 4.35-41)

²² N-yoonn ngbaan le Yesu ni waadidiliib koo buŋəb ni. Le u bui bi, “Cha ti puur nnyusakpem man.” Le bi buen.

²³ Buŋəb na aah cha na, le u də bu ponn ni geen. Le kibun piin ki daar. Le nnyun feei ki koo buŋəb na ni, le bu ban bu gbii. Ni nan ye linimaln la.

24 Le bi dan ki nan finn Yesu ki bui ke, “Tidindaan, Tidindaan, ti ga bee nnyun ni.”

Le u finn, ki kae kibun̄ ni tinyunkpenn. Le kibun̄ ni tinyunkpenn n̄min chii.

25 Le u baa bi, “Ba pu naa gaa mi ki kii?”

Yesu aah n̄a pu na, le ni gar bi pam. Le ijawaan chuu bi. Le bi baa t̄ob, “Ba aanibol bi na, ki kae kibun̄ ni nnyun mu, aan ni kii waam̄ob.”

*Yesu aah cha uwaar p̄əək pu na
(Matiu 8.28-34; Mak 5.1-20)*

26 Bi nan fuu Gerasiin yaab aatiŋ ki bi Galilee Aanyusakpem aadapuul na.

27-29 Le uwaar ubaa nan bi nima, ki chuun un̄meen ni yunn, ki koo baah sui binib titakpalunn ti ponn ni na, kaa kii u li bi linampal. Tiyayaar chur u kpala kpala. Le udoyaab nan di id̄aribi ni tikululn̄ buu u ke bi kiir u. Le u nan keei tikululn̄ ni id̄aribi ngbaan. Tiyayaar ngbaan le di u buen nteersakpiin ni. Le Yesu aah nyan bun̄ob ni na, uja ngbaan dan nan tooh u nsan pu. Le Yesu tuk tiyayaar ngbaan, “Nyan u ni.” Nima pu na, waah kan Yesu na, le u teen, ki gbaan kitiŋ, unimbiin ni, le ki len mp̄əən pu ke, “Yesu, sin u ye Uwumb̄ar u kaa kpa n̄een aat̄o na Aajap̄əən na, aa ban ba m chee? M gaŋ si, taa n̄a mi falaa.”

30 Le Yesu baa u, “Bi yin si ke ba?”

Tiyayaar pam aah bi u ni na, nima le u bui ke bi yin u ke Kipaak.

31 Le tiyayaar ngbaan gaŋ Yesu ke u taa bui ti ke ti buen libuul li nyoo na ni.

32 Igbeer nan bi nima chee ki wiir, ki chuun ji lim̄əəgongoln̄ paab. Le tiyayaar ngbaan gaŋ Yesu ke u cha ti koo igbeer ngbaan ni. Le u kii.

³³ Le ti nyan uja ngbaan ni, ki ti koo igbeer na ni. Le igbeer ngbaan məmək san sunn ni liməəgongoln taab, ki ti koo nnyun ni, ki bee nnyun ni.

³⁴ Tə, bijab bi kii igbeer ngbaan na aah kan kina na, le bi san buen kitin ni, ni itingbaan ni, le ki ti tuk binib tibər ngbaan.

³⁵ Binib aah n̄un kina na, le bi dan bi nan lik budabu ŋa na, le ki fuu ni Yesu chee, ki kan uja u tiyayaar nyan u ni na ka Yesu chee ki cheer ki pee tiwanpeenkaan, kaa ki chuun un̄meen. Le ijawaan chuu bi.

³⁶ Le binib bi kan Yesu aah cha uja ngbaan pəək pu na, tuk bi waah ŋa pu na.

³⁷ Le Gerasiin aatin̄ aanib, ni itingbaan məmək aanib san ijawaan pam. Nima le bi gaŋ Yesu ke u nya baatin̄ ni. Le u koo bun̄əb ni ke u gir buen nnyusakpem aadapuul.

³⁸ Le uja u tiyayaar nyan u ni na gaŋ Yesu ke u cha u dii u.

Le Yesu aa kii, ki bui u,

³⁹ “Gir kun ki ti tuk binib Uwumbər aah tun litukpaan tii si pu na.”

Le u siir, ki bə dii waatin̄ ngbaan ni, n̄ipepel məmək, ki tuk binib Yesu aah tun litukpaan pu tii u na.

Yesu aah cha upii ubaa pəək aan ki fikr upiibo nkun ni pu na

(Matiu 9.18-26; Mak 5.21-43)

⁴⁰ Yesu aah puur nnyusakpem na, kinipaak nan si kii u nima, ki kpa mpopiin ki gaa u.

⁴¹ Le uja ubaa, u ye mmeen aadiik ni aaninkpel, aan bi yin u ke Jairus na, dan nan gbaan kitiŋ Yesu aanimbiin ni, ki gan u ke u dan udo,

⁴² ke ubisabaan, u ye ŋibin kipiik ni ŋilee na bun, ki ban u kpo. Le Yesu dii u ki buen.

Waah cha na, le kinipaak dii u ki mueni u.

⁴³ Le upii u fu tipiir ŋibin kipiik ni ŋilee taa door na bi nima. U nan chaa biteteeb chee, ki jin waamombil mɔmɔk doo. Bi ponn ni ubaa mu aa ŋmaa cha u pɔk.

⁴⁴ Le u dan Yesu aapuwɔb, le ki nan meeh waabɔkul aamɔjuul. Libuul ngbaan ni le u pɔk.

⁴⁵ Le Yesu baa ke, “Ŋma meeh mi?”

Le bi mɔmɔk nee ke baa meeh u. Le Piita ni binib bi bi u chee na bui u, “Ndindaan, kinipaak ngbaan mɔmɔk bi aa chee ki mueni si kina, le aa baa ke ŋma meeh si?”

⁴⁶ Le Yesu bui ke, “Unii ubaa le meeh mi. M bee ke mpɔɔn nyan m ni.”

⁴⁷ Le upii ngbaan nan bee ke waa bɔr. Ijawaan nan chuu u, le uwon gbaa. Le u dan nan gbaan Yesu aanimbiin ni, ki tuk u binib mɔmɔk aanimbil ni, budabu cha u meeh u na, ni waah pɔk libuul ngbaan ni pu na.

⁴⁸ Le Yesu bui u, “Mbisal, saah gaa mi ki kii na, nima le cha aa pɔk. Li cha ni mpopiin.”

⁴⁹ Yesu aah len kina na, le unii ubaa nyan ni Jairus do ki tooh Jairus nsan pu, ki nan tuk u ke, “Aabisal kpo a. Taa ki cha Umɔmɔkr ngbaan ŋani falaa ki cha aado.”

⁵⁰ Le Yesu ŋun waah len pu na, ki bui Jairus, “Taa san ijawaan. Aa yaa ŋa naadii baanja kan, u ga pɔk.”

⁵¹ Yesu aah fuu Jairus do na, le waa cha unii ubaa dii u ki koo ni, see Piita, ni Jønn, ni Jems, ni upiibo ngbaan aate ni una.

⁵² Le binib bi məmək bi lichiln ni na bi wii ikpowiil ki kaani. Le Yesu bui bi, “Taa wii man. Waa kpo. U geen la.”

⁵³ Le bi laa u pam. Bi bee ke u kpo la.

⁵⁴ Le Yesu chuu unjaal ki bui u, “Upiibo, fiin.”

⁵⁵⁻⁵⁶ Libuul ngbaan ni le waawiin ki gir koo u ni, le u fii. Le ni gar ute ni una pam. Le Yesu bui bi ke bi taa tuk unii ubaa waah ŋa pu na, le ki bui bi ke bi tii ubo ngbaan tijikaar u ji.

9

Yesu aah tun waadidiliib kipiik ni bilee pu na (Matiu 10.5-15; Mak 6.7-13)

¹ Yesu nan yin ni waadidiliib kipiik ni bilee ke bi kuun ni u chee, le ki tii bi mpɔɔn bi ti nyan tiyayaar aabɔŋ məmək binib ni, ki mu cha bibum pɔɔk;

² le ki tun bi, bi ti li tuk binib Uwumbɔr aanaan aabɔr, ki cha bibum pɔɔk, le ki bui bi,

³ “Ni taa li tu lisachuln aatuln libaa. Ni taa li joo kijaangbeek, ki taa li joo litaakɔr, ki taa li joo tijikaar, ki taa li joo ŋimombil, ki taa li joo ŋibɔkul ŋilee.

⁴ Naah ti koo lidichal li ponn ni na, ni li bi li ponn ni ki ti saa bundaln ni ga nyan kitinŋ ngbaan ponn ni na.

⁵ Kitinŋ kibaa aanib yaa kaa gaa nimi kan, ni nyan nima ki kpaar nitaa aatatan ki lii nima. Nimina le ga li ye nsurm ki tii bi.”

⁶ Yesu aah tuk waadidiliib kina ki doo na, le bi siir ki bə dii ntim ni, ki mooni tibənyaan tee. Baah buen nimək na, le bi cha bimum pəək.

*Ubər Herod aah len pu joo cha Yesu wəb na
(Matiu 14.1-2; Mak 6.14-29)*

⁷ Ubər Herod nan ηun Yesu aah ηa pu na, kaa nyi waah ye udaan u na. Bibaa len ke Jənn le fikr nkun ni,

⁸ bibaa mu len ke Elaija, bibaa mu len ke n-yaayoonn na aabənbr ubaa le fikr.

⁹ Le Herod bui ke, “M nan chuu gii Jənn aayil. Maah ηun u aabər na, u ye ηma?” le ki ban ke u kan u.

*Yesu aah kpiin binib ηichur ηijmu pu na
(Matiu 14.13-21; Mak 6.30-44; Jənn 6.1-14)*

¹⁰ Le Yesu aakpambalb ki gir ni, ki nan tuk u baah ηa pu na. Le u di bi buen Betseda aatinj ni, bima bibaa.

¹¹ Le kinipaak ngbaan ηun ke u buen nima. Le bi mu paan u pu. Le u gaa bi, ki tuk bi Uwumbər aanaan aabər, le ki cha bi ponn ni bi ye bimum na pəək.

¹² Nwiin aah ban mu lir na, le waakpambalb kipiik ni bilee na dan nan bui u, “Ti bi kipəək ni la; cha kinipaak ngbaan buen itingbaan ni, ki ti ban tijikaar ni nkookoo yaan.”

¹³ Le u bui bi, “Nimi nibaa tii bi tijikaar man, bi ji.”

Le bi bui u, “Njiboroboro kpin ηijmu ni ijan ilee baanja le bi. Aa ban ke ti buen ti daa tijikaar ti ga ηeer binib ngbaan məmək na aa?”

¹⁴ Bijab ngbaan ga nan li fuu ηichur ηijmu.

Le u bui waakpambalb ke bi cha kinipaak ngbaan kal kitinj njikpuk njikpuk, piinjmu piinjmu.

¹⁵ Le waakpambalb na kina, ki cha bi məmək kal.

¹⁶ Le u yoor njiboroboro kpin njinjmu, ni ijan ilee ngbaan, le ki waan lik paacham, ki doon Uwumbər, ki gii, le ki di tii waakpambalb ke bi yakr siin kinipaak ngbaan məmək aanimbiin ni.

¹⁷ Le bi məmək njman ki bab. Baah njman ki bab ki gur ni na, le waakpambalb yoor tijikaar ti gur na, ki gbiin tibəəkur kipiik ni tilee.

*Piita aah len Yesu aabər pu na
(Matiu 16.13-19; Mak 8.27-29)*

¹⁸ Kitaak kibaa daal, le Yesu nan bi mee Uwumbər ubaa. Waadidiliib mu bi u chee. Le u baa bi, “Kinipaak ngbaan bui ke m ye njma?”

¹⁹ Le bi bui u, “Bibaa len ke aa ye Jənn u nan muini binib nnyun ni na, le biken mu len ke aa ye Uwumbər aabənabr Elaija u nan bi n-yaayoonn na la; biken mu len ke n-yaayoonn na aabənabr ubaa le fikr nkun ni.”

²⁰ Le u baa bi, “Nimi nibaa len ke m ye njma?”

Le Piita bui u, “Aa ye Uwumbər Aanii Kristo u ga gaa timi lii na la.”

*Yesu aah tuk bi waah ga ji falaa pu na
(Matiu 16.20-28; Mak 8.30-9.1)*

²¹ Le u sur bi mbaməm ke bi taa tuk unii ubaa,

²² le ki bui bi, “Min Unibən Aabo ga ji falaa sakpen. Juu yaab aaninkpiib, ni Uwumbər aato-toorninkpiib, ni Uwumbər aakaal aaməmək b ga yii mi, ki ku mi. Iwiin itaa daal le Uwumbər ga fikr mi nkun ni.”

²³ Tɔ, u nan bui waadidiliib ni kinipaak ngbaan, “Unii yaa ban u dii mi kan, u yii ubaa, ki yoor waadɔpuinkoo iwiin mɔmɔk aan ki li dii mi.

²⁴ Unii umɔk kaan ηmaa kpo m pu na kan, waamɔfal ga bee yɔli la. Unii umɔk ga ηmaa kpo m pu na kan, u ga kan limɔfal li kaa kpa ndoon na.

²⁵ Unii yaa kan dulnyaa wee ni aawan mɔmɔk, ki lann waamɔfal, ki wɔη kan, ba aanyoor le u kan?

²⁶ Unii yaa san inimɔɔn m ni maaliin chee u tuk binib biken kan, min Unibɔn Aabo ga nan yii udaan ngbaan. M ga gir ni, ki li kpa m ni Nte Uwumbɔr aapɔɔn. Uwumbɔr aatuuntiib bi ye chain na mu ga nyun mi. N-yoonn ngbaan le m ga yii udaan ngbaan.

²⁷ M tuk nimi mbamɔn la, binib bi si do na ponn ni bibaa aan kpo see bi puen kan Uwumbɔr aanaan waahr.”

*Yesu aawon aah kpeln pu na
(Matiu 17.1-8; Mak 9.2-8)*

²⁸ Waah len kina na, ni naahn iwiin iniin aapuwɔb le u di Piita, ni Jɔnn, ni Jems, ki di jon lijoal paab, u ti mee Uwumbɔr.

²⁹ Waah bi mee Uwumbɔr na, le unimbil wɔb kpeln. Le waawanpeenkaan mu kpaln tiwanpipiln ni ga li deer aanimbil na.

³⁰⁻³¹ Le bi kan bijab bilee bi wiin chain na bi len u chee tibɔr. Bi nan ye n-yaayoonn na aabɔnabtiib Moses ni Elaija la. Bi nan len waah ga ηa Uwumbɔr aageehn ki kpo Jerusalem ponn ni pu na.

³² Le ngeen joo Piita mam. Baah finn na, le bi kan Yesu aah wiin chain pu na, ki kan bijab bilee bi si u chee na.

³³ Bijab bilee ngbaan aah siir cha u na, le Piita bui u, “Ndindaan, taah bi do na, ni njan. Cha ti nja njiboo njitaa, ki di libaa tii si, ki di liken tii Moses, ki di liken tii Elaija.” Piita aah len kina na, waa nyi waah len ti cha ni wɔb na.

³⁴ Waah laa bi len kina na, le ntaalangbam dan nan biin bi pu. Mu aah biin bi pu na, le ijawaan chuu Yesu aadidiliib ngbaan.

³⁵ Le nneel len ntaalangbam na ni ke, “Maabo u m lee u na so. Li njun waah len pu na man.”*

³⁶ Nneel ngbaan aah len ki ti doo na, bi nan kan Yesu baanja le si. Le bi joo tibɔr ngbaan bima baanja, kaa tuk unii ubaa n-yoonn ngbaan baah kan pu na.

*Yesu aah nyan libimbikl ubo ni pu na
(Matiu 17.14-18; Mak 9.14-27)*

³⁷ Kitaak aah woln na, le bi sunn ni lijool ngbaan taab. Le kinipaak sakpenj tooh u nsan ni.

³⁸ Le kinipaak ngbaan ponn ni uja ubaa teen ke, “Umɔmɔkr, m ganj si, san njapɔɔn kinimbaak. U ye maabobaal la.

³⁹ Libimbikl le lir u ki cha u tar, ki cha uwon gbaa, le umɔb ponn ni puk tipupukr, ki liin u nsin sakpen, kaa ban li di u lii.

⁴⁰ M ganj saadidiliib ke bi nyan u libimbikl ngbaan. Bi mu aa njmaa nyan u.”

⁴¹ Le Yesu bui ke, “Nimi dandana aanib, naa gaa Uwumbɔr ki kii, ki mu aa dii u mbamɔm. Ni ban ke m yunn ni chee kinye pu, aan ki li kpa limɔr ni pu?” le ki tuk ubo ngbaan aate, “Li joo ni aajapɔɔn ngbaan m chee.”

* **9:35** : Lik Aisaya 42.1.

⁴² Le ubo ngbaan aah choo na, libimbikl lii u kitin, le ki cha uwon gbaa sakpen. Le Yesu kae libimbikl ngbaan, ki cha ubijabo ngbaan pɔɔk, le ki di u giin tii ute.

⁴³ Baah kan Uwumbɔr aah kpa mpɔɔn sakpen pu na, le ni gar kinipaak ngbaan mɔmɔk pam.

*Yesu aah ki tuk waadidiliib waakun aabɔr pu na
(Matiu 17.22-23; Mak 9.30-32)*

Naah gar binib ngbaan mɔmɔk kina na, le Yesu bui waadidiliib,

⁴⁴ “Bi ga di min Unibɔn Aabo ŋa binib aanaal ni la. Cha tibɔr timina koo nitafal ni man.”

⁴⁵ Le baa bee taatataa. Uwumbɔr le bɔr taatataa ke bi taa bee. Le baa kaa ke bi baa Yesu taatataa.

Ulau ye uninyuun?

(Matiu 18.1-5; Mak 9.33-37)

⁴⁶ Le waadidiliib kpak tɔb kinikpakpak ke ulau ye uninyuun bi ponn ni.

⁴⁷ Le Yesu bee baah dak pu na, le ki di ubo siin ubaa chee,

⁴⁸ le ki tuk bi, “Unii umɔk gaa ubo wee maayimbil pu na kan, u gaa mi le na. Unii umɔk gaa mi na kan, u gaa Uwumbɔr u tun ni mi na le na. Unii u ye uwaatiir ni ponn ni na, uma le ye uninyuun.”

*Taa kiir unii u tun Uwumbɔr aatuln na
(Mak 9.38-40)*

⁴⁹ Le Jɔnn tuk Yesu, “Ndindaan, ti kan unii ubaa nyan tiyayaar binib ponn ni, saayimbil pu. U mu aa dii timi, nima le ti bui u ke u di cha.”

⁵⁰ Le Yesu bui u, “Taa ki tuk u ke u di cha. Unii u kaa ye nimi aadin na si nichan ni la.”

Samaria yaab bibaa aah yii Yesu pu na

51 Bundaln Yesu ga gir buen paacham na peen ni. Le u pɔək ubaa ke u buen Jerusalem,

52 le ki tun bitutum ke bi loln u pu nsan. Le bi buen, le ki ti fuu Samaria yaab† aatiŋ kibaa ponn ni, bi ti gor kiir u.

53 Le kitiŋ ngbaan ni aanib kan ke u ban u buen Jerusalem. Nima le bi yii u.

54 Waadidiliib Jems ni Jɔnn aah kan ke bi yii u na, le bi baa u, “Tidindaan, aa ban ke ti mee Uwumbɔr aan mmii nyan paacham ki gaa bi [ke Elaija aah nan ŋa pu na aa]?”

55 Yesu nan fenn toŋ Jems ni Jɔnn le ki kae bi, [ki bui bi, “Naa nyi Mfuur Nyaan mu yeh nimi na aah bi pu na.

56 Min Unibɔn Aabo aa dan m nan ku binib. M dan ke m nan gaa bi lii la.”]

Le bi buen kitiŋ kiken ni.

*Binib bi ban ke bi dii Yesu na
(Matiu 8.19-22)*

57 Baah cha na, le uja ubaa dan nan bui Yesu, “M ga dii si saah cha nin chee na mɔk.”

58 Le Yesu bui u, “Inɔk kpa yaah koo ibuu i ponn ni na. Inyoon i laani paacham na mu kpa yaadil. Min Unibɔn Aabo aa kpa maah ga doon nin chee na.”

59 Le Yesu tuk uja uken, “Li dii mi.”

Le u bui u, “Ndindaan, m mee si nsan, cha m buen ti sub nte waahr, aan ki nan dii si.”

60 Le Yesu bui u, “Cha bitekpiib sub tɔb. Si ma kan, aa li cha ti moon Uwumbɔr aanaan aabɔr.”

† 9:52 : Samaria yaab ni Juu yaab aakaasisik ni aa nan mɔ.

⁶¹ Le uja uken mu tuk Yesu, “Ndindaan, m ga dii si la. M mu mee si nsan, cha m buen ti chɔi maachiln ni aanib waahr, aan ki nan dii si.”

⁶² Le Yesu bui u, “Unii yaa joo unaaja ko kisaak ki lik puwɔb kan, waa njeer Uwumbɔr aanaan ni aatuln.”‡

10

Yesu aah tun waadidiliib imonko itaa ni kipiik pu na

¹ Nee aapuwɔb le Tidindaan nyan bijab imonko itaa ni kipiik ki kpee, le ki tun bi bilelee ke bi loln u pu nsan, ki ti koo waah ga buen ntim mu mɔmɔk ni na.

² U bui bi, “Idi biir le ki wiir. Bidicheeb aa wiir. Nima pu na, ni li mee kisaak aadindaan man ke u tun bidicheeb bi ti chee waajikaar.

³ Li cha man. Maah tun nimi na, ni ga li bi ke ipihbi i bi nɔsapol aakaasisik ni na la.

⁴ Ni taa li joo nɔmombil aataakɔr, ki taa tun nɔitun, ki taa li joo nɔinaatak, ki taa sil nsan ni ki doon unii ubaa.

⁵ Ni yaa koo lidichal ni kan, njan aawan le ye ke ni bui bi, ‘Uwumbɔr aanyoor bi lidichal lee aanib pu.’

⁶ Uninyaan yaa bi nima chee kan, Uwumbɔr aanyoor ga li bi u pu. Uninyaan yaa kaa bi kan, Uwumbɔr aanyoor ga gir ni ni pu.

⁷ Lidichal libaa aanib yaa gaa nimi kan, ni li bi nima ki ti saa buyoonn ni ga nan nya na, ki taa

‡ **9:62** : Naatataa le ye ke unii yaa kaa gaa Uwumbɔr aatuln injaal ilee kan, waa njeer u tun li.

jir lidichal. Ni li ji ki li nyu baah ga tii nimi ni na; ututunn məmək njeer waapar.

⁸ Ni yaa koo kitin kibaa ni aan bi gaa nimi kan, ni li ji baah ga tii nimi ni na,

⁹ ki bui bi ke, ‘Uwumbər aanaan peen ni nimi la,’ ki cha bibum bi bi nima na pək.

¹⁰ Ni yaa koo kitin kibaa ni, aan baa gaa nimi kan, ni bə dii ki ponn ni ki bui ke,

¹¹ ‘Nimi aatin aatatan ti bi titaapətan ni na, tima le ti kpaar lii do chee na, ni li ye nsurm ki tii nimi. Ni li nyi ke Uwumbər aanaan peen ni, le ni yii.’

¹² M tuk nimi la, bundaln Uwumbər ga ji binib tibər na, binib ngbaan aatafadaan ga jer Sodom aatin aanib aatafadaan.”

*Binib bi kaa kpeln baabimbin na aabər
(Matiu 11.20-24)*

¹³ “Korasinn aatin aanib, tibəbir bi ni pu. Betseda aatin aanib, tibəbir bi ni mu pu; ba pu? m yaa ba nan tun lijnjiir aatun Taya ni Saidonn aatim aanib aakaasisik ni ke maah tun lijnjiir aatun nikaasisik ni pu na kan, bi ba ga kpeln baabimbin ni yunn, ki li pee tiwanpeenkaan ni saak kuub na, ki di nfatan puŋ biyil, aan ki mək ke bisui bii baatunwanbir pu.

¹⁴ Bundaln Uwumbər ga ji binib tibər na, nimi aatafadaan ga jer Taya aatin aanib ni Saidonn aatin aanib aatafadaan.

¹⁵ Nimi Kapenaum aatin aanib ma kan, bi ga yoor nimi paacham aa? Aayii. Bi ga sunn nimi tataab tataab la.”

¹⁶ Yesu nan tuk waadidiliib, “Unii u ŋun nimi aabər na kan, u ŋun maabər le na. Unii u yii nimi

na kan, u yii mi le na. Unii u yii mi na kan, u yii Uwumbər u tun ni mi na le na.”

Waadidiliib imonko itaa ni kipiik na aah gir ni pu na

¹⁷ Le bijab imonko itaa ni kipiik ngbaan gir ni Yesu chee ni mpopiin, ki nan bui u, “Tidindaan, tiyayaar mu kii timi aaməb, saayimbil pu.”

¹⁸ Le u bui bi, “M kan kinimbəŋ nyan ni paacham ki ŋa yəli ke utaal aah moor ki lir pu na.

¹⁹ Lik man, m tii nimi mpəən, ni ti taa ikuub ni inyoohn pu, ki tii nimi mpəən, ni nyan timi aadin kinimbəŋ aapəən məmək, le tiwan nibaa aan ŋmaa ŋa nimi nibaa.

²⁰ Tə, tiyayaar aah kii nimi aaməb na, ni taa cha nima baanja le li ye nimi aapopiin. Nimi aayimbil aah ŋmee paacham na le ye mpopiin mbaməm.”

*Yesu aah kpa mpopiin sakpen pu na
(Matu 11.25-27; 13.16-17)*

²¹ N-yoonn ngbaan le Uwumbər Aafuur Nyaan cha Yesu kpa mpopiin pam, ki bui ke, “Nte Uwumbər u ye paacham ni taab Aadindaan na, aa bər tibər timina bilankpalb ni binimbiwolm, le ki di mək chapəntiib, nima le m pak si. Nte, saageehn le na, nima le cha aa ŋa kina.

²² “Nte Uwumbər le tii mi tiwan məmək. Ubaa aa nyi min Uwumbər Aajapəən aah ye udaan u na, see Nte Uwumbər. Ubaa mu aa nyi Nte Uwumbər aah ye udaan u na, see min Ujapəən. Binib bi m ban ke m di Uwumbər mək bi na, bi mu nyi u.”

²³ Le u fenn ki toŋ waadidiliib, ki bui bi libəəl ni, “Uwumbər aanyoor bi ni pu, ninimbil aah kan tiwan ni na pu.

²⁴ M tuk nimi la, Uwumbør aabønabtiib ni bibørb bi wiir na nan ban bi kan naah kan tiwan ni na, kaa kan. Bi nan ban bi ηun naah ηun tibør ti na, kaa ηun ti.”

Samaria aatiη aaninyaan aah ηa pu na

²⁵ Le uja u nyi Uwumbør aakaal mbaməm na ubaa fii sil ki pen Yesu nlan, ki baa u, “Uməmək, m ga ηa kinye ki kan liməfal li kaa kpa ndoon na?”

²⁶ Le Yesu baa u, “Ni ηmee kinye Uwumbør aakaal ponn ni? Aa karn kinye?”

²⁷ Le u bui u, “Ni ηmee ke, ‘Aa li gee Aadindaan Uwumbør aasui məmək ni, ni saawiin məmək, ni saapəən məmək, ni saalandak məmək, ki li gee aana aabo ke saah gee aabaa pu na.’ ”

²⁸ Le Yesu bui u, “Aa len mbamən la. Li ηani kina, le aa ga kan liməfal.”

²⁹ Le u ban ke u li kpa mbamən, le ki baa Yesu, “Nma ye nna aabo?”

³⁰ Le Yesu bui u, “Uja ubaa nan nyan Jerusalem ki cha Jeriko. Waah cha na, le u ti lir bififiirb aajaal ni. Le bi chuu peer waawanpeenkaan ki gbaa u, le u ti ban u kpo. Le bi siir cha u.

³¹ Naah kpee siib na, le Uwumbør aatotoor ubaa mu jer nima, ki kan u. Waah kan u na, le u gəl n u ki jer.

³² Le Liifai* aanii ubaa mu paan ni, ki nan jer nima, le ki kan u, le ki mu gəl n u ki jer. ³³ Le Samaria† aatiη aanii ubaa mu cha waasachuln, ki nan fuu nima chee. Waah kan u na, le kinimbaak chuu u.

* **10:32** : Liifai yaab nan tun lituln Uwumbør Aadichal ni la.

† **10:33** : Samaria yaab ni Juu yaab aakaasisik ni aa nan mə.

³⁴ Le u buen u chee, ki di nnyək ni nkpan meen ibuun ngbaan, ki di nitan poo u, le ki di u diŋ uma ubaa aabon pu, ki di u buen tichaandir ponn ni, ki ti lik u nima.

³⁵ Le ni woln kitaak le u di n̄imombil tii tichaandirdaan, le ki bui u, ‘Lik u tii mi. Aa yaa jin n̄imombil n̄i jer n̄imina kan, m nan gir ni kan, m ga nan pa si.’”

³⁶ Le Yesu baa nkaal aamɔmɔkr ngbaan, “Uja u lir bififiirb aaŋaal ni na, bijab bitaa ngbaan ponn ni, ulau tee ye una aabo? Aa dak kinye?”

³⁷ Le u bui u, “Unii u san u kinimbaak na le ye una aabo.”

Le Yesu bui u, “Li cha ki mu li n̄ani kina.”

Yesu aah mann Mata ni Mari pu na

³⁸ Tɔ, Yesu ni waadidiliib aah chuun lisachuln pu na, le bi ti fuu kitiŋ kibaa ponn ni. Le upii u bi yin u ke Mata na gaa u waadichal ni.

³⁹ Mata nan kpa naal ubaa, bi yin u ke Mari. Le Mari ka Yesu chee, ki pel waah len pu na.

⁴⁰ Mata le tun tichann aatuln ki bi gonni ki ti bak. Nima le u dan nan bui Yesu, “Ndindaan, nnaal cha mi baanja le channi nimi tichann kaa ter mi. Aatafal aa bi ni ni ii? Bui u ke u ter mi.”

⁴¹ Le Tidindaan bui u, “Mata, Mata, aa cha tiwan sakpen le muk si ki n̄a si ilandak.

⁴² Tiwan nibaa baanja le aa lann. Mari aah lee ni na le n̄an. Ubaa aan nyan waah lee ni na u chee.”

11

*Yesu tuk bi baah ga mee Uwumbɔr pu na
(Matiu 6.9-13; 7.7-11)*

¹ Kitaak kibaa daal, le Yesu nan bi nibaa chee ki bi mee Uwumbər. Waah mee u ti doo na, le waadidiliib ponn ni ubaa bui u, “Ndindaan, mək timi taah ga mee Uwumbər pu na, ke Jənn u nan muini binib nnyun ni na aah nan mək waadidiliib pu na.”

² Le Yesu bui bi, “Ni yaa mee Uwumbər kan, ni bui ke,

‘Tite Uwumbər [u bi paacham na,]

cha binib li san saayimbil;

cha saanaan dan.

[Bi li ηani saageehn dulnyaa wee ni,

ke baah ηani paacham pu na.]

³ Tiin timi din aawiin aajikaar.

⁴ Cha timi aatunwanbir pinn timi; ba pu?

ti mu di cha pinn binib bimək koo timi aataani ni na.

Taa cha ti kan ntəη.

[Nyan timi tibəbir ni.]’ ”

⁵ Le Yesu ki bui bi, “Ni ponn ni ubaa yaa buen aajə do kinyetaasiik ki ti sil lipaal ki bui u, ‘Njə, pinn mi ηiboroboro kpin ηitaa;

⁶ njə ubaa chuun fuu ni ndo; m mu aa kpa tijiir tibaa m tii u’ kan,

⁷ le aajə u bi kidiik ni na ga bui si, ‘Taa muk mi. M ni maabilb doon ki laη kidiik a. Maan ηmaa fii ki tii si.’

⁸ Naa ye kijətiik pu le u ga fii ki tii si. Aa yaa gaηni u ki gaηni u ki muk u kan, nima le ga cha u fii ki tii si saah ban pu na məmək.

⁹ Nima pu na, m tuk nimi la, ni li mee Uwumbər man, le u ga tii nimi. Ni li ban Uwumbər chee man,

le ni ga kan. Ni li kpaar jaalen man, le u ga piir tii nimi.

¹⁰ Unii umək mee Uwumbər na, u ga tii u. Unii umək ban na, u ga kan. Unii umək kpaar jaalen na, u ga piir tii u.

¹¹ Ni ponn ni ubaa aabo yaa mee si maab kan, aa ga di litakpal tii u uu? U yaa mee si ujan kan, aa ga di uwaa tii u uu?

¹² U yaa mee si likoojiln kan, aa ga di unyoohn tii u uu?

¹³ Nimi titunwanbirdam yaa tee nyi ipiin i ŋan na ki tii nimi aabim kan, ŋmaninkabaa Nite Uwumbər u bi paacham na le aan di Waafuur Nyaan tii binib bi mee u ki ban mu na aa?"

Binib bibaa aah sii Uwumbər Aafuur Nyaan pu na

(Matu 12.22-30; Mak 3.20-27)

¹⁴ Uja u tiyayaar cha u ŋa ubir na nan bi nima chee. Le Yesu nyan tiyayaar ngbaan u ni, le u len, kaa ki ye ubir. Le ni gar kinipaak ngbaan pam.

¹⁵ Bi ponn ni bibaa mu bui ke kinimbəŋ ki bi yin ki ke Beelsebul, u ye tiyayaar aayidaan na, le tii u mpəən ke u nyan tiyayaar binib ni.

¹⁶ Bibaa mu təŋ u ki ban ke u tun lijnjiir aatuln ki mək bi ke u ye Uwumbər Aanii.

¹⁷ Le u bee baah dak pu na, le ki bui bi, "Nnaan mubaa ni aanib yaa jaa təb kijaak kan, nnaan ngbaan ga bee yəli la. Lidichal libaa ni aanib mu yaa jaa təb kijaak kan, bi ga lir la.

¹⁸ Ni len ke Beelsebul u ye tiyayaar aayidaan na le tii mi mpəən ke m nyan tiyayaar binib ni. Tiyayaar aayidaan kinimbəŋ yaa ŋa kina kan, ki jan kibaa kijaak la. Kaanaan ga ŋa kinye aan ki sil?

19 Ni yaa len ke tiyayaar aayidaan Beelsebul le tii mi mpɔɔn ke m nyan tiyayaar binib ni kan, ŋma tii nimi aanib mu mpɔɔn ke bi nyan tiyayaar binib ni? Nimi aanib aah ŋani pu na le ga mək ke ni kpa mbamɔn aan naa kpa.

20 Mma kan, Uwumbɔr aapɔɔn pu le m nyani tiyayaar binib ni. Nima le mək ke Uwumbɔr aanaan fuu ni ni chee.

*Yesu aah nyan kinimbɔŋ ki bii kaawan pu na
(Matiu 12.29; Mak 3.27)*

21 “Liwɔkl li kpa tijawan sakpen na yaa lik waadichal kan, ubaa aan bii waawan.

22 Le unii u kpa mpɔɔn jer u na yaa lir u pu ki nyan u kan, u ga gaa waajawan ti ter u na mɔmɔk, ki ji waawan.

23 “Unii u kaa dii mi na kan, u ye maadin la. Unii u mu kaa kuuni binib tii mi na kan, u yaani bi la.”

*Tiyayaar aah ga gir ni pu na
(Matiu 12.43-45)*

24 “Tiyayaar yaa nyan unii ni kan, ti ga li chuun gɔr nnyun aah kaa bi kipɔɔk ki ponn ni na, ki ban taah ga kal nin chee ki fuur na, kaan kan. Le ti ga len ke, ‘M ga gir kun maah nan nyan unii u ponn ni na la.’

25 Le ti ga gir ni ki nan kan ke bi toor taakookoo yaan, le ni ŋan.

26 Le ti ga buen ki ti joo ni tiyayaar tilole ti bir ki jer ti na. Le ti mɔmɔk ga koo unii ngbaan ponn ni, ki ga li bi u ponn ni, le ki ŋa u yɔli ki jer waah nan bi njan na pu na.”

Binib bi kpa Uwumbɔr aanyoor mbamɔm na

²⁷ Yesu aah len kina na, le kinipaak ngbaan ponn ni upii ubaa len mpɔɔn pu, “Uwumbɔr aanyoor bi upii u ma si ki tii si libiil na pu.”

²⁸ Le Yesu bui ke, “Binib bi ŋun Uwumbɔr aabɔr ki kii ti na, Uwumbɔr aanyoor bi bima le pu.”

*Baah ban ke Yesu tun lijinjiir aatuln pu na
(Matiu 12.38-42)*

²⁹ Kinipaak aah kuun ni Yesu chee na, le u bui ke, “Dandana aanib ye binib bi bir na la. Bi ban ke m mɔk bi lijinjiir aawan, aan bi nin gaa mi ki kii. Uwumbɔr aah nan ŋa lijinjiir aatuln ki ŋa waabɔnabr Jona pu na, lituln limina aaboln le bi ga kan. Maan mɔk bi lijinjiir aawan niken.

³⁰ Uwumbɔr aah nan ŋa Jona pu na, ni nan ye limɔkl le ki tii Ninefa aatiŋ aanib. Kina le waah ga ŋa min Unibɔn Aabo pu na ga li ye limɔkl ki tii dandana aanib ngbaan.

³¹ Seba aatiŋ aapiibɔr nan nyan ni dandar ke u nan ŋun Ubɔr Solomonn aalan aaliin. Min u jer Solomonn na bi do la, le naa ŋun maaliin. Bundaln Uwumbɔr ga ji binib tibɔr na, upiibɔr ngbaan aah nan ŋa pu na, nima le ga mɔk ke dandana aanib aabɔr bii.

³² Jona nan tuk Ninefa aatiŋ aanib Uwumbɔr aabɔr, le bi kpeln baabimbin. Min, u jer Jona na le tuk dandana aanib Uwumbɔr aabɔr, le baa kpeln baabimbin. Bundaln Uwumbɔr ga ji binib tibɔr na, Ninefa aatiŋ aanib aah nan kpeln baabimbin pu na, nima le ga mɔk ke dandana aanib aabɔr bii.”

*Tiwon aawiihn
(Matiu 5.15; 6.22-23)*

33 “Unii yaa see karyaa kan, waan di u di bɔr, kaan di lisambil chin u pu. U ga di u tɔŋ tiwan paab la, le u li wiin binib bimək koo ni na chee, bi li waa.

34 Aanimbil ye saawon aakaryaa la. Aanimbil yaa woln ke aa dii Uwumbɔr aasan kan, saabimbin məmək gbii nwiihn la. Aanimbil yaa kaa woln kan, saabimbin gbii mbɔmbɔɔn la.

35 Li nyi ki taa cha nwiihn mu bi aa ni na li ye mbɔmbɔɔn.

36 Saabimbin məmək yaa gbii nwiihn, kaa bɔɔn nibaa chee kan, aa ga li bi nwiihn ni mbaməm. Ni ga li bi ke karyaa u wiin chain na aah ga woln saah bi nin chee na pu na la.”

Yesu aah galn Farisii yaab ni ikaal aaməmək pu na

(Matiu 23.1-36; Mak 12.38-40)

37 Yesu aah len kina ki ti doo na, le Farisii aanii ubaa bui u ke u dan udo ki nan ji tijikaar. Le u koo waadichal ni, ki kal ki bi ji.

38 Le Farisii aanii ngbaan kan ke Yesu ji kaa njir unjaal. Le ni gar u.

39 Le Tidindaan bui u, “Nimi Farisii yaab, ni njir tiyir ni nisambil aapuwɔb mbaməm, kaa njir ni ponn ni. Kina le ni ban ke binib bui ke ni ye bininyaam; nisui ponn ni mu gbii kinaayuk aatuln ni titunwanbir.

40 Nimi bijɔrb bimina, Uwumbɔr u nan naan tiwon na, uma le naan nisui mu.

41 Di naah kpa tiwan ni na tii bigiim, ki di nibaa mu tii bi. Ni yaa ŋa kina kan, tijɔŋ tibaa aan ki li bi ni chee.

42 “Nimi Farisii* yaab, tibɔbir bi ni pu; ba pu? ni yakr tikpifar nfum kipiik le ki nyan nibaa le di tii Uwumbɔr, kaa ɲani ni ɲan na, kaa gee Uwumbɔr. Ni ɲan ke ni li ɲani ni ɲan na, ki li gee Uwumbɔr, ki yakr nimi aawan mu ki di tii u.

43 “Nimi Farisii yaab, tibɔbir bi ni pu; ba pu? ni gee ke ni kal bininyuum aakakaa chee mmeen aadir ni, ki gee ke binib doon nimi mbamɔm kinyan ni.

44 Tibɔbir bi ni pu. Ni naahn ɲikaakul ɲi bɔɔ na, ɲi binib chuun taar ɲi pu, kaa nyi na.”

45 Le Uwumbɔr aakaal aamɔmɔkr ubaa bui u, “Umɔmɔkr, saah len kina na, aa sii ti mu la.”

46 Le Yesu bui ke, “Nimi Uwumbɔr aakaal aamɔmɔkb, tibɔbir bi ni mu pu. Ni di nkaal mu pɔɔ sakpen na, le ki di kpee Uwumbɔr aakaal pu, ki tuk binib ke bi li dii kina. Ni mu aa ter bi ke bi dii kina.

47 Tibɔbir bi ni pu; ba pu? ni maa ɲikaakul ki tii Uwumbɔr aabɔnabtiib bi nan bi n-yaayoonn na. Niyaajatiib le nan ku bi.

48 Ni mu nyi baah nan ku bi pu na, ki mu kii baah nan ɲa pu na. Niyaajatiib le nan ku bi. Ni mu maa ɲikaakul tii bi.

49 Nima pu le Uwumbɔr aah kpa nlan pu na, u bui ke, ‘M ga tun bibɔnabr ni bitutum bi chee. Le bi ga ku ngem ki ɲa biken mu falaa.’

50 Buyoonn dulnyaa wee nan piin ki joo cha na, binib nan ku Uwumbɔr aabɔnabtiib. Linikul ngbaan mɔmɔk pu le Uwumbɔr ga daa dandana aanib aatafal.

* **11:42** : Farisii yaab nan ye Juu yaab bibaa bi aanibil man ke binib li dii Moses aakaal na.

⁵¹ Njan, bi nan ku Abel, le ki ku bininyaam ki joo cha, ki ti pii Uwumbər aabənrabr Sekaria, u bi nan ku u, kitork aabimbiln ni Uwumbər Aadichal aakaasisik ni na. Mbamən, m tuk nimi la, linikul ngbaan məmək pu le Uwumbər ga daa dandana aanib aatafal.

⁵² “Nimi Uwumbər aakaal aaməmək, tibəbir bi ni pu. Naa mək binib Uwumbər aakaal mbaməm. Nimi nibaa aa dii mu, le ki tee lej binib bi ban bi dii mu na nsan.”

⁵³ Yesu aah nyan nima chee na, le Uwumbər aakaal aaməmək, ni Farisii yaab kpak u kinikpakpak pam, ki baa u mbaan tibər ti wiir na pu,

⁵⁴ ki ban bi pen u nlan ki kan waataani aan ki galn u.

12

Yesu tuk waadidiliib ke bi li nyi binib bi ηmann bi na

(Matiu 10.26-27)

¹ Binib churbaka aah nan kuun Yesu chee ki ti taar təb pu pu na, le u bui waadidiliib, “Ni li nyi Farisii yaab aabimbin aah bi pu na, ki taa li bi kina man. Bi ηmanni ke bi ye bininyaam, kaa ye.

² Tibəbərkaan məmək ga kpiir. Tibər timək bəə na, ti ga nyan mpaan pu.

³ Naah loon len tibər ti mbəmbəən ni na, binib ga ηun ti nwiihn pu. Naah loon tibər ti binib aatafal ni kidiik ponn ni na, bi ga di ti moon lipaal.”

Ni li san Uwumbər baanja

(Matiu 10.28-31)

⁴ “Nimi bi ye njɔtiib na, m tuk nimi la, ni taa san binib ijawaan man. Bi ga ŋmaa ku nimi aawon baanja la. Baan ki ŋmaa ŋa nimi nibaa.

⁵ M sur nimi naah ga li san u ijawaan na. Ni li san Uwumbɔr. U yaa ku binib kan, u kpa mpɔɔn ke u di bi ŋa mmii mu kaan junna ni. Mbamɔn, m tuk nimi la, ni li san uma.

⁶ “Bi kooh iyaar iŋmu janjan bilee la. Le Uwumbɔr aa suln i ponn ni ubaa aabɔr.

⁷ Ni taa san ijawaan man. Ni jer iyaar pam. Uwumbɔr nyi nimi aayikpir aakahm.”

*Lem binib aanimbil ni ke aa ye Kristo yoo la
(Matiu 10.32-33; 12.32; 10.19-20)*

⁸ “M tuk nimi la, unii umɔk len binib aanimbil ni ke min le ye Udindaan na, min Unibɔn Aabo mu ga len Uwumbɔr aatuuntiib aanimbil ni ke udaan ngbaan le ye miyoo.

⁹ Unii umɔk yii mi binib aanimbil ni na, m mu ga yii udaan ngbaan Uwumbɔr aatuuntiib aanimbil ni.

¹⁰ “Unii yaa bii min Unibɔn Aabo kan, Uwumbɔr ga ŋmaa di cha pinn u. Unii yaa sii Uwumbɔr Aafuur Nyaan kan, Uwumbɔr aan di cha pinn u.

¹¹ “Bi yaa chuu nimi, ki di ŋa mmeen aadir ni, bee ntim aaninkpiib aanimbiin ni, bi ti ji nimi tibɔr kan, ni taa baa nisui ni ke ni ga len kinye aan ki nyan nibaa tibɔr ni.

¹² N-yoonn ngbaan yaa fuu ni kan, Uwumbɔr Aafuur Nyaan le ga mɔk nimi naah ga len pu na.”

Uwankpadaan u ye ujɔr na

13 Kinipaak ngbaan ponn ni le uja ubaa tuk Yesu, “Uməmək, bui nkpel ke u yakr tite aafaal ki di min yaan tii mi.”

14 Le Yesu bui u, “Uja, ηma tii mi nsan ke m ji nimi tibər ki yakr lifaal tii nimi?”

15 le ki tuk kinipaak ngbaan, “Ni li nyi man ki taa li kpa iniman. Unii yaa kpa liwangol li wiir na kan, nima le aan tii u liməfal.”

16 Yesu nan ηakl bi liyataηakl ke, “Uwankpadaan ubaa aasaak nan ηa tijikaar ti wiir na.

17 Le u dak usui ni, ‘Maa ki kpa maah ga di maajikaar ηa tiwan ni ponn ni na. M ga ηa kinye?’

18 M ga ηa kina la; m ga gbaa wii maapil məmək, ki ki maa ηipil ηi filk ki jer ηimina na. M ga di maajikaar məmək ηa ηi ponn ni.

19 Le m ga bui mbaa, M kpa tijikaar ti ga fuu mi ηibin sakpen na. M ga fuur, ki ji, ki nyu, ki li məoni.’

20 To, le Uwumbər bui u, ‘Si ujər wee, kinyeek kee le aa ga kpo. Saah kuun liwangol limək siin na, ηma ga li yeh li?’

21 “Kina le unii umək di liwangol bil kiir ubaa, kaa kpa liwangol Uwumbər chee na, u mu ye ujər.”

*Gaa Uwumbər ki kii mbaməm man
(Matiu 6.25-34)*

22 Le Yesu bui waadidiliib, “Nima le m tuk nimi, ni taa cha nimi aalandak li muk nimi tiwon aawan pu, ki taa li dak ke, ‘Ti ga ji ba? Ti ga peen ba?’

23 Liməfal bi tijikaar baanja pu la aa? Tiwon bi tiwanpeenkaan baanja pu la aa?

24 Dakl lik ηikakaa aah bi pu na. Naa ko tijikaar, ki mu aa chee ti, kaa kpa ηipil, kaa kpa ηiboo. Uwumbər le kpiini ηi. Naa jer ηi sakpen aa?

25 Ni ponn ni ubaa ga ηmaa muk waalandak aan ki yunn ki jer Uwumbər aah siin pu na aa?*

26 Naah kaa ηmaa ηa tiwan ni kaa pɔɔ na, ba pu ni cha ilandak muk nimi ni gur na pu?

27 Dakl lik mmopuun aah bi pu na. Mu aa tun lituln, ki mu aa fik tikokonn. M tuk nimi la, Ubər Solomonn u nan pee tiwanpeenkaan nyaan na aawanpeenkaan aa nan ηan ke mmopuun aah ηan pu na. 28 Timoor bi din, ki ga fe wu mmii fen, le Uwumbər ηa ti mmopuun mu ηan na. Waan tii nimi tiwanpeenkaan aa? Naa gaa Uwumbər ki kii mbaməm. U ga tii nimi.

29 Ni taa cha ninimbil li man tijikaar ni tiwanyukaan pu, ki taa cha ilandak li muk nimi.

30 Tiwan ngbaan məmək pu le dulnyaa wee ni aanib bi kaa dii Uwumbər aasan na aanimbil man. Nite Uwumbər nyi ke ni ban tiwan ngbaan.

31 Ni cha ninimbil li man Uwumbər aanaan pu, le u ga di tiwan ngbaan məmək kpee nimi.”

Paacham aawankpal

(Matiu 6.19-21)

32 “Maanib bi bi siib na, ni taa san ijawaan man. Nite Uwumbər le ban ke u tii nimi nnaan. Waageehn le na.

33 Ni kooh naah kpa tiwan ni na man, ki di ηimombil ngbaan tii bigiim, aan ki li kpa ηimombil ηi kaan doo na. Ni ga li kpa liwankpal li kaan doo na paacham. Unaayuk ubaa aan buen nima. Njkaambil aan li bi nima ki bii ni.

34 Saawankpal aah bi nin chee na, aasui mu bi nima chee la.”

* 12:25 : Bee “...aan ki di lisanj libaa kpee waafɔk pu uu?”

Bitutum bi si kii na aayatanakl

³⁵ “Ni gor nibaa pu man, ki see nimi aakaryaa mam,

³⁶ ki li bi ke bitutum bi si kii buyoonn bidindaan ga nya tibəndinn aajikaar aajim ni, ki fuu ni na. U yaa nan fuu ni ki kpaar jaalen kan, libuul ngbaan ni le bi ga chuu piir tii u.

³⁷ Bitutum bi lik bidindaan aah ga fuu ni pu na, Uwumbər aanyoor bi bi pu. M tuk nimi mbamən la, u ga cha bi kal, ki ga di tijikaar siin binimbiin ni.

³⁸ U yaa fuu ni kinyetaasiik, bee u yaa fuu ni likoojawiil yoonn, ki kan ke bi gor kan, Uwumbər aanyoor bi bi pu la.

³⁹ Ni nyi ke udichadaan yaa ba nyi buyoonn unaayuk ga fuu ni na kan, waa ba ga doon ki geen, u ba ga li ka lik, unaayuk ngbaan taa koo ni waadichal ni.

⁴⁰ Ni mu gor man; ba pu? buyoonn naan li dak ke m ga gir ni na, n-yoonn ngbaan le m ga gir ni.”

Ututunn u ɲan na, ni u kaa ɲan na

(Matu 24.45-51)

⁴¹ Le Piita baa Yesu, “Ndindaan, aa ɲakl liy-atanakl ngbaan ki tii timi baanja le aan aa ɲakl ki tii binib məmək la?”

⁴² Le Tidindaan bui u, “Uyidaan ubaa yaa tii waatutunn ubaa tininkpir ke u li lik waachiln ni aanib ki tii bi tijikaar naah ɲeer buyoonn na kan, ututunn ngbaan ga ɲa kinye ki li kpa nlan, ki li tun waatuln mbaməm?”

⁴³ Udindaan yaa nan fuu ni ki mui waatutunn ɲani uma udindaan aah ban pu na kan, Uwumbər aanyoor bi ututunn ngbaan pu.

44 M tuk nimi mbamɔn la, u ga tii u tininkpir u li lik waawan mɔmɔk.

45 Tɔ, ututunn ngbaan mu yaa dak usui ni ke udindaan ga yunn, ki yaa piin ki gbaa ututuɲeen aatɔtiib, bijab ni bipiib mɔmɔk, ki ji ki nyu ndaan gbii kan,

46 udindaan ga gir ni buyoonn waan li dak ke u ga gir ni na, ki ga gbaa u ɲinaalab mbamɔm, ki ga di u ɲa binib bi yii waamɔb na aah bi nin chee na.

47 “Ututunn u nyi udindaan aah ban pu na, kaa gor, kaa ɲani kina na, bi ga gbaa u sakpen.

48 Ututunn u kaa nyi udindaan aah ban pu na, ki tun lituln li ɲeer ɲinaalab aagbaan na kan, bi ga gbaa u siib la. Uwumbɔr yaa tii unii nlan sakpen kan, u ga li ban ke u di nlan ngbaan tun litunyaan jer biken. Uwumbɔr yaa tii unii tininkpir kan, u ga li ban ke udaan ngbaan tun ki jer biken aah tun pu na.”

*Binib aah ga yakr tɔb chee Yesu pu pu na
(Matiu 10.34-36)*

49 “M dan m nan tuur mmii dulnyaa wee ni. Mu yaa puun gaal kan, m ba gee.

50 M ga ji falaa ki ti nyan. Nsui aan doon see m jin falaa ngbaan ki ti doo.

51 Maah dan dulnyaa wee ni na, ni dak ke nima le ga cha binib mɔmɔk li kpaan kimɔbaan aa? Aayii. M tuk nimi la, m pu le bi ga yakr tɔb chee.

52 Dandana ki joo cha, binib biɲmu yaa bi lidichal libaa ni kan, bi ga yakr tɔb chee la. Bitaa ga kpak bilee bi gur na. Bilee ngbaan mu ga kpak bitaa na.

53 Uja ga yakr ujaɲɔn chee; jaɲɔn mu ga yakr ute chee; upii mu ga yakr ubisal chee; bisal mu

ga yakr una chee; upii mu ga yakr ubipuu chee; bipuu mu ga yakr uchapii chee.”

Baa bee Uwumbər aah ɲani pu na
(Matiu 16.2-3)

⁵⁴ Le Yesu bui kinipaak ngbaan, “Ni yaa kan utaal yun ki bəln liwilir wəb kan, libuul ngbaan ni le ni ga bui ke, ‘Utaal ga nu la,’ le u nu.

⁵⁵ Libuln yaa nyan ni ɲangii aasikakl wəb kan, le ni ga bui ke, ‘Kitoton koo a,’ le ki koo.

⁵⁶ Nimi biɲmanɲmannim, kitin ni paacham pu le cha ni beer naah ga li bi pu na. Ba ɲa naa bee Uwumbər aah ɲani pu dandana na?”

Aa yaa koo unii aataani ni kan, chuu utaal mala
(Matiu 5.25-26)

⁵⁷ “Ba ɲa naa ɲmaa dakl lik ki bee ni ɲan na?

⁵⁸ Aa ni unii yaa kpa tibər, u ban u di ti buen bibəjirb chee kan, chuu utaal mala, u taa kee fuu bi chee, ki taa di si ɲa biɲaal ni, bi di si ɲa kiyondiik ni.

⁵⁹ M tuk si la, saan nya nima ki nan saa buyoonn aa ga pa kooti ni aamombil məmək doo na.”

13

Kpeln nimi aabimbin man

¹ N-yoonn ngbaan le binib bibaa dan nan bui Yesu ke Galilee aatin aanib aah nan bi toor kitork tii Uwumbər na, Pailat nan ku bi.

² Le Yesu baa bi, “Ni dak ke Galilee aatin aanib ngbaan nan ye titunwanbirdam ki jer Galilee yaab biken aa? Nima le cha u ku bi ii?

³ Aayii. M tuk nima la, ni yaa kaa kpeln nimi aabimbin kan, ni məmək ga kpo kina la.

⁴ Tə, libimbifəfəŋ aah nan lir ki ku bijab kipiik ni biniin Siloam aatiŋ ni na, ni dak ke bi nan kpa taani ki jer Jerusalem aanib məmək aa?

⁵ Aayii. M tuk nimi la, ni yaa kaa kpeln nimi aabimbin kan, ni məmək ga kpo kina la.”

Busub bu kaa lu ŋisubil na

⁶ Le u ŋakl bi liyataŋakl ke, “Uja ubaa nan bun busub bubaa waasaak ponn ni; ki joo cha, le u dan nan lik ke ŋisubil bi aa ŋaa bi, le kaa kan nibaa.

⁷ Le u bui waatutunn, ‘Nibin ŋitaa le na, le m choo m nan lik busub bue. Maa kan lisubil libaa. Gaa bu lii. Taa cha bu li si ki gaa kitin yəli.’

⁸ Le ututunn ngbaan bui u, ‘Ndindaan, di cha bu libiln lee, m gbii bu taab, ki ban tinaabin ki bil bu.

⁹ Libiln li choo na, bu yaa lun kan, ni ŋan. Bu yaa kaa lun kan, aa gaa bu lii.’ ”

Yesu aah cha upii u boo gui na pək pu na

¹⁰ Juu yaab aakpaakool daal le Yesu bi mmeen aadiik ni, ki bi tuk binib Uwumbər aabər.

¹¹ Le upii ubaa bi nima. Tiyayaar le joo u ki ŋa u ubun ŋibin kipiik ni ŋiniin. U boo gui, kaa ŋmaa yaar.

¹² Yesu aah kan u na, le u yin u ke u dan u chee, le ki bui u, “Upii, aa kan aabaa saaween chee,”

¹³ le ki di uŋaal paan u pu. Libuul ngbaan ni le u yaar, le ki nyunj Uwumbər.

¹⁴ Yesu aah cha upii ngbaan pək likpaakool daal na, nima le cha mmeen aadiik ni aaninkpel gee liŋuul Yesu pu, le ki bui kinipaak ngbaan, “Iwiin iloob le bi likpaakool aakaasisik ni, ti li tun lituln, ki cha likpaakool daal. Nima pu na, ni dan iwiin

ilooɓ ngbaan aakaasisik ni aan u cha ni pɔɔk. Ni taa ki dan nan ban laafee likpaakool daal.”

¹⁵ Le Tidindaan bui u, “Nimi biɲmanɲmannim, likpaakool daal kan, ni ga chuu gbiln nimi aanaaja, bee nimi aabon, ki di u buen nkpen ni ke u ti nyu nnyun.

¹⁶ Upii wee ye Abraham aayaabil la, le kinimbɔɲ buu u ɲibin kipiik ni ɲiniin le ki ɲa u u boo gui na. Maah chuu buur u likpaakool daal na, naa ɲan aa?”

¹⁷ Yesu aah len kina na, le inimɔɔn chuu binib bimɔk kpak u kinikpakpak na. Waah tun lijnjiir aatun pam pu na, le kinipaak ngbaan mɔmɔk nan kpa mpopiin pam.

Tisufar aabil aayatanɲakl

(Matiu 13.31-32; Mak 4.30-32)

¹⁸ Le Yesu baa bi, “Uwumbɔr aanaan naahn ba? M ga di ba ki di ɲan mu?”

¹⁹ Mu naahn linaanyiimbil li uja ubaa nan di bun waakpaab ni na la. Le li muun ki ɲa busub. Le inyoon i laani paacham na dan nan ter yaadil bu aabon pu.”

Boroboro aanyɔk aayatanɲakl

(Matiu 13.33)

²⁰ Yesu nan ki baa bi, “M ga di ba ki di ɲan Uwumbɔr aanaan?”

²¹ Mu naahn nnyɔk mu bi joo ɲani boroboro ni aan upii ubaa nan di ɲa boroboro aayon ponn ni na, le boroboro ngbaan mɔk duun.”

Naah ga dii pu na

(Matiu 7.13-14, 21-23)

²² Le Yesu cha Jerusalem. Waah cha na, le u bə dii ntisakpem ni ntiwaatiir ni, le ki tuk binib Uwumbər aabər.

²³ Le unii ubaa baa u, “Ndindaan, binib bi ŋmar na le bi siib aa?”

²⁴⁻²⁵ Le Yesu bui bi, “Cha ninimbil li man ni li dii mbisaməb mu kaa waa na. M tuk nimi la, buyoonn udichadaan na ga nan fii ki lan kidiik na, nee aapuwəb le binib pam ga li ban bi koo ni, kaan ŋmaa koo ni. Ni ga li si lipaal, ki kpaar jaalen, ki bui ke, ‘Tidindaan, chuu piir tii timi.’ Le u ga bui nimi, ‘Maa nyi nimi. Ni nyan ni la chee?’

²⁶ Le ni ga bui ke, ‘Ti ni si le nan kpaan ji ki nyun. Aa nan tuk binib Uwumbər aabər timi aatiŋ ni la.’

²⁷ Le u ga ki bui nimi, ‘M tuk nimi la, maa nyi nimi. Ni nyan ni la chee? Nimi titunwanbirdam, ni məmək siir m chee man.’

²⁸ Le u ga jenn nimi. Le ni ga li waa Abraham, ni Aisak, ni Jakob, ni Uwumbər aabənabtiib məmək Uwumbər aanaan ni. Ni ga li bi lipaal, ki wii ki ŋman ŋinyin nima chee.

²⁹ Binib ga nya liwipuul wəb, ni liwilir wəb, ni isikakl mək, ki ga li ka ki ji tijikaar Uwumbər aanaan ni.

³⁰ Li pel man, puwəb yaab bibaa ga nan ŋa bisalolm. Bisalolm bibaa mu ga nan ŋa puwəb yaab.”

*Yesu aah gee Jerusalem aanib pu na
(Matiu 23.37-39)*

³¹ N-yoonn ngbaan le Farisii yaab bibaa dan Yesu chee, ki nan bui u, “Nya do chee, ki li cha. Ubər Herod ban u ku si la.”

³² Le Yesu bui bi, “Ni li cha ti tuk uŋək ngbaan, ‘Din ni fen le m ga nyan tiyayaar binib ni, ki cha bibum pɔək. Iwiin itaa daal le maatuln ga doo.’

³³ Nima le m cha Jerusalem din, ni fen, ni daalpu. Baan ku Uwumbər aabənabr ubaa nibaa chee, see Jerusalem ponn ni.

³⁴ “Jerusalem aanib, nsui bii ni pu la. Ni ku Uwumbər aabənabtiib, ki yur waatutum ŋitakpal ki ku bi. N-yoonn məmək le m nan ban m kuun nimi ŋa mbaa chee ke ukəla aah kuuni waakoobi pu ki ŋani ufeen ni na, le naa kii.

³⁵ Lik, Uwumbər siir cha nimi. M tuk nimi la, naan ki kan mi ki nan saa bundaln ni ga nan bui ke, ‘Uwumbər aanyoor bi unii u choo uma Uwumbər aayimbil ni na pu.’ ”*

14

Yesu aah cha ubun pɔək pu na

¹ Juu yaab aakpaakool daal le Yesu nan buen Farisii yaab aaninkpel ubaa do, u ti ji tijikaar. Le bi lik waah ga ŋa pu na məmək.

² Le uja u taakpachoo fuukoo nan chuu u na mu bi nima, le ki dan Yesu chee.

³ Le Yesu baa Uwumbər aakaal aaməmək ni Farisii yaab, “Timi aakaal kii ke unii cha bibum pɔək likpaakool daal aa?”

⁴ Le baa len tibaa. Le Yesu chuu uja ngbaan ki ti cha waaween doo, ki cha u buen.

⁵ Le u baa bi, “Unii ubaa aabon, bee waanaaja yaa lir nnyunbun ni likpaakool daal kan, waan nyan u likpaakool daal ngbaan aa?”

* 13:35 : Lik Ilahn 118.26.

⁶ Le baa ki ηmaa len tibaa.

Binib bi Uwumbər ga nyuη bi na

⁷ Le Yesu kan ke binib bi dan bi nan ji tijikaar na buen ti kal bininyuum aakakaa chee. Nima le u ηak bi liyatarakl:

⁸ “Unii ubaa yaa yin si ke aa dan nan ji u chee tijikaar kan, taa kal bininyuum aakakaa chee. Nibaakan, unii u jer si na ga fuu ni.

⁹ Le udichadaan ngbaan ga dan nan bui si, ‘Cha uja wee kal do chee.’ Le iniməɔn ga chuu si. Le aa ga fii ki ti kal uwaatiir aakakaa chee.

¹⁰ Unii yaa yin si ke aa dan nan ji u chee tijikaar kan, ti puen kal unii waatiir aakakaa chee. Le udichadaan ngbaan ga dan nan bui si, ‘Njɔ, nan kal nkakaa mu ηan na chee.’ Le binib bimək ji aa chee tijikaar na ga nyuη si.

¹¹ Naatataa le ye ke unii umək nyuη ubaa na, Uwumbər ga sunn u taab. Unii umək sunn ubaa taab na, Uwumbər ga nyuη u.”

¹² Le Yesu bui Farisii yaab aaninkpel u yin u ke u dan nan ji tijikaar na, “Aa yaa ηa njim kan, taa yin aajɔtiib, bee saamaal aanib, bee aanaabitiib, bee aanjeen aatɔtiib bi ye biwankpadam na, ke bi dan nan ji; ba pu? bi mu ga ki yin si ke aa nan ji bi chee tijikaar ki teen.

¹³ Aa yaa ηa njim kan, yin bigiim, ni bitaageeb, ni biwəb, ni bijoom, ke bi dan nan ji.

¹⁴ Bima le aa kpa nibaa ke bi ki giin tii si. Uwumbər le ga ηa tinyoor ηa aa pu. Buyoonn bininyaam ga fikr nkun ni na, le Uwumbər ga tii si saapal.”

*Njim sakpem aayatanakl
(Matiu 22.1-10)*

¹⁵ Binib bi ji u chee tijikaar na ponn ni ubaa ηun waah len pu na, le ki bui u, “Binib bi ga ji tijikaar Uwumbər aanaan ni na, waanyoor bi bi pu la.”

¹⁶ Le Yesu bui u, “Uja ubaa nan bui binib pam ke u ga ηa tijikaar bi dan nan ji. Le u ηa tijikaar pam.

¹⁷ Tijikaar aajim yoonn, le u tun waatutunn u ti bui bi, ‘Ni ηeer a. Dan man.’

¹⁸ Waah bui bi kina na, le bi məmək kpaan yii. Njan yoo na bui u, ‘M daa bukpaab la, ki ban ke m buen ti lik bu aah bi pu na. M ηa si gafara la.’

¹⁹ Le ubaa mu bui u, ‘M daa inaaja i ko kisaak na kipiik la. M cha m ti lik yaah bi pu na la. M ηa si gafara.’

²⁰ Le ubaa mu bui u, ‘M laa kunn upii la, le kaan ηmaa dan.’

²¹ “Le ututunn ngbaan gir kun udindaan chee, ki ti tuk u bi məmək aah len pu na. Le liηuul chuu u. Le u bui waatutunn ngbaan, ‘Li cha kinyan ni mala, ki ti yin ni bigiim, ni bitaageeb, ni bijoom, ni biwəb, ke bi dan nan ji.’

²² Le waatutunn ηa kina, ki dan nan bui u, ‘Ndindaan, m ηa saah len pu na. Mpaan gur bi.’

²³ Le udindaan bui u, ‘Li cha isan ni, ki ti gan binib ke bi dan nan ji, aan maadichal gbiin.

²⁴ M tuk nimi la, binib bi m nan puen bui bi ke bi dan nan ji na, bi ponn ni ubaa aan lak maajikaar.’ ”

*Unii u kaa ηmaa yii tiwan məmək na aan ηmaa dii
Yesu
(Matiu 10.37-38)*

²⁵ Le kinipaak pam dii Yesu. Le u fenn tonj bi, ki bui bi,

²⁶ “Unii yaa dan u nan dii mi, ki yaa kaa gee mi ki jer waah gee ute ni una, ni upuu, ni waabim, ni unaatiib, ni ukpetiib, ni uninkpatiib, ni waamofal pu na kan, waan ηmaa dii mi.

²⁷ Unii umək kaan yoor waadəpuinkoo ki dii mi na kan, waan ηmaa li ye maadidiir.

²⁸ “Ni ponn ni ubaa yaa ban ke u maa kidifəfəŋ kan, u ga puen dakl lik ke waamombil ga fuu aan ηaan fuu.

²⁹ U yaa piin ki bi maa kidiik, kaa puen dakl lik waamombil aah bi pu na kan, nibaakan, waamombil aan fuu. Le waan ηmaa maa kidiik ngbaan doo. Binib bimək kan na ga laa u, ki bui ke,

³⁰ ‘Uja wee nan piin ki bi maa kidiik, kaan ηmaa doo.’

³¹ “Tə, ubər u kpa butəb aajab ηichur kipiik na yaa ban u buen ti to ubər u kpa butəb aajab ηichur moninko na butəb kan, u ga puen dakl lik ke u ga ηman aan waan ηman.

³² U yaa nyi ke waan ηmaa nyanj u kan, waah laa bi ni daa na, u ga tun bitutum bi ti tooh u nsan ni, ki bui u ke u pəək ubaa aan bi ti kpokl ki kuln kijaak ngbaan.

³³ Niyatanjak ngbaan aatataa le ye ke aa yaa kaa yii saah kpa nimək na kan, saan ηmaa dii mi.”

*N-yaan aayatanjakl
(Matiu 5.13; Mak 9.50)*

³⁴ “Tə, n-yaan ηan la. Mu yaa bii, ki yaa kaa ki mə kan, nibaa aa bi ki ga ki ηmaa ηa mu aan mu mək.

³⁵ Mu ɲa yɔli le na. Mu aan ki li kpa nterm tii nibaa. Bi ga di kpir la. U kpa litafal na kan, u ɲun.”

15

Kiwakork ki wɔɲ na aayatanɔakl (Matiu 18.12-14)

¹ Bilampoogaab ni titunwanbirdam pam nan bi kuuni Yesu chee ke bi ti pel waah len tibɔr ti na.

² Le Farisii yaab ni Uwumbɔr aakaal aamɔmɔkb ɲulni u pu ke, “Uja wee gaal titunwanbirdam ki ji bi chee tijikaar.”

³ Nima pu le Yesu ɲakl bi liyatanɔakl,

⁴ “Ni ponn ni ubaa yaa kpa ipiih nkub, ubaa yaa wɔɲ kan, u ga di cha ipiih imonko inaa ni kipiik ni iwae i gur na timoor ni, ki buen ti ban upiih u wɔɲ na, ki ti saa buyoonn u ga kan u na.

⁵ U yaa ti kan u kan, u ga li mɔɔni, ki di u buɲ usil, ki chaa kun.

⁶ U yaa ti fuu linampal kan, le u ga yin ni ujɔtiib ni udoyaab, ki nan bui bi, ‘Maapiih u wɔɲ na, m kan u. Cha ti li mɔɔni man.’

⁷ Liyatanɔakl lee aatataa le ye ke titunwanbir-daan ubaa yaa kpeln waabimbin kan, paacham yaab ga li mɔɔni unii u kpeln waabimbin na pu, ki jer baah ga li mɔɔni bininyaam imonko inaa ni kipiik ni biwae bi kaa ban bi kpeln baabimbin na pu.”

Nimobil ɲi wɔɲ na aayatanɔakl

⁸ “Upii ubaa yaa kpa tikunabr aamombil kipiik, libaa yaa wɔɲ kan, u ga see karyaa, le ki ɲal lidichal ni, ki lik mbamɔm ki ti kan li.

⁹ Tɔ, u yaa ti kan li kan, u ga yi ni unaakoontiib ni udoyaab, ki nan bui bi, ‘Maamombil li wɔŋ na, m kan li. Cha ti li mɔɔni man.’

¹⁰ Liyatanɔkl lee aatataa le ye ke titunwanbir-daan ubaa yaa kpeln waabimbin kan, u pu le Uwumbɔr aatuuntiib ga li mɔɔni paacham.”

Japɔɔn u wɔŋ na aayatanɔkl

¹¹ Yesu nan ki bui bi, “Uja ubaa nan bi ki nan kpa japɔtiib bilee.

¹² Le uwaatiir na bui u ke, ‘Nte, yakr maafaal ki di tii mi dandana.’ Le ute yakr bimɔk aafaal ki di tii bi.

¹³ Iwiin ilee aah jer na, le uwaatiir na kuun waafaal mɔmɔk, ki di buen kitin ki daa na ni. Waah ti bi nima na, le u jin waafaal mɔmɔk yɔl yɔl, le li ti doo.

¹⁴ Waah jin ni mɔmɔk ti doo na, le nkon sakpem lir nima chee. Igiin le nan gur joo u.

¹⁵ Le u di ubaa ti kpaan kitin ngbaan ni aanii ubaa chee. Le u tun u igbeer chee timoor ni ke u ti li nani i tijikaar.

¹⁶ Nkon aah joo u sakpen pu na, u ga nmaa nmɔ igbeer ngbaan aajikaar. Unii ubaa mu aa tii u nibaa.

¹⁷ Le u nɔa nlan le ki bui ke, ‘Nte aatutum mɔmɔk ji ki gur. Le nkon ban mu ku mi do chee na.

¹⁸ M ga gir kun nte do, ki ti bui u ke, Nte, m koo aa ni Uwumbɔr mɔk aataani ni.

¹⁹ Naa ki nɔa ke aa yin mi aajapɔɔn. Nɔa mi saah nani saatutum pu na.’

²⁰ Le u fii ki cha ute do.

“Waaah laa bi ni daa na, le ute waa u, ki san u kinimbaak, le ki san tooh u nsan ni, ki ti di unjaal kpal u, le ki moor utakpiln.*

²¹ Le ujaapɔɔn bui u, ‘Nte, m koo aa ni Uwumbɔr mɔk aataani ni. Naa ki njan ke aa yin mi aajapɔɔn.’

²² Le ute bui waatutum, ‘Li cha mala ki ti yoor ni lininkpebɔkul nyaan na, ki nan di peen u, ki di kibɔmbik njaan u, ki di njinaatak tanj u,

²³ ki li joo ni unaabo u filk na, ki nan kɔr u, aan ti ji ki li mɔɔni.

²⁴ M nan nyi ke njapɔɔn umina kpo a, le u bi. U nan wɔɔ a, le m ki kan u.’ Le bi piin ki bi mɔɔni.

²⁵ “Tɔ, ujaapɔɔl na nan bi kisaak. Waaah nyan ni kisaak ki peen ni linampal na, le u njun bi gbaa tibar ki gaa ilahn.

²⁶ Le u yin bitutum ponn ni ubaa, le ki nan baa u, ‘Ni ye kinye?’

²⁷ Le u bui u, ‘Aanaal na fuu ni a. Waaah fuu ni ni laafee na, le aate cha bi kɔr unaabo u filk na.’

²⁸ Ukpel aah njun kina na, le u gee linjuul, kaa ban u koo ni. Le ute nyan ni lipaal, ki nan ganj u ke u koo ni.

²⁹ Le u bui ute, ‘Lik, m tun lituln njibin sakpen le ki tii si, kaa kee yii saamɔb. Le saa po tii mi unjɔbo ke m ni njɔtiib ji ki li mɔɔni.

³⁰ Aajapɔɔn umina le nan dii bipiidagoob ki ti bii saawangol mɔmɔk doo, le waaah fuu ni na, aa kɔr unaabo u filk na ki tii u.’

³¹ Le ute bui u, ‘Maabo, aa bi m chee n-yoonn mɔmɔk la. Sin le yeh maah kpa tiwan ni na mɔmɔk.

* **15:20** : ...moor utakpiln: Israel yaab nan doon tɔb kina le ki mɔk ngeehn.

³² Aanaal umina, m nan nyi ke u kpo a, le u bi. U nan wɔŋ a, le m ki kan u. Nima le ni ŋan ke ti li mɔɔni ki li kpa mpopiin.’ ”

16

Ututunn u kpa nlan na

¹ Tɔ, Yesu nan bui waadidiliib, “Uwankpadaan ubaa le nan bi ki kpa ututunn u lik waawan mɔmɔk na. Le bibaa dan nan bii u udindaan aanimbiin ni ke u joo waawan ji la.

² Le udindaan yin u ki nan baa u, ‘Maah ŋun saabɔr ti na, ti ye kinye? Mɔk mi saah ŋa maawan pu na mɔmɔk. Saan ki li ye maatutunn.’

³ Le ututunn ngbaan dak usui ni, ‘Ndindaan ga nyan mi waatuln ni. M ga ŋa kinye? Maan ŋmaa ko kisaak. M mu yaa kpaln uwanmeer kan, inimɔɔn ga li joo mi.

⁴ M nyi maah ga ŋa pu na, aan ndindaan yaa nyan mi waatuln ni kan, bibaa gaa mi baadichal ni.’

⁵ Le u buen ti yin ni binib bi joo udindaan aapɔln na ke bi dan u chee ubaabaa ubaabaa, le ki baa njan yoo na, ‘Aa joo ndindaan aapɔln inja?’

⁶ Le u bui u, ‘Nkpan ankɔra nkub.’ Le u bui u, ‘Yoor saapɔln aagbanj ki kal mala ki ŋmee ankora piinmu.’

⁷ Le u baa uken, ‘Si, aa mu joo waapɔln inja?’ Le u bui u, ‘Idi bɔtɔ nkub.’ Le u bui u, ‘Yoor saapɔln aagbanj ki ŋmee bɔtɔ imonko inaa.’

⁸ Tɔ, ututunn u kaa ŋan na aadindaan aah ŋun ni pu na, le u pak u, ke waah ŋa pu na, u kpa nlan la. Naatataa le ye ke dulnyaa wee aanib kpa nlan baabɔr ni ki jer Uwumbɔr aanib aah kpa pu na.

⁹ “M tuk nimi la, ni di dulnyaa wee ni aawankpal ter bigiim, aan ni yaa doo kan, ni ga koo nkookoo yaan mu ga li bi ki cha n-yoonn mu kaa kpa ndoon na ni.

¹⁰ Unii u tun lituwaatiir mbaməm na, u ga tun litusakpeln mu mbaməm. Unii u kaa tun lituwaatiir mbaməm na, waan tun litusakpeln mu mbaməm.

¹¹ Ni yaa kaa joo dulnyaa wee ni aawankpal mbaməm kan, ŋma ga di Uwumbər aatuln ŋa aañaal ni?

¹² Ni yaa kaa ŋa dulnyaa wee ni aawan mbaməm kan, Uwumbər aan tii nimi paacham aawan.

¹³ “Unaagbiija ubaa aan ŋmaa tun lituln ki tii dindatiib bilee. U ga li nan ubaa, le ki li gee uken. U ga li si ubaa aachaŋ ni, le ki lik uken fam. Naan ŋmaa li dii Uwumbər ni liwankpal mu.”

Yesu aah ki len pu na

(Matiu 11.12-13; 5.31-32; Mak 10.11-12)

¹⁴ Le Farisii yaab, bi gee ŋimombil sakpen na, ŋun Yesu aah len tibər timina məmək pu na, le ki laa u.

¹⁵ Le u bui bi, “Nimi le ban ke binib li dak ke ni ye bininyaam. Uwumbər le nyi nisui ni aah bi pu na. Binib aah nyuŋni tiwan ni na ye fam le Uwumbər chee.

¹⁶ “Uwumbər aakaal ni waabənabtiib aaliin nan joo binib ki nan saa Jənn u nan muini binib nnyun ni na aayoonn. Waayoonn ngbaan ki joo cha, le bi mooni Uwumbər aanaan aabənyaan tee. Le binib mək aabəŋ koo Uwumbər aanaan ni mpəən.

¹⁷ Uwumbər aakaal mubaa aah ga ŋa yəli pu na, ni pəə ki jer paacham ni taab aah ga jer pu na.

18 “Uja umək jenn upuu lii ki ki yoor upii uken na, uja ngbaan kpahn udagoor la. Upii aachal yaa jenn u lii aan uja uken ki yoor u kan, uja ngbaan mu kpahn udagoor la.”

Uwankpadaan ni uwanmeer Lasarus aabər

19 “Tɔ, uwankpadaan ubaa nan bi, ki peeni tiwanpeenkaan nyaan, ki ji tijikaar ti mɔ na iwiin mɔmɔk.

20 Le uwanmeer ubaa mu nan bi, bi nan yin u ke Lasarus. Le ibusoon joo u. Le bi joo u ti bilni uwankpadaan ngbaan aabisamɔb chee.

21 Le u ban ke u li peei njsaabol nji nyan uwankpadaan ngbaan aateebul paab ki lir kitiŋ na ji. Le ibɔ mu choo nan lakr waabuun ngbaan.

22 Naah joo cha na, le uwanmeer ngbaan nan kpo. Le Uwumbər aatuuntiib dan nan yoor u ki di buen paacham, Abraham chee.

23 Le uwankpadaan ngbaan mu nan kpo. Le binib di u ti sub. Waah kpo na, le u ti bi mmii mu kaan junn na ni, ki ji falaa sakpen, le ki waan lik paacham, ki waa Abraham dandar, ki waa Lasarus mu bi u chee nima.

24 Le u teen, ‘Nte Abraham, m ji falaa sakpen mmii mue ponn ni; san mi kinimbaak, ki tun Lasarus u ti di uŋanbik tu nnyun ki nan di meeh nlambil aan li sɔŋ.’

25 “Le Abraham bui u, ‘Maabo, teer ke saah nan bi limɔfal ni na, aa nan bi ji saamɔn la. Lasarus mu nan bi ji falaa la. Dandana wee Lasarus aasui sɔŋ do chee na. Aa mu bi ji falaa la.

26 Libuusakpeln mu bi ti ni saakaasisik ni, aan binib bi ban bi nyan do ki puur buen aa chee na

taa n̄maa puur, ubaa mu taa nyan aa chee ki dan do chee na.’

²⁷ Le uwankpadaan ngbaan bui u, ‘Nte, ni yaa ye kina kan, m gaŋ si, tun Lasarus u buen nte do

²⁸ ki ti sur nnaatiib biŋmu bi gur na, bi taa dan do chee na, ki mu nan ji falaa wee.’

²⁹ “Le Abraham bui u, ‘Bi kpa Uwumbər Aagbaŋ. Bi li n̄un kigbaŋ ngbaan aah len pu na.’

³⁰ Le u bui ke, ‘Nte Abraham, aayii, baan n̄un; unii yaa fikr nkun ni ki buen bi chee kan, nima le bi ga kpeln baabimbin.’

³¹ Le Abraham bui u, ‘Bi yaa kaa n̄un Uwumbər Aagbaŋ aah len pu na kan, unii yaa fikr nkun ni kan, nima le aan cha bi kpeln baabimbin.’ ”

17

Taa t̄əŋ unii ke u tun titunwanbir (Matiu 18.6-7, 21-22; Mak 9.42)

¹ Yesu nan bui waadidiliib, “Nt̄əŋ ga sil li bi; tibəbir mu bi unii u t̄əŋni binib ke bi tun titunwanbir na pu.

² Bi yaa ba tee di kinaasakpeŋ ki di tul leen uneen ni, ki tur u lii nnyusakpem nin chee nyoo na ni kan, ni ba soor ki tii u, ni u t̄əŋ maadidiliib ponn ni uwaatiir ubaa u tun titunwanbir.

³ Ni li nyi man.

“Aana aabo yaa n̄a si bakaa kan, sur u. U yaa kpeln waabimbin kan, di cha pinn u.

⁴ U yaa n̄a si bakaa nfum mulole nwiin mbaa ponn ni, ki yaa dan aa chee nfum mulole ki nan bui si, ‘M n̄a si gafara la,’ kan, aa di cha pinn u.”

Gaa Uwumbər ki kii

⁵ Le waakpambalb bui u, “Tidindaan, too kpee timi aanaadii pu.”

⁶ Le u bui bi, “Ni yaa gaa Uwumbər ki kii siib na kan, ni ga ŋmaa bui busub ngbaan ke bu ɲɔb libuul ngbaan ni ki ti ŋum nnyusakpem ponn ni, le bu ga kii nimi aamɔb.”

Unaagbiija aatuln aah ye pu na

⁷ “Tɔ, ni ponn ni ubaa yaa kpa unaagbiija u ko kisaak, bee u kpa ipiih na kan, u yaa nyan ni kisaak kan, saan bui u libuul ngbaan ni, ‘Nan ji tijikaar.’

⁸ Aa ga bui u, ‘Ŋa tijikaar ki siin mi aan m ji ki nyu. M yaa jin doo kan, aa mu ga ji ki nyu.’

⁹ Saanaagbiija yaa ɲa saah ban pu na kan, aa ga doon u ke u ni lituln aa? Aayii.

¹⁰ Ni mu bi ke unaagbiija ngbaan aah bi pu na la. Ni yaa ɲa Uwumbər aah tuk nimi ke ni ɲa pu na mɔmɔk kan, ni bui ke, ‘Taa ɲeer ubaa pak timi. Ti po ɲa taah ba ga ɲa pu na la.’ ”

Yesu aah cha bikɔndam kipiik pɔɔk pu na

¹¹ Yesu aah cha Jerusalem na, le u dii Samaria ni Galilee aatin aanaanmɔk.

¹² Waah bi koo kitin kibaa ni na, le bikɔndam kipiik ton u nsan ni, ki si ni daa siib,

¹³ le ki teen ke, “Tidindaan Yesu, san timi kinimbaak.”

¹⁴ Yesu aah waa bi na, le u bui bi, “Li cha Uwumbər aatotoortiib chee, aan bi ti ɲan nimi.”

Baah cha na, le bi pɔɔk.

¹⁵ Le bi ponn ni ubaa aah kan ke u pɔɔk na, u gir ni, ki nyuɲni Uwumbər mpɔɔn pu,

¹⁶ le ki nan gbaan Yesu aanimbiin ni, ki doon u.

17 Uja ngbaan nan ye Samaria* aatiŋ aanii la. Le Yesu baa ke, “Maa cha bikəndam kipiik pəək la aa? ke biwae na bi la chee?”

18 Ubaa aa gir ni u nan nyuŋ Uwumbər see uwəwəŋja ngbaan baanja aa?”

19 le ki bui u, “Saah gaa mi ki kii na, nima le cha aa pəək. Fiin ki li dii saasan.”

Uwumbər aanaan aah ga fuu ni pu na

(Matu 24.23-28, 37-41)

20 Le Farisii yaab nan baa u, “Uwumbər aanaan ga fuu ni bayoonn?” Le u bui bi, “Uwumbər aanaan aah ga fuu ni pu na, binib aanibil aan li waa mu.

21 Baan ŋmaa bui ke, ‘Lik, mu bi do,’ kaan ŋmaa bui ke, ‘Mu bi nima la.’ Uwumbər aanaan bi ni ni.”

22 Le u tuk waadidiliib, “N-yoonn choo, le nin-ibil ga li man min Unibən Aabo aah ga gir ni bundaln na, kaan kan.

23 Le bi ga bui nimi, ‘Lik, u bi nima,’ ki ga ki bui ke, ‘Lik, u bi do.’ Ni taa buen ti lik, ki taa dii bi man.

24 Bundaln min Unibən Aabo ga nan gir ni na, ni ga li bi ke utaal aah moor ki wolni paacham məmək pu na, aan binib məmək ga li waa pu na la.

25 Dandana aanib ga yii mi, le m ga ji falaa sakpen waahr, aan ki nin buen paacham aan ki gir ni.

26 Min Unibən Aabo aah ga gir ni buyoonn na ga li bi ke Nowa aayoonn aah nan bi pu na la.†

27 Bi nan ji ki nyu, bijab nan yoor bipiib, bipiib mu nan mən bijab, ki ti saa bundaln Nowa nan koo

* 17:17 : Samaria yaab ni Juu yaab aakaasisik ni aa nan mə.

† 17:26 : Lik Mpiin 6.5-8.

buṅəb ni na, le nnyusakpem fuu ni ki nan jin bi məmək.‡

28 Tə, maah ga gir ni bundaln na mu ga li bi ke Lot aayoonn aah nan bi pu na la. Bi nan ji ki nyu, ki daa tiwan ki kooh, ki bu tijikaar, ki maa tidir.

29 Bundaln Lot nyan Sodom aatiṅ ni na, le mmii ni chirbil nyan ni paacham ki lir ni, ki ku bi məmək.§

30 Kina le ni ga li bi bundaln min Unibən Aabo ga nan nya ni mpaan pu na.

31 “N-yoonn ngbaan, unii yaa bi kidiik paab* kan, u taa koo waadiik ponn ni u ti yoor waawan ni bi ki ponn ni na. Unii u bi kisaak na mu taa gir kun.

32 Teer man tibər ti nan ṅa Lot aapuu na.†

33 Unii umək kaa di ubaa tii Uwumbər na kan, waaməfal ga bee yəli la. Unii umək di ubaa tii Uwumbər na kan, u ga kan liməfal li kaa kpa ndoon na.

34 M tuk nimi la, buyoonn m ga gir ni na, binib bilee ga li də kidiik kibaa ponn ni kinyeek. M ga nan yoor ubaa ki di buen, ki cha uken.

35 Bipiib bilee ga li boo nan idi. M ga nan yoor ubaa ki di buen, ki cha uken. [

36 Bijab bilee ga li bi kisaak. M ga nan yoor ubaa ki di buen, ki cha uken.”]

37 Le waadidiliib baa u, “Tidindaan, la chee?”

‡ 17:27 : Lik Mpiin 7.6-24. § 17:29 : Lik Mpiin 18.20-19.25.

* 17:31 : Bi yaa maa kidiik kan, baa di timoor pinn ki, kaa maa lidikokoln. Bi nan di idə paan puln tidir paab, le ki di titan pər biin. Bi nan maa ṅibimbin le ki taa joi kidiik aapaacham. † 17:32 : Lot aapuu nan fenn lik upuwəb le ki kpaln n-yaan aatakpal. Lik Mpiin 19.26.

Le u bui bi, “Liwankpol aah bi nin chee na, nangba mam mu kuuni nima chee la.”

18

Ukpooii ni ubɔjir aabɔr

¹ Le Yesu ɲakl bi liyataɲakl, u di mɔk bi ke ni ɲan bi li mee Uwumbɔr n-yoonn mɔmɔk, ki taa cha bitaakpab yɔl.

² “Ubɔjir ubaa nan bi kitin kibaa ni, kaa san Uwumbɔr, ki mu aa pak binib.

³ Ukpooii ubaa mu nan bi kitin ngbaan ponn ni, le ki choo u chee n-yoonn mɔmɔk, ki nan bui u ke u nyan u waadin aɲɲaal ni.

⁴ N-yoonn mɔmɔk le u yiil ni ti yunn. Naah joo cha kina na, le u ti len usui ni, ‘Maa san Uwumbɔr, ki mu aa pak binib.

⁵ Tɔ, ukpooii wee mu aah choo m chee n-yoonn mɔmɔk ki nan muk mi sakpen pu na, m ga tii u waabamɔn, u taa ki beenin choo nan muk mi kina aan nsui ti nyan mbaa ponn ni.’ ”

⁶ Le Yesu ki bui waadidiliib, “Li ɲun man ubɔjir u kaa ɲan na aah len pu na.

⁷ Waah len ke u ga tii u waabamɔn pu na, Uwumbɔr aan tii waanib bi mee u n-yoonn mɔmɔk nwiin pu ni kinyeek na baabamɔn aa? U ga taan aa?

⁸ M tuk nimi la, u ga tii bi baabamɔn mala. Min Unibɔn Aabo mu yaa nan gir ni kan, m ga kan binib beenin tii mi naadii dulnyaa wee ni ii?”

Farisii aanii ni ulampoogaar aabɔr

⁹ Le Yesu ɲakl liyataɲakl tii binib bi dak ke bima le ɲan ki jer unibɔn mɔmɔk, kaa lik pak ubaa na ke,

10 “Bijab bilee nan koo Uwumbər Aadichal ni ke bi ti mee Uwumbər. Ubaa nan ye Farisii aanii la, uken mu nan ye ulampoogaar.

11 Farisii aanii na nan sil ubaa ki mee Uwumbər ki bui ke, ‘Uwumbər, m doon si ke maa bi ke binib məmək aah bi pu na. Maa kpa iniman, kaa tun lituln li kaa ɲan na, kaa gər kidagook, kaa bi ke ulampoogaar umina aah bi pu na.

12 Likpaakool məmək ponn ni, m lulni buməb iwiin ilee la. Maah kan tinyoor timək na, m yakr nfum kipiik ki nyan tibaa tii si.’

13 “Ulampoogaar ngbaan nan sil dandar, kaa kaa u waan lik paacham. U nan po si jik uyil, le ki bui ke, ‘Uwumbər, san mi titunwanbirdaan kinimbaak,’ le ki siir kun.

14 M tuk nimi la, Uwumbər len ke ulampoogaar ngbaan aabər le ɲan, waa len ke Farisii aanii ngbaan aabər ɲan; ba pu? unii umək nyuɲ ubaa na, Uwumbər ga sunn u taab. Unii umək sunn ubaa taab na, Uwumbər ga nyuɲ u.”

*Yesu aah ɲa Uwumbər aanyoor ɲa mbim pu pu na
(Matiu 19.13-15; Mak 10.13-16)*

15 Le binib bibaa joo ni mbipəm, ki di dan Yesu chee, ki ban ke u di uɲaal paan bi pu. Waadidiliib aah kan kina na, le bi kae bi.

16 Le Yesu yin mbim ngbaan ke bi dan u chee, le ki bui waadidiliib, “Cha mbim ngbaan dan m chee man. Taa ki jenn bi man. Binib bi aabimbin bi ke mbim aah bi pu na, bima le yeh Uwumbər aanaan.

17 M tuk nimi mbamən la, unii umək kaa gaa Uwumbər aanaan ke ubo aah gaal tiwan pu na aan koo mu ni.”

*Yesu aah tuk uwankpadaan ubaa pu na
(Matiu 19.16-30; Mak 10.17-31)*

18 Uyidaan ubaa nan baa Yesu, “Uməməkr nyaan, m ga ŋa kinye ki kan liməfal li kaa kpa ndoon na?”

19 Le Yesu baa u, “Ba pu aa yin mi ke Uməməkr nyaan? Ubaa aa ŋan, see Uwumbər baanja.

20 Aa nyi Uwumbər aakaal: ‘Taa gər kidagook; taa ku binib; taa su kinaayuk; taa li ye nnyamən aaseeraadaan; li pak aate ni aana.’ ”

21 Le u bui u, “M joo nkaal mumina məmək tibir ni la.”

22 Yesu aah ŋun kina na, le u bui u, “Tiwan nibaa le gur. Kooh saah kpa tiwan ni na məmək, ki di ŋimombil ngbaan tii bigiim, aan ki li kpa liwangol paacham, aan ki dan nan dii mi.”

23 Waah ŋun kina na, le ni ŋa u mpombiin sakpen; ba pu? u nan kpa liwankpal pam.

24 Yesu aah kan kina na, le u bui ke, “Ni pɔɔ sakpen binib bi kpa liwankpal na koo Uwumbər aanaan ni.

25 Uwankpadaan aah ga koo Uwumbər aanaan ni pu na, ni pɔɔ ki jer laakumii aah ga koo seerkaa aaboln ni pu na.”

26 Le binib bi ŋun kina na bui ke, “Ni yaa ye kina kan, ŋma ga tee ŋmar?”

27 Le Yesu bui ke, “Tiwan ni pɔɔ binib chee na aa pɔɔ Uwumbər chee.”

28 Le Piita bui u, “Tima kan, ti nan di taah kpa nimək na ki di lii, ki dii si la.”

29 Le Yesu bui bi, “M tuk nimi mbamən la, unii umək di cha waadichal, bee upuu, bee unaabitiib,

bee ute, bee una, bee waabim, Uwumbør aanaan pu na kan,

³⁰ u ga kan ki jer waah di cha tiwan nimək na sakpen dandana wee. N-yoonn mu choo na, u ga nan kan liməfal li kaa kpa ndoon na.”

*Yesu aah ki len waakun aabør taataa pu na
(Matiu 20.17-19; Mak 10.32-34)*

³¹ Yesu nan di waadidiliib kipiik ni bilee na nyan n-gbaan, le ki ti bui bi, “Li pel man, ti yaa fuu Jerusalem kan, bi ga ɲa min Unibøn Aabo ke Uwumbør aabønabtiib aah nan ɲmee ke bi ga nan ɲa mi pu na məmək.

³² Bi ga di mi ɲa binib bi kaa ye Juu yaab na aanaal ni, bi ti ɲa mi mbənyun, ki yook mi, ki teei timəotan ɲani m pu,

³³ ki lue mi ɲinaalab, ki ga ku mi. Iwiin itaa daal le m ga fikr nkun ni.”

³⁴ Le baa bee iliin imina aatataa. Uwumbør le bør yaatataa. Nima le baa bee waah len pu na aatataa.

*Yesu aah likr ujoon aanimbil pu na
(Matiu 20.29-34; Mak 10.46-52)*

³⁵ Le Yesu aah peen Jeriko aatiɲ ni na, ujoon ubaa ka nsan aaməgbeln, ki mee binib tiwan.

³⁶ Le u ɲun kinipaak aah choo pu na, ki baa ke, “Ba ɲa?”

³⁷ Le bi bui u, “Yesu u ye Nasaref aatiɲ aanii na le choo.”

³⁸ Le u teen ke, “Yesu, u ye Ubør David aayaabil na, san mi kinimbaak.”

³⁹ Le binib bi loln Yesu pu nsan na kae u ke u ɲmin. Le u moo tar, “Ubør David aayaabil, san mi kinimbaak.”

⁴⁰ Le Yesu sil nsan ni, le ki bui bi, “Li joo ni u man.” Waah duun ni u na, le Yesu baa u,

⁴¹ “Aa ban ba?”

Le u bui u, “Ndindaan, m ban ke aa likr nnimbil le tii mi.”

⁴² Le u bui u, “Aa likr a. Saah gaa mi ki kii na, nima le cha aanimbil likr.”

⁴³ Libuul ngbaan ni le unimbil likr, le u dii u, le ki nyunni Uwumbor. Binib ngbaan məmək aah kan kina na, le bi pak Uwumbor.

19

Yesu aah tuk bilampoogaab aaninkpel pu na

¹ Yesu nan koo Jeriko aatin ni, ki bə dii ki ponn ni.

² Uja ubaa nan bi nima, bi nan yin u ke Sakeus, u ye bilampoogaab aaninkpel, ki mu ye uwankpadaan la.

³ Le u ban ke u kan Yesu aah bi pu na, ki mu ye kinigengen. Kinipaak ngbaan pu, waa nmaa kan Yesu.

⁴ Le u san ki loln kinipaak ngbaan pu nsan, le ki ti jon likakaln aasub pu ke u li waa Yesu aah ga jer nima chee pu na.

⁵ Yesu aah nan fuu ni nima chee na, le u waan lik, ki bui u, “Sakeus, sunn ni mala. Din, m ga doon aado.”

⁶ Le u sunn ni mala, ki gaa u, ki kpa mpopiin pam.

⁷ Kinipaak ngbaan aah kan ke u koo Sakeus do na, le bi məmək njul u pu, ke u buen titunwanbir-daan do la.

⁸ Tɔ, Sakeus nan fii sil, ki bui u, “Ndindaan, lik, m ga di maawankpal ligeln tii bigiim la. Maah nan

jɪn binib bi aawan na, m ga giin kina nfum munaa le ki di tii bi.”

⁹ Le Yesu bui u, “Din le lidichal limina aanib ηmar; ba pu? aa mu ye Abraham aayaabil la.

¹⁰ Min Unibɔn Aabo dan m nan ban binib bi wɔŋ na ke bi ηmar la.”

*Bitutum aah joo bidindaan aapiin pu na
(Matu 25.14-30)*

¹¹ Yesu nan ηakl binib bi ηun tibɔr timina na liyataŋakl, bi taa li dak ke waah peen Jerusalem na Uwumbɔr aanaan ga fuu ni libuul ngbaan ni.

¹² U nan bui bi, “Uyidaan ubaa nan ban u buen kitin ki daa na ni, u ti ji nnaan ki gir ni.

¹³ Le u yin waatutum kipiik, le ki di salmaa aamombil kipiik, ki di yakr bi ubaabaa, le ki bui bi, ‘Li joo tiir kitiir man, ki ti saa buyoonn m ga nan gir ni na,’ le ki buen.

¹⁴ Le waatin ni aanib nan nan u, ki tun binib ke bi paan u pu ki ti bui ubɔrkpaan na, ‘Taa ban ke uja ngbaan le ye timi aabɔr.’

¹⁵ “Le u jin nnaan ngbaan, le ki gir kun, ki yin waatutum bi u nan tii bi ηimombil ngbaan na, ke bi dan u chee, aan u lik bimɔk aah tiir kitiir ki kan tinyoor pu na.

¹⁶ Le njan yoo dan nan bui u, ‘Ndindaan, saah nan tii mi limombil libaa li na, m kan tinyoor ηimombil kipiik ki kpee.’

¹⁷ Le u bui u, ‘Nfaan. Aa ye ututunn nyaan la. Saah joo tiwan waatiir mbamɔm na, m ga ηa si ntisakpem kipiik ni aaninkpel la.’

18 Le lelee yoo mu dan nan bui u, ‘Ndindaan, aa nan tii mi limombil libaa la. M kan tinyoor njimombil njimbu le ki kpee.’

19 Le u bui u mu, ‘M ga na si ntisakpem munmu ni aaninkpel la.’

20 “Le uken na mu dan nan bui u, ‘Ndindaan, lik, saamombil le na. M nan di likekegeln le poo li, ki di bil.

21 Aa ye unii u chur binib mpɔɔn na la. Aa gaal saah kaa yeh tiwan ni na, ki chee saah kaa nan bun tijikaar ti na. Nima le m san si ijawaan.’

22 Le u bui u, ‘Si ututunn u kaa nan na, saah len pu na, nima le bii si. Aa bui ke aa nyi ke m ye unii u chur binib mpɔɔn na ki gaal maah kaa yeh tiwan ni na, ki chee maah kaa nan bun tijikaar ti na.

23 Saah nyi kina na, ba na saa nan di maamombil ti bil banki ponn ni? Maah fuu ni na, m ba ga kan maamombil ni tinyoor ki kpee,’

24 le ki bui binib bi si u chee na, ‘Chuu gaa waamombil libaa ngbaan man, ki di kpee ututunn u joo njimombil kipiik na.’

25 Le bi bui u, ‘Tidindaan, u kpa njimombil kipiik la.’

26 Le u bui bi, ‘M tuk nimi la, unii umək kpa na, bi ga kpee u. U kaa kpa na, bi ga chuu gaa waah kpa ni pəkaa na.

27 Tɔ, maadim bi kaa nan ban ke m li ye baabər na, li joo ni bi do chee na, ki nan ku bi nnimbiin ni.’ ”

*Jerusalem aanib aah nyuŋ Yesu pu na
(Matiu 21.1-11; Mak 11.1-11; Jɔnn 12.12-19)*

28 Yesu aah nɔkl bi liyataɔkl ngbaan ti doo na, le u loln bi pu nsan ki cha Jerusalem.

²⁹ Waah nan peen ni Befej ni Betani aatim mu bi lijoon li bi yin li ke Olif aasui aajool paab na, ³⁰ le u tuk waadidiliib ponn ni bilee, “Li cha man naah si gbək kitin ki na. Ni yaa koo ki ponn ni kan, ni ga kan ubon u laa diin na si gbin. Ubaa aa kee din u pu. Chuu gbiln u, ki li joo ni u m chee man.

³¹ Unii ubaa yaa baa nimi, ‘Ba ɲa ni chuu gbiln u?’ kan, ni bui u, ‘Tidindaan le ban u.’ ”

³² Yesu aah tun bi pu na, le bi buen, ki ti kan ubon u laa diin na waah tuk bi ke bi ga kan pu na.

³³ Baah bi gbilni u na, le binib bi yeh u na baa bi, “Ba ɲa ni bi gbilni ubon ngbaan?”

³⁴ Le bi bui bi, “Tidindaan le ban u,”

³⁵ le ki joo ni u Yesu chee, ki di baakeken paan u pu, ki di Yesu din u pu.

³⁶ Le waah cha na, kinipaak ngbaan di baakeken ter nsan ponn ni.

³⁷ Le u peen Jerusalem, ki fuu baah sunni Olif aasui aajool nin chee na. Baah fuu nima chee na, le kinipaak kimək dii u na piin ki bi mɔni. Baah kan u tun lijnjiir aatun mɔmək pu na, le bi pak Uwumbər mpɔn pu,

³⁸ ki bui ke, “Uwumbər aanyoor bi Ubərƙpaan u choo waayimbil ni na pu. Lifuur bi paacham. Ni li nyunni Uwumbər paacham man.”

³⁹ Le Farisii yaab bi bi kinipaak ngbaan ponn ni na bibaa bui Yesu, “Umɔmɔkr, tuk saadidiliib ngbaan ke bi kpa kifuuk.”

⁴⁰ Le Yesu bui bi, “M tuk nimi la, bi yaa ɲmin kan, ɲitakpal ɲimina ga li tar la.”

Yesu aah wii Jerusalem aanib aafalaa u choo na pu na

⁴¹ Yesu aah peen Jerusalem aatinj na, le u waa ki, ki wii sakpen ki pu,

⁴² ki bui ke, “Jerusalem aatinj aanib, ni yaa ba nyi nsuudoon aasan din kan, ni ba ga li njan ki tii nimi. Dandana wee, mu bɔr ke ninimbil taa li waa mu.

⁴³ Buyoonn Uwumbɔr ban u ter nimi na, ni yii a. Nima le nimi aadim ga nan gob nimi aatinj, ki yuu lakr kaagoln pu,

⁴⁴ ki kuln ni mɔmɔk, ki gbaa wii nimi aadir mɔmɔk. Tidir ngbaan aatakpal njilee aan ki li bi ki tok tɔb pu.”

*Yesu aah toor Uwumbɔr Aadichal pu na
(Matiu 21.12-17; Mak 11.15-19; Jɔnn 2.13-22)*

⁴⁵ Yesu nan koo Uwumbɔr Aadichal ponn ni, le ki jenn nyan binib bi kooh tiwakor na,

⁴⁶ le ki tuk bi, “Ni njmee Uwumbɔr Aagbanj ni ke Uwumbɔr len ke, ‘Bi ga yin maadichal ke Mmeen Aadichal;’ tɔ, nimi le nj li biffiirb aakakaa chee.”*

⁴⁷ Iwiin mɔmɔk Yesu nan bi Uwumbɔr Aadichal ponn ni, ki tuk binib Uwumbɔr aabɔr. Le Uwumbɔr aatotoorninkpiib, ni Uwumbɔr aakaal aamɔmɔkb, ni Juu yaab aaninkpiib ka ki kpokl baah ga nj pu ki ku Yesu na,

⁴⁸ kaa njmaa kan baah ga ku u pu na; ba pu? binib ngbaan mɔmɔk aanimbil man ke bi njun waah len pu na.

20

*Baah baa Yesu waatuln pu pu na
(Matiu 21.23-27; Mak 11.27-33)*

* **19:46** : Lik Aisaya 56.7; Jeremia 7.11.

¹ Kitaak kibaa daal, le waah bi Uwumbər Aadichal ni ki tuk binib Uwumbər aaliin, ki mooni tibənyaan tee na, le Uwumbər aatotoorninkpiib, ni Uwumbər aakaal aaməmək, ni Juu yaab aaninkpiib dan u chee,

² le ki nan baa u, “Aa kpa nsan ke aa ŋa saah ŋani pu na aa? Ŋma tii si nsan ngbaan? Tuk timi.”

³ Le u bui bi, “M mu ga baa nimi mbaan.

⁴ Jənn aah nan muini binib nnyun ni na, ŋma nan tii u nsan? Uwumbər aan binib? Tuk mi man.”

⁵ Le bi kpokl təb, “Ti yaa bui ke Uwumbər le nan tii u nsan kan, u ga baa timi ke ba ŋa taa nan gaa u ki kii.

⁶ Ti yaa ki len ke binib le tii u nsan kan, binib ngbaan məmək ga mae timi ŋitakpal; bi məmək len ke Jənn nan ye Uwumbər aabənbr la.”

⁷ Nima le bi bui Yesu ke baa nyi udaan u tii Jənn nsan na.

⁸ Le Yesu bui bi, “M mu aan tuk nimi maah kpa nsan pu ki ŋani maah ŋani pu na.”

*Bikpaab bi kaa ŋan na aayatanakl
(Matu 21.33-46; Mak 12.1-12)*

⁹ Le u ŋakl binib ngbaan liyatanakl, “Uja ubaa nan naan kisaak, ki ŋum isui i lu ŋisubil na ki ponn ni, le ki yin bikpaab bibaa, ki di kisaak ngbaan ŋa biŋaal ni ke bi li lik ki. Isui ngbaan yaa nan lun ŋisubil kan, bi ker tii u, aan ki ker bibaa mu. Waah ŋa kina na, le u siir ki buen kitiŋ ki daa na ni, ki ti yunn nima.

¹⁰ Buyoonn ŋisubil ngbaan nan pur na, le u di unaagbiija ubaa tun bikpaab ngbaan chee ke bi tii ni u kisaak ngbaan ponn ni aasubil. Le bi gbaa u, ki giin ni u, kaa tii u nibaa.

11 Le u ki di unaagbiiija uken tun bi chee. Le bi ti gbaa u mu, ki yook u, le ki giin ni u, kaa tii u nibaa.

12 Le u ki tun unaagbiiija tatar bi chee. Le bi ti gbaa u mu, ni ti ŋa u iween, le ki jenn nyan u nima.

13 Le usadaan ngbaan bui ke, ‘M ga ŋa kinye? M ga di maabogeehn le tun bi chee. Nibaakan, bi ga pak uma.’

14 Le bikpaab ngbaan aah kan waabo ngbaan choo na, le bi kpokl tɔb, ‘Uma le ye waafaajil. Cha ti ku u man, aan ki ji waafaal.’

15 Le bi chuu u, ki di nyan n-gbaan, le ki ti ku u.
“Kina pu na, usadaan ngbaan ga ŋa bi kinye?”

16 U ga dan nan ku bikpaab ngbaan, ki di kisaak ngbaan tii bikpaab biken.”

Kinipaak ngbaan aah ŋun kina na, le bi bui ke,
“Uwumbɔr taa cha ni pii bi.”

17 Le Yesu lik bi, ki bui bi, “U yaa kaa ŋa bi kina kan, Uwumbɔr Aagban aah len pu na aatataa ye kinye? ke,

‘Litakpal li bidimaab yii li na,
lima le ye litakpajal.’*

18 Unii umɔk lir litakpal ngbaan pu na, u ga kool. Unii u litakpal ngbaan lir u pu na, li ga nan u, u ŋa ke ntayon na.”

Baah pen Yesu nlan pu na

(Matiu 22.15-22; Mak 12.13-17)

19 Uwumbɔr aakaal aamɔmɔkb, ni Uwumbɔr aatotoorninkpiib nan bee ke Yesu di liyatanakl ngbaan ŋaŋ bima la. Nima pu, le bi nan ban bi chuu u libuul ngbaan ni, ki mu san kinipaak ngbaan ijawaan.

* 20:17 : Lik Ilahn 118.22.

²⁰ Le bi ban nsan mu pu bi ga chuu u na, ki di bipepekb tun u chee, bi ti ηmann ke bi ye bininyaam la, aan ki pen u nlan, aan ki chuu u, ki di ηa kitin ngbaan aayidaan aanaal ni.

²¹ Le bi dan nan bui u, “Uməməkr, ti nyi ke aa len mbaməɲ, ki tuk binib Uwumbər aabər mbaməɲ, kaa pak ubaa ki jer uken. Aa po mək bi Uwumbər aasan mbaməɲ la.

²² Tuk timi, ni ηan ti pa lampoo ki di tii Ubərkaan Siisa aan naa ηan?”

²³ Le Yesu bee ke bi pen u nlan la, le ki bui bi,

²⁴ “Mək mi limombil man.” Baah mək u na le u baa bi, “Nma aanaη ni liyimbil bi li pu?”

Le bi bui u, “Siisa yaan.”

²⁵ Le u bui bi, “Nima pu na, ni di ni ye Siisa yaan na tii u man, ki di ni ye Uwumbər yaan na tii Uwumbər.”

²⁶ Yesu aah len kina na, le ni gar bi pam. Baa ηmaa chuu u taani waabəlen pu, binib aanimbil ni. Le bi ηmin.

*Binib bi ga fikr nkun ni na aah ga li bi pu na
(Matu 22.23-33; Mak 12.18-27)*

²⁷ Le Sajusii yaab bibaa dan u chee. Bima le len ke binib aan fikr nkun ni na.

²⁸ Le bi bui u, “Uməməkr, Moses nan ηmee nkaal tii timi ke, ‘Uja yaa kpa puu ki yaa kpo, kaa kpa ubo kan, unaal di ukpopii ngbaan kpan, ki maa mbim tii ukpel.’†

²⁹ Tə, naabitiib bilole nan bi. Upol na nan yoor upii, le ki kpo, kaa kpa ubo.

³⁰ Le unaal di ukpopii ngbaan kpan, ki mu kpo, kaa kpa ubo.

† 20:28 : Lik Ikaal 25.5.

31 Le u paa u pu na mu ŋa kina. Le bijab bilole ngbaan məmək ŋa kina, ki kpo doo, kaa kpa ubo.

32 Kookoo yoo le upii ngbaan mu kpo.

33 Kina pu na, binib yaa nan fikr nkun ni kan, upii ngbaan ga li ye ŋma aapuu? Bi məmək bilole nan joo u la.”

34 Le Yesu bui bi, “Dulnyaa wee ponn ni, bijab yoor bipiib la. Bipiib mu mən bijab la.

35 Binib bi ŋeer ke bi fikr nkun ni ki li bi dulnyaa u choo na ni na aan yoor bipiib. Bipiib mu aan mən bijab.

36 Bi ga li bi ke Uwumbər aatuuntiib aah bi pu na, kaan ki kpo. Baah ga fikr nkun ni na, bi ga li ye Uwumbər aabim la.

37 Tɔ, Moses mu nan mək timi ke binib bi kpo na ga fikr nkun ni. Buyoonn u nan bi busub bu gaal mmii na chee na, u nan yin Uwumbər ke Abraham, ni Aisak, ni Jakob Aawumbər la.‡

38 Uwumbər yaa len ke u ye binib bi kpo na Aawumbər kan, nima le mək ke bi kpa liməfal. Bi məmək ye binifuub Uwumbər chee la.”

39 Le Uwumbər aakaal aaməməkɔ bibaa bui Yesu, “Uməməkɔ, saah len pu na, ni ŋan la.”

40 Le baa kaa bi ki baa u mbaan.

*Kristo u ga gaa binib lii na aabər
(Matiu 22.41-46; Mak 12.35-37)*

41 Le Yesu baa bi, “Binib ŋa kinye pu ki bui ke Kristo u ga gaa binib lii na ye Ubər David aayaabil?

42 David ubaa nan len Uwumbər aalahn aagban ponn ni ke,

‘Uwumbər bui Ndindaan ke: Kal ŋŋangii wɔb,

‡ 20:37 : Lik Nnyam 3.6.

⁴³ ki ti saa buyoonn m ga nyan saadim məmək na. §
⁴⁴ David aah nan yin Kristo ngbaan ke Udindaan kina na, Kristo ga li ηmaa ye uyaabil aa?”

*Bi li nyi Uwumbər aakaal aaməmək b aabər
 (Matiu 23.1-36; Mak 12.38-40)*

⁴⁵ Kinipaak ngbaan aah pel Yesu aah len pu na, le u bui waadidiliib,

⁴⁶ “Ni li nyi man Uwumbər aakaal aaməmək b aabər. Baageehn le ye ke bi li pee ηibəkul fəfək, ki gee ke binib li dooni bi kinyan ni, ki gee ke bi kal bininyuum aakakaa chee mmeen aadir ni, ni njim chee.

⁴⁷ Bi ji bikpopiib durm la, le ki mee Uwumbər ni yunni ke bi ηmann ke bi ye bininyaam la. Uwumbər ga daa bitafal ki jer waah ga daa binib biken aatafal pu na.”

21

*Ukpopii ubaa aah tii sakpen pu na
 (Mak 12.41-44)*

¹ Yesu nan jaar lik, ki kan biwankpadam joo ηimombil pam ηani Uwumbər aapiin aadakaa ni,

² ki kan ukpopiigiin ubaa mu di janjan bilee ki di ηa u ponn ni.

³ Le Yesu bui ke, “M tuk nimi mbamən la, ukpopiigiin wee tii ηimombil ki jer bi məmək aah tii pu na.

⁴ Bi məmək tii ki gur ηimombil sakpen. U ye ugiin la, le ki di waamombil məmək tii, kaa ki gur nibaa.”

§ 20:43: Lik Ilahn 110.1.

*Baah ga gbaa wii Uwumbɔr Aadichal pu na
(Matiu 24.1-2; Mak 13.1-2)*

⁵ Tɔ, binib bibaa nan bi len Uwumbɔr Aadichal aah ŋan pu na, ki kpa ŋtakpanyaan, ni ipiin i binib tii Uwumbɔr na.

⁶ Le Yesu bui bi, “N-yoonn choo, bi ga nan gbaa wii lidichal limina mɔmɔk. Litakpal libaa aan ki li paa liken pu.”

*Falaa aayoonn aah ga li bi pu na
(Matiu 24.3-14; Mak 13.3-13)*

⁷ Le Yesu aadidiliib baa u, “Umɔmɔkr, bi ga ŋa kina bayoonn? Ba ga li ye limɔkl ki mɔk timi ke ni ŋeer bi ŋa kina?”

⁸ Le u bui bi, “Ni li nyi man, aan ubaa taa ŋmann nimi. Binib pam ga nan dan ki pur maayimbil ke bima le ye min Yesu, ki ga bui ke ni ŋeer a. Ni taa dii bi man.

⁹ Ni yaa ŋun ke ntim mubaa aanib to tɔb butɔb, aan ntim muken aanib kpa tibɔr kan, ni taa san ijawaan man. Uwumbɔr le siin ke nimina mɔmɔk ga ŋa. Nima le aan mɔk ke dulnyaa wee ga doo libuul ngbaan ni.

¹⁰ “Linibol libaa ga to linibol liken butɔb. Nnaan mubaa aanib ni nnaan muken aanib ga to tɔb butɔb.

¹¹ Kitiŋ ga deŋ sakpen ŋipepel ŋipepel. Nkon mu ga lir. Iween mu ga lir, ki ku binib pam ntim ntim ponn ni. Lijinjiir aawan, ni tiwan ni faani binib na mu ga li bi paacham.

¹² “Nimina mɔmɔk aa kaa kee ŋa buyoonn na, le bi ga chuu nimi, ki ŋa nimi falaa, ki di nimi ŋa mmeen aadir ni ki ji nimi tibɔr, ki di nimi ŋa kiyondiik ponn ni. M pu, le bi ga di nimi siin

bibərɓ ni ntim aaninkpiib aanimbiin ni ke bi ji nimi tibər.

¹³ Nima le ga tii nimi nsan le ni tuk bi tibənyaan tee.

¹⁴ Ni di ɲa nisui ni man ke naan puen baa nisui ni ke ni ga len kinye?

¹⁵ M ga tuk nimi naah ga len pu na, aan nimi aadim ubaa taa ki ɲmaa kpak nimi, kaan ki ɲmaa len tibaa.

¹⁶ Nitetiib, ni ninatiib, ni ninaabitiib, ni nidoy-aab, ni nijətiib, ga kooh nimi. Le binib ga ku ni ponn ni bibaa.

¹⁷ Binib məmək ga li nan nimi m pu.

¹⁸ Ni mu aan bee yəli; nimi aayikpirk kibaa le aan bee yəli.

¹⁹ Ni yaa ji limər falaa məmək ponn ni kan, ni ga kan liməfal li kaa kpa ndoon na.”

*Baah ga bii Jerusalem aatiŋ pu na
(Matiu 24.15-21; Mak 13.14-19)*

²⁰ “Ni yaa kan butəb aajab si gob Jerusalem aatiŋ kan, ni li nyi man, naan yunn, le bi ga bii kitiŋ ngbaan doo.

²¹ N-yoonn ngbaan yaa nan fuu ni kan, binib bi bi Judea aatiŋ ponn ni na san buen ɲjoo paab. Binib bi bi Jerusalem ponn ni na mu li nya ki ni. Binib bi bi itingbaan ni na, bi taa koo ni Jerusalem aatiŋ ni.

²² N-yoonn ngbaan le Uwumbər ga daa Jerusalem aatiŋ aanib aatafal, aan ni gbiin waagban aah ɲmee pu na məmək.

²³ N-yoonn ngbaan, bipiib bi kpa ɲipuu na, ni bipiib bi kpa mbim bi laa ɲaa libiil na ga li kpa

kinimbaak; ba pu? Uwumbər ga gee liŋuul sakpen kitin ngbaan aanib pu. Bi ga ji falaa pam.

²⁴ Bi ga di kijaak aajum ku bibaa, ki ga chuu bibaa mu tinaagbiir ki di buen ŋinibol məmək aakaasisik ni. Le binib bi kaa ye Juu yaab na ga bii Jerusalem ki ti saa baayoonn aah ga doo pu na.”

Yesu aah ga gir ni pu na

(Matiu 24.29-31; Mak 13.24-27)

²⁵ “Lijinjiir aawan ga li bi nwiin, ni uŋmal, ni ŋinmabil ponn ni. Nnyusakpem ga ŋa tinyunkpenn sakpiin, ki faa kifuuk sakpen, ki ŋa binib ilandak. Baan ki li nyi baah ga ŋa pu na.

²⁶ Paacham aawan aan ki li bi mbaməm. Nima le binib ga lik naah ga li bi pu dulnyaa wee ni na, ki ga san ijawaan ki ti fik.

²⁷ N-yoonn ngbaan le bi ga kan min Unibən Aabo bi ntaalangbam ni ki choo, ki wiin chain, ki joo mpəən.

²⁸ Ni yaa kan tiwan nimina məmək bi ŋani kan, chuu nibaa man, ki pək nitaakpab. Naan yunn le ni ga ŋmar.”

Isui aayatanakl

(Matiu 24.32-35; Mak 13.28-31)

²⁹ Yesu nan ŋakl bi liyatanakl ke, “Ni li lik buk-pasəm ni isui məmək man.

³⁰ Ni yaa nan kan yaabon bi ŋani tifar kan, ni bee ke ni yaa kpee siib kan, kiseek ga seer.

³¹ Kina na, ni yaa kan nimina bi ŋani kan, ni bee ke ni yaa kpee siib kan, Uwumbər aanaan ga fuu ni.

³² “M tuk nimi mbamən la, dandana aanib aan jer le tiwan nimina məmək puen ŋa.

³³ Paacham ni taab ga jer. Maamɔbon ma aan jer.”

Yesu aagirndaal aabɔr

³⁴ “Ni li nyi man, ki taa nyu ndaan gbii ki li kpa ndaan aaween, ki taa cha nimi aabimbin aabɔr gbiin nimi aalandak mɔmɔk, aan maagirndaal taa yuk nipobil.

³⁵ Maagirndaal kan, dulnyaa wee ni aanib mɔmɔk aapobil ga yuk ke gaawɔb aah chuu upeel kan, upobil yukr pu na.

³⁶ Li nyi man n-yoonn mɔmɔk, ki mee Uwumbɔr u tii nimi mpɔɔn ke ni nya falaa umɔk choo na ni, ki nan sil min Unibɔn Aabo aanimbiin ni.”

³⁷ Iwiin mɔmɔk le Yesu nan bi Uwumbɔr Aadichal ni, ki tuk binib Uwumbɔr aabɔr. Tinyer mɔmɔk le u buen Olif aasui aajool paab ki ti dɔ geen.

³⁸ Kichakpinaanyeeek ni mɔmɔk le binib chaa u chee Uwumbɔr Aadichal ni, bi ti ŋun waah len pu na.

22

Baah kpokl ke bi ga ku Yesu pu na

(Matiu 26.1-5; Mak 14.1-2; Jɔnn 11.45-53)

¹ N-yoonn ngbaan, naa nan ki daa ke bi ji Lakr-jer aajim,* ki ŋmɔ boroboro u kaa kpa nnyɔk na.

² Le Uwumbɔr aatotoorninkpiib, ni Uwumbɔr aakaal aamɔmɔkb nan kpokl baah ga ŋa pu ki ku Yesu na. Bi mu nan san binib na ijawaan.

* **22:1** : Israel yaab nan ji Lakr-jer aajim ke bi teer buyoonn Uwumbɔr nan nyan bi tinaagbiir ni, Ijipt aatin ni na. Lik Nnyam 12.1-27.

*Judas aah nan ban ke u kooh Yesu pu na
(Matiu 26.14-16; Mak 14.10-11)*

³ Le kinimbəŋ koo Judas Iskariot aasui ni. Judas nan ye Yesu aadidiliib kipiik ni bilee na ponn ni ubaa.

⁴ Kinimbəŋ aah koo Judas aasui ni na, le u buen Uwumbər aatotoorninkpiib, ni Uwumbər Aadichal aakikiirb aaninkpiib chee, u ti kpokl bi waah ga ŋa pu ki di Yesu ŋa biŋaal ni na.

⁵ Le bi nan kpa mpopiin, ki puu tipuur ke bi ga tii u ŋimombil.

⁶ Le u kii, ki ban nsan mu u ga di Yesu ŋa biŋaal ni, buyoonn kinipaak ngbaan aa bi u chee na.

*Baah toor njim ngbaan pu na
(Matiu 26.17-25; Mak 14.12-21; Jənn 13.21-30)*

⁷ Lakr-jer aajim, buyoonn bi ga ŋmə boroboro u kaa kpa nnyək na aawiin mu daal bi ga kər upihbo na,

⁸ le Yesu bui Piita ni Jənn, “Li cha ti gor njim ngbaan aajikaar aan ti ji.”

⁹ Le bi baa u, “Aa ban ke ti gor ti la chee?”

¹⁰ Le u bui bi, “Ni yaa koo kitin ngbaan ni kan, uja u tu nnyun na ga ton nimi nsan ponn ni. Ni li dii u man, ki ti koo waah ga koo lidichal li ponn ni na,

¹¹ ki bui udichadaan na, ‘Uməməkr bui ke u ni waadidiliib ga ji njim ngbaan aajikaar kiladiik ni?’

¹² Le u ga mək nimi paacham aadisakpeŋ ki bi puen toor ki na. Ni gor njim ngbaan aajikaar nima chee.”

¹³ Le bi buen, ki ti kan Yesu aah tuk bi ke bi ga kan pu na. Le bi gor njim ngbaan aajikaar.

Tidindaan aajim

(Matiu 26.26-30; Mak 14.22-26; 1 Korint Yaab 11.23-25)

¹⁴ Tijikaar aajim yoonn aah fuu ni na, le Yesu ni waadidiliib dan nan kal.

¹⁵ Le u bui bi, “Nnimbil nan man ke m ni nimi kpaan ji njim mue waahr aan m nin ji maafalaa ngbaan.

¹⁶ M tuk nimi la, maan ki ji njim mue ki ti saa buyoonn Uwumbər ga nan ŋa mu aah mək pu na waanaan ni.”

¹⁷ Yesu nan yoor kiyinyook, le ki doon Uwumbər, le ki bui bi, “Gaa man ki yakr tɔb.

¹⁸ M tuk nimi la, maan ki nyu ŋisubil aanyun ngbaan ki ti saa buyoonn Uwumbər aanaan ga fuu ni na.”

¹⁹ Le u yoor boroboro, le ki doon Uwumbər, ki gii, ki di tii waadidiliib ki bui bi, “Maawon le na. Nimi aatunwanbir pu le m tii tiwon tee. Ni li ŋmɔ kina aan ki li teer mbər.”

²⁰ Baah jin tijikaar ngbaan ti doo na, le u yoor kiyinyook, ki doon Uwumbər, ki di tii bi, le ki bui bi, “Tiwanyukaan ngbaan ye maasin aaməkl la. Maasin ga nya nimi aatunwanbir pu la. Maasin pu, le Uwumbər puu tipuupɔln tii nimi.

²¹ “Lik, unii u ga kooh mi na, m ni uma le aanjaal kpaan bi lisambil ni na.

²² Min Unibən Aabo ga sil kpo, Uwumbər aah nan len ke m ga kpo pu na. Tibɔbir mu ga li bi uja u ga kooh mi na pu.”

²³ Le waadidiliib baa tɔb, “Ti ponn ni, ulau ga tee ŋa kina?”

Ulau ye uninyuun?

24 Tɔ, Yesu aadidiliib nan kpak tɔb kinikpakpak ke ulau tee ye uninyuun bi ponn ni.

25 Le u bui bi, “Dulnyaa wee ni aanibol aabɔrb yoor bibaa paacham la. Binib bi kpa tininkpir na, baanib yin bi baateterb la.

26 Nimi, ni taa li bi kina man. Unii u ye uninyuun ni ponn ni na kan, u ɲa ubaa ke uwaatiir na. Unii u ye usaloln na kan, u ɲa ubaa ke nimɔk aatutunn na.

27 Unii u ɲa tijikaar na, ni unii u ji na, ɲma jer uken? Naa ye unii u ji na aa? Mma kan, m bi ke ututunn na le ni ponn ni.

28 “Tɔ, maah bi ntɔɲ ni na, nimi le sil nchanj ni.

29 M ga ɲa nimi bibɔrb ke Nte Uwumbɔr aah ɲa mi ubɔr pu na.

30 Le ni ga ji tijikaar ki nyu nnyun m chee maanaan ni, ki kal ɲibɔrjal pu, ki ji Israel yaab aanibol kipiik ni ɲilee tibɔr.”

Yesu aah bui ke Piita ga nee u pu na

(Matiu 26.31-35; Mak 14.27-31; Jɔnn 13.36-38)

31 Le Yesu bui Simonn Piita, “Simonn, Simonn, lik, kinimbɔɲ kan nsan ke ki tɔɲ nimi, aan ni lir.

32 Le m mee Uwumbɔr tii si, aa taa di cha maasan. Aa yaa ki gir ni ki nan dii mi kan, pɔɔn aanaabitiib aataakpab.”

33 Le Piita bui u, “Ndindaan, m ga ɲmaa kpaan aa chee kiyondiik ni. M ni si ga ɲmaa kpaan ki kpo.”

34 Le Yesu bui u, “Piita, m tuk si la, din, aa ga len nfum mutaa ke saa nyi mi, le ukooja nin wii.”

Litaakɔr ni kijaak aajuk aabɔr

35 Tɔ, Yesu nan baa bi, “Maah nan tun nimi ki nan bui nimi ke ni taa li joo ɲimombil aataakɔr, ki

taa li joo litaakər mu, ki taa li joo ηinaatak na, ni nan lann nibaa aa?”

Le bi bui u, “Taa nan lann nibaa.”

³⁶ Le u bui bi, “Dandana wee, naa ki bi ke naah nan bi pu na. Unii u kpa ηimobil aataakər na kan, u li joo li. Unii u kpa litaakər mu na kan, u li joo li. Unii u kaa kpa kijaak aajuk na kan, u di waabəkul kooh, ki daa kibaa.

³⁷ M tuk nimi la, ni ηmee Uwumbər Aagban ponn ni ke bi ga ηa mi ke baah ηani titunwanbirdam pu na. Le bi ga sil ηa mi kina. Baah nan ηmee maabər pu na, ni məmək bi gbiini la.”

³⁸ Le bi bui u, “Ndindaan, lik, ti kpa kijaak aajum mulee la.”

Le u bui bi, “Ni ηeer a.”

*Yesu aah mee Uwumbər pu na
(Matiu 26.36-46; Mak 14.32-42)*

³⁹ Le u nyan nima, le ki buen Olif aasui aajool paab, waah chaa nima n-yoonn məmək pu na. Waadidiliib mu dii u.

⁴⁰ Waah ti fuu nima chee na, le u bui bi, “Ni li mee Uwumbər man, aan ki taa koo ntəη ni.”

⁴¹ Le u siir cha bi, ki foor siib, le ki gbaan kitiη ki mee Uwumbər ke,

⁴² “Nte, ni yaa ye saageehn kan, nyan mi falaa u choo na ni. Tə, ηa saageehn, ki taa ηa maageehn.”

⁴³ Le Uwumbər aatuun nyan ni paacham ki dan u chee ki nan pək utaakpab.

⁴⁴ Le Yesu aasui ponn ni wu ki ti nyan. Le u ki mee Uwumbər linimaln. Le kitoton naa u, ki ye nsin ki tuu lir kitiη.

⁴⁵ Le u mee Uwumbər ti doo, le ki fii, ki gir buen waadidiliib chee, ki ti mui bi dɔ geen, mpombiin pu.

⁴⁶ Le u baa bi, “Ba ɲa ni dɔ geen? Fiin, ki li mee Uwumbər man, aan ki taa koo ntəŋ ni.”

*Baah chuu Yesu pu na
(Matiu 26.47-56; Mak 14.43-50; Jənn 18.3-11)*

⁴⁷ Waah laa bi len kina na, le kinipaak fuu ni bi chee. Judas u ye waadidiliib kipiik ni bilee ponn ni ubaa na, loln kinipaak ngbaan pu nsan, le ki buen Yesu chee ke u moor utakpiln.†

⁴⁸ Le Yesu baa u, “Judas, aa moor ntakpiln ke aa kooh min Unibən Aabo oo?”

⁴⁹ Yesu aadidiliib aah kan ke binib ngbaan ban bi chuu u na, le bi baa u, “Tidindaan, ti di kijaak aajum jan bi ii?”

⁵⁰ Le waadidiliib ponn ni ubaa di kijaak aajuk ki gaa per Uwumbər aatotoorninkpel aatutunn aatafagiir.

⁵¹ Le Yesu bui bi, “Di cha kina man,” le ki di uɲaal meeh utafal le ki cha li pɔk.

⁵² Le Yesu baa Uwumbər aatotoorninkpiib, ni Uwumbər Aadichal ni aakikiirb, ni Juu yaab aaninkpiib bi dan bi nan chuu u na, “Ni joo kijaak aajum ni jagbaali mam ke ni nan chuu mi, ke maah ye ufifiir le na aa?”

⁵³ M nan bi ni chee Uwumbər Aadichal ni iwiin məmək, le naa nan chuu mi. Tɔ, dandana wee le ye n-yoonn mu Uwumbər siin ki tii nimi ni kinimbəŋ ki tun mbəmbəən aatuln na.”

† 22:47 : ...moor utakpiln: Israel yaab nan doon binaabitiib kina le ki mək ngeehn.

Piita aah nee Yesu pu na

(Matiu 26.57-58, 69-75; Mak 14.53-54, 66-72; Jɔnn 18.12-18, 25-27)

⁵⁴ Le bi chuu Yesu ki di u buen Uwumbɔr aato-toorninkpel aadichal ni. Le Piita paa u pu ki bi dandar.

⁵⁵ Le bi tuur mmii lichiln ngbaan ni, ki ka gob mu. Piita mu nan ti kal bi chee ki ka bikaasisik ni.

⁵⁶ Mmii aah woln unimbil wɔb na, le usapɔɔn u ye ututunn na kan u, ki ka lik u sulm, le ki ti bui ke, “Uja umina mu nan bi Yesu chee.”

⁵⁷ Le u nee, ki bui u, “Upii, maa nyi u.”

⁵⁸ Le ni kpee siib, le unii uken mu kan u, ki mu bui u, “Aa mu ye bi ponn ni ubaa la.”

Le Piita bui u, “Uja, maa ye.”

⁵⁹ Le ni ki kpee siib, le uja uken bui ke, “Ni ye mbamɔn, uja wee mu nan bi u chee. U mu ye Galilee aatinj aanii la.”

⁶⁰ Le Piita bui u, “Uja, maa nyi saah len pu na aatataa.”

Waah laa bi len kina na, libuul ngbaan ni, le ukooja wii.

⁶¹ Tidindaan nan fenn ki lik Piita. Le Piita teer Tidindaan aah ba tuk u pu na ke, “Din, aa ga len nfum mutaa ke saa nyi mi le ukooja nin wii.”

⁶² Le Piita nyan lipaal, ki ti wii pam.

Baah yook Yesu ki gbaa u pu na

(Matiu 26.67-68; Mak 14.65)

⁶³ Le bijab bi joo Yesu na ŋa u mbɔnyun, le ki gbaa u,

⁶⁴ ki di likekeln poo unimbil, le ki baa u, “Uwumbɔr aabɔnabr, ulau faa si?”

⁶⁵ le ki seei u ŋisiibil pam.

*Juu yaab aaninkpiib aah jin Yesu tibər pu na
(Matiu 26.59-66; Mak 14.55-64; Jənn 18.19-24)*

⁶⁶ Ki woln kitaak kichakpiik ni, le Juu yaab aaninkpiib, ni Uwumbər aatotoorninkpiib, ni Uwumbər aakaal aaməmək kuun ni təb chee, le ki di Yesu siin binimbiin ni,

⁶⁷ le ki baa u, “Aa ye Kristo u ga gaa timi lii na aa? Tuk timi.”

Le u bui bi, “M yaa tuk nimi kan, naan li pak maah len pu na.

⁶⁸ M mu yaa baa nimi mbaan kan, naan giin tii mi, [kaan di mi lii.]

⁶⁹ Dandana ki joo cha, min Unibən Aabo ga kal Uwumbər u yeh mpəən məmək na aənangii wəb.”

⁷⁰ Le bi məmək baa u, “Aa ye Uwumbər Aajapəən la aa?”

Le u bui bi, “Ni ye naah len pu na la.”

⁷¹ Le bi bui ke, “Taa ki ban seeraadam. Timi tibaa n̄un waah len uməb ni pu na.”

23

*Pailat aah jin Yesu tibər pu na
(Matiu 27.1-2, 11-14; Mak 15.1-5; Jənn 18.28-38)*

¹ Bi məmək nan fii, le ki di Yesu buen kitiŋ ngbaan aaninkpel chee, bi nan yin u ke Pailat,

² le ki piin ki bi galni u, ki bui ke, “Ti kan uja wee n̄manni timi aanibol la. U tuk bi ke bi taa ki pa lampoo tii Ubər kpaan Siisa, ke uma ubaa le ye Kristo u ga gaa binib lii na, ki ye Ubər.”

³ Le Pailat baa u, “Aa ye Juu yaab aabər la aa?”

Le u bui u, “Saah len pu na, ni ye kina.”

⁴ Le Pailat bui Uwumbər aatotoorninkpiib ni kinipaak ngbaan, “Maa kan uja wee aataani ubaa.”

⁵ Le bi moo galni u, ki bui ke, “U tuk binib waaliin la, le bi ηma tijar. U nan piin Galilee aatiη ni, le ki bə dii Judea aatim məmək ni, ki nan fuu ni kitin kee ni.”

Ubər Herod aah jin Yesu tibər pu na

⁶ Pailat aah ηun kina na, le u baa bi, “U ye Galilee aatiη aanii la aa?”

⁷ Tə, Ubər Herod le nan joo Galilee aatiη aanib. Pailat aah ηun ke Yesu nyan nima na, le u di u tun Herod chee. U mu nan bi Jerusalem aatiη ni n-yoonn ngbaan.

⁸ Ubər Herod aah kan Yesu na, le u kpa mpopiin sakpen. U nan ηun waabər, ki ban u kan u ni yunn, ki mak ke u ga tun lijinjiir aatuln aan u kan.

⁹ Le u baa Yesu mbaan pam. Yesu ma aa len tibaa.

¹⁰ Le Uwumbər aatotoorninkpiib, ni Uwumbər aakaal aaməmək b mu si nima ki galni u mpəən pu.

¹¹ Le Ubər Herod ni waatəb aajab lik u fam, ki ηa u mbənyun, ki di kikipalk nyaan peen u, ki di u giin Pailat chee.

¹² Liyaadaal ngbaan le Herod ni Pailat ki ηa kijətiik. Bi nan ye təb aadim la.

Baah len ke bi ga ku Yesu pu na

(Matu 27.15-26; Mak 15.6-15; Jənn 18.39-19.16)

¹³ Pailat nan yin Uwumbər aatotoorninkpiib, ni Juu yaab aaninkpiib, ni kinipaak ngbaan,

14 le ki bui bi, “Ni joo ni uja wee m chee, ki bui ke u ηmanni binib la. Le m jin u tibər ninimbil ni. Nimi aagalm ngbaan ponn ni, maa kan u ηa tibaa.

15 Ubər Herod mu aa kan waataani, le u di u giin ni ti chee. Waa ηa nibaa ni ηeer u nkun.

16 M ga cha bi lue u ηinaalab, le ki di u lii.”

[
17 Njim ngbaan məmək yoonn kan, see Pailat nyan unaagbiija ubaa lii.]

18 Le bi məmək kpaan ki teen ke, “Ku uja wee. Di Barabas di lii.”

19 Barabas nan tukni kitiη ngbaan aaninkpiib, ki ku binib, le bi lan u kiyondiik ni.

20 Pailat nan ban u di Yesu lii, nima pu le u ki len kinipaak ngbaan chee.

21 Le bi ki teen ke, “Kpaa u ndəpuinkoo pu. Kpaa u ndəpuinkoo pu.”

22 Le Pailat baa bi, “Ba ηa? U tun bakaa bayoo? Maa kan u ηa nibaa ni ηeer u nkun. M ga cha bi lue u ηinaalab, le ki di u lii.”

23 Le bi beenin tar mpəon pu, “Kpaa u ndəpuinkoo pu.” Baah tar kina na, le bi nyan Pailat.

24 Le u kii ke u ga ηa baah ban pu na,

25 le ki di Barabas u nan tukni kitiη ngbaan aaninkpiib ki ku binib, ki bi kiyondiik ni na lii, baah ban pu na, le ki di Yesu ηa binjaal ni, bi ti ηa u baah ban pu na.

Baah kpaa Yesu ndəpuinkoo pu pu na

(Matu 27.32-44; Mak 15.21-32; Jənn 19.17-27)

26 Le butəb aajab di Yesu buen. Baah cha na, le bi ton uja u nyan ni ntingbaan ni na nsan ni. Bi nan

yin u ke Simonn, u ye Sairene aatiŋ aanii na. Le bi chuu u ke u tun Yesu aadɔpuinkoo ki li paan u pu.

27 Le kinipaak sakpen paa Yesu pu. Bi ponn ni bibaa ye bipiib bi wii ki kaani u pu na.

28 Le Yesu fenn ki toŋ bi, le ki bui bi, “Jerusalem aatiŋ aapiib, ni taa wii m pu. Ni li wii nimi nibaa ni nimi aabim pu;

29 ba pu? falaa aayoonn choo. N-yoonn ngbaan le bi ga len ke, ‘Bipiinɔob bi kaa ma mbim kaa tii bi libiil na, bima le kpa mpopiin.’

30 N-yoonn ngbaan le bi ga bui nijoo ni njigongon, ‘Lir ti pu, ki biin ti pu.’*

31 Bi yaa di ndɔsoon ŋa mmii ni aan mu gaa kan, ndɔkuun ga li bi kinye?”†

32 Le bi di bakadam bilee kpee Yesu pu, ki di buen ke bi ti ku bi mu.

33 Le bi ti fuu nibaa chee, bi yin nima chee “Kiyikpaŋ.” Baah ti fuu nima na, le bi di u kpaa ndɔpuinkoo pu, le ki di bakadam bilee na mu kpaa idɔpuinkee pu. Bi kpaa ubaa uŋangii wɔb, ki kpaa uken uŋangan wɔb. 34 Baah bi kpaa Yesu ndɔpuinkoo pu na, le u bui ke, “Nte Uwumbɔr, di cha pinn bi. Baa nyi baah ŋani pu na.”

Le butɔb aajab ngbaan yoor waawanpeenkaan bi ti yakr tɔb, le ki too inaan ke bi lik bimɔk aah ga kan ni na.

35 Le kinipaak ngbaan si ki lik u. Le Juu yaab aaninkpiib sii u, ki bui ke, “U gaal biken le bi ŋmar; u yaa ye Kristo u ga gaa timi lii, aan Uwumbɔr nyan u na kan, u gaa ubaa mu lii.”

* 23:30 : Lik Hosea 10.8. † 23:31 : Naatataa le ye ke, ininyaan yaa ji falaa kina kan, bibiindam ga li bi kinye?

36 Butɔb aajab ngbaan mu nan ŋa u mbɔnyun, ki di ndaan mu mɔɔn na nyunn u,

37 le ki bui u, “Aa yaa ye Juu yaab aabɔr kan, gaa aabaa lii.”

38 Bi nan ŋmee kigban tam waadɔpuinkoo pu, uyil paab. Ni ŋmee ke, “Juu yaab Aabɔr le na.”

39 Le baah nan kpaa bakadam bilee bi idɔpuinkee pu na ponn ni ubaa mu sii u, ki baa u, “Saa ye Kristo u ga gaa binib lii na aa? Gaa aabaa lii aan ki gaa ti mu lii.”

40 Le bakadaan uken na kae u, le ki bui u, “Saa san Uwumbɔr aa? Aa ni u kpaan kan ntafadaan mubaa la.

41 Timi le ŋeer ntafadaan ngbaan. Bi ŋa timi, timi aatuln aah ŋeer pu na la. Uma le aa ŋa bakaa ubaa,”

42 le ki bui Yesu, “Ndindaan, aa yaa jin saanaan kan, aa teer mbɔr.”

43 Le Yesu bui u, “M tuk si mbamɔn la, din aa ga li bi m chee Paradais ni.”‡

Yesu aah kpo pu na

(Matiu 27.45-56; Mak 15.33-41; Jɔnn 19.28-30)

44 Ni nan ye nwiin kaasisik ni. Le dulnyaa mɔk bɔln, ki ti saa nwiin aah kpar pu na.

45 Nwiin aa ki wiin. Le likekeln li yakr Uwumbɔr aadiik ni nfum mulee na chuu kar paacham, ki ti saa kitin.

46 Le Yesu teen mpɔɔn pu, le ki bui ke, “Nte Uwumbɔr, m di maawiin ŋa aanjaal ni la.” Waah len kina na, le u kpo.

‡ 23:43 : Paradais ye Uwumbɔr do paacham la.

⁴⁷ Tɔ, butɔb aajab aaninkpel aah kan naah ŋa pu na, le u nyuŋ Uwumbɔr, le ki bui ke, “Uja ngbaan sil ye uninyaan la.”

⁴⁸ Le kinipaak kimɔk kuun nima chee ke bi lik na aah kan tiwan ni mɔmɔk ŋa na, bi nan kpa mpombiin ki labr kun.

⁴⁹ Le ujɔtiib mɔmɔk, ni bipiib bi nyan ni Galilee aatiŋ ni ki dii u na si dandar, ki waa ni mɔmɔk.

Baah sub Yesu pu na

(Matiu 27.57-61; Mak 15.42-47; Jɔnn 19.38-42)

⁵⁰⁻⁵¹ Uja ubaa nan bi, bi nan yin u ke Josef, u nyan ni Juu yaab aatiŋ ki bi yin ki ke Arimatea na ni. U nan ye uninyaan la, ki kii Uwumbɔr aanaan aah ga fuu ni buyoonn na. U nan ye bibɔjirb aaninkpiib ponn ni ubaa la. Le waa kii baah kpokl pu ki ku Yesu na.

⁵² Le u buen Pailat chee, ki ti bui u, “Di Yesu aawon tii mi.”

⁵³ Le Pailat kii. Le u nyan waawon ndɔpuinkoo pu, le ki di u poo likekenyaan ni, ki di u ti sub kitakpaluŋ ni. Bi nan gbii kitakpaluŋ ngbaan litakpasakpeln aasikakl ni la. Baa nan kee sub unii ubaa ki ponn ni.

⁵⁴ Ni nan ye kitaak ki ga woln Juu yaab aakpaakool daal na la.

⁵⁵ Le bipiib bi nan nyan Galilee aatiŋ ni ki dii Yesu na paan Josef pu, le ki ti kan kitakpaluŋ ngbaan, ki kan baah di Yesu aawon ki di ŋa ki ponn ni pu na.

⁵⁶ Le bipiib ngbaan gir kun, ki ti ban tulalee ni nkpan mu nun mɔ na.

Juu yaab aakpaakool daal, le bi fuur, baakaal aah len pu na.

24

*Yesu aah fikr nkun ni pu na
(Matiu 28.1-10; Mak 16.1-8; Jɔnn 20.1-10)*

¹ Juu yaab aakpaakool aah jin ki woln kitaak na, le bipiib ngbaan yoor tulalee ni nkpan ngbaan bi ti toor Yesu aawon, ki di buen likaakul ngbaan chee kichakpinaanyeeek ni.

² Baah ti fuu nima na, le bi kan ke litakpal li bi nan di len kitakpalun aamɔb na, aa ki bi.

³ Le bi koo, le kaa kan Tidindaan Yesu aawon.

⁴ Baa nyi baah ga li dak pu na. Libuul ngbaan ni le bijab bilee bi aawanpeenkaan wiin chain na sil bi chee.

⁵ Le ijawaan chuu bipiib ngbaan, le bi gbaan kitin binimbiin ni. Le bijab ngbaan baa bi, “Ba pu ni ban unifuub bitekpiib ponn ni?”

⁶ Waa bi do. U fikr nkun ni a. Teer man waah nan tuk nimi pu buyoonn u nan laa bi Galilee ni na,

⁷ ke Uwumbɔr siin ke bi ga di uma Unibɔn Aabo, ki di ɲa titunwanbirdam aanaal ni, bi ti kpa a u ndɔpuinkoo pu, ke iwiin itaa daal u ga fikr nkun ni.”

⁸ Le bipiib ngbaan teer waabɔr timina.

⁹ Le bi nyan kitakpalun ngbaan chee, ki gir kun, le ki di tibɔr timina tuk waakpambalb kipiik ni ubaa na, ni waadidiliib bi gur na mɔmɔk.

¹⁰ Bipiib ngbaan aayimbil le nan ye Mari Magdalene, ni Joana, ni Mari u ye Jems aana na. Bi

ni bipiib bi nan dii bi na nan di tibər timina tuk waakpambalb.

¹¹ Le waakpambalb aa pak baah len pu na. Bi dak ke ni ye kijørk aaliin la.

¹² Le Piita fii ki san buen kitakpalun ngbaan chee, ki ti boon ki gbuun lik, le ki muin njikeken ngbaan baanja le dɔ. Ni nan gar u pam. Le u gir kun.

*Yesu aadidiliib ponn ni bilee aah kan u pu na
(Mak 16.12-13)*

¹³ Liyaadaal ngbaan le bi ponn ni bilee cha kitin ki bi yin ki ke Emaus na ni. Kitin ngbaan ni Jerusalem aah daa tɔb chee pu na ye mal bilole la.

¹⁴ Baah cha na, le bi gbaa tɔb chee tibər, le ki len tiwan nimək ɲa na.

¹⁵ Baah gbaa tɔb chee tibər kina na, le Yesu ubaa pii bi nsan ni, ki dii bi.

¹⁶ Le Uwumbər don binimbil ke bi taa bee u.

¹⁷ Le u baa bi, “Naah chuun gbaa tɔb chee tibər ti na, ti ye bər bayaar, aan ninimbil wɔb bi gbilngbiln kina?”

¹⁸ Le bi ponn ni ubaa, bi nan yin u ke Kleopas, baa u, “Bicham bi bi Jerusalem ponn ni na, si baanja le aa nyi tibər ti ɲa nima chee dandana na aa?”

¹⁹ Le u baa bi, “Tilabər?”

Le bi bui u, “Yesu u nan ye Nasaref aatin aanii na aabər. U nan ye Uwumbər aabɔnabr la. U nan kpa mpɔɔn ki tun lijinjir aatun; waaliin mu nan kpa mpɔɔn. U piir Uwumbər ni binib mɔmɔk aasui.

²⁰ Le Uwumbər aatotoorninkpiib ni timi Israel yaab aaninkpiib di u ɲa binib aanjaal ni, ke u ɲeer nkun. Le bi kpa u ndɔpuinkoo pu.

21 Ti nan kpa limakl ke uma le ga gaa timi Israel yaab lii. Baah nan ŋa u kina na, din le ye iwiin itaa.

22 Ti ponn ni bipiib bibaa mu tuk timi tibər ti gar timi sakpen na. Bi buen kitakpaluŋ ngbaan chee kichakpinaanyeeek ni,

23 kaa ti kan waawon, le ki gir ni ki nan tuk timi ke bi kan Uwumbər aatuuntiib bi tuk bi ke u fikr na.

24 Le ti ponn ni bibaa buen kitakpaluŋ ngbaan chee, ki ti kan ni bi ke bipiib ngbaan aah len pu na. Uma le baa kan.”

25 Le Yesu bui bi, “Nimi aalan par la. Naa gaa Uwumbər aabənbatiib aah nan len pu na məmək mala.

26 Uwumbər le nan siin ke Kristo u ga gaa binib lii na ga ji falaa kina, le ki nin kan mpəon.”

27 Le Yesu ŋeer waabər ti ŋmee Uwumbər Aagban ni na məmək tuk bi. Njan u tuk bi Moses aah nan ŋmee ti pu na, le ki nin tuk bi Uwumbər aabənbatiib məmək aah nan ŋmee ti pu na.

28 Le bi duun baah cha kitiŋ ki na ni. Le Yesu ŋa ke waah ga piln jer le na.

29 Le bi gaŋ u, “Doon ti chee. Kijook joor a. Naan yunn le ni ga mue.” Le u koo ni bi chee.

30 Le bi ti kal ke bi ji tijikaar. Waah kal bi chee ke u ji tijikaar na, le u yoor boroboro, ki doon Uwumbər, ki gii, ki di tii bi.

31 Le Uwumbər likr binimbil ke bi bee u. Libuul ngbaan ni le baa ki kan u.

32 Le bi bui tɔb, “Waah dii timi nsan ni ki len ti chee ki ŋeer Uwumbər Aagban aaliin aatataa tuk timi na, tisui aa ba piin u pu sakpen aa?”

³³ Libuul ngbaan ni, le bi fii, ki gir buen Jerusalem, ki ti kan Yesu aakpambalb kipiik ni ubaa na, ni waadidiliib biken kuun tɔb chee,

³⁴ ki bi len ke, “Tidindaan sil fikr nkun ni. Simon le kan u.”

³⁵ Le waadidiliib bilee ngbaan mu tuk bi Yesu aah pii bi nsan ni pu na, ni baah bee u buyoonn u gii boroboro na.

*Yesu aah di ubaa mək waadidiliib pu na
(Matiu 28.16-20; Mak 16.14-18; Jənn 20.19-23;
Lituln 1.6-8)*

³⁶ Baah len tɔb chee tibər kina na, libuul ngbaan ni le Yesu ubaa sil bikaasisik ni, le ki bui bi, “Ni li kpa nsuudoon man.”

³⁷ Le bipobil yuk; ijawaan chuu bi sakpen a. Bi nan dak ke bi kan utekpiir aawiin la.

³⁸ Le u baa bi, “Ba ŋa ni san ijawaan? Ba ŋa ni beeni nisui ni?”

³⁹ Lik ŋŋaal ni ntaa, ki bee ke m sil ye. Taln niŋaal ki di meeh mi ki lik man. Utekpiir aawiin aa kpa tinann ni ŋikpab ke naah kan m kpa pu na.”

⁴⁰ Waah len kina na, le u mək bi baah nan kpa uŋaal ni utaa ponn ni ipiin pu na.

⁴¹ Bi nan kpa mpopiin sakpen, ki mu aa kee gaa kii mbaməm. Ni nan gar bi pam. Le u baa bi, “Tijikaar tibaa bi do oo?”

⁴² Le bi tii u lijangeln li bi pul li mmii ni na.

⁴³ Le u gaa, ki ŋman li binimbil ni.

⁴⁴ U nan bui bi, “Maabər timək ŋmee Moses aakaal ponn ni, ni Uwumbər aabənabtiib aagbann ni, ni Uwumbər aalahn aagbanj ni na, Uwumbər le siin ke ni məmək ga gbiin. Maah nan laa bi ni chee na, m nan tuk nimi kina la.”

⁴⁵ Le u woln binimbil ke bi bee Uwumbər Aagban aaliin aatataa,

⁴⁶ le ki bui bi, “Ni ηmee ke Kristo u ga gaa binib lii na ga ji falaa, ki fikr nkun ni, iwiin itaa daal.

⁴⁷ Ni li mooni binib maayimbil pu, ke bi yaa kpeln baabimbin kan, Uwumbər ga di cha baatunwanbir pinn bi. Ni piin ki li mooni Jerusalem aatiη aanib ni, aan ki nin moon ηnibol məmək mu ni.

⁴⁸ Nimi le ye maabər məmək aaseeraadam.

⁴⁹ Nte Uwumbər aah puu tipuur ti ke u ga tii nimi Waafuur Nyaan na, m ga tun ni Nfuur Nyaan ngbaan ni chee. Ni li bi Jerusalem ni ki ti saa bundaln ni ga kan mpəən mu ga nyan ni paacham na.”

*Uwumbər aah di Yesu buen paacham pu na
(Mak 16.19-20; Lituln 1.9-11)*

⁵⁰ Le Yesu di bi buen Betani aatiη chee. Baah ti fuu nima na, le u yoor uηaal paacham, ki ηa Uwumbər aanyoor ηa bi pu.

⁵¹ Waah laa bi ηani kina na, le u nyan bi chee, Uwumbər di u buen paacham.

⁵² Le bi gbaan kitiη ki doon u, ki nin gir buen Jerusalem ni, ki kpa mpopiin sakpen,

⁵³ ki pak Uwumbər, waadichal ponn ni, n-yoonn məmək.

Uwumbor aagban Bible without Deuterocanon in Konkomba

copyright © 2014 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Konkomba

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The Bible without Deuterocanon

in Konkomba

© 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-03-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files
dated 29 Jan 2022

c7765cba-ce13-51c8-80b3-68fach5fdf4a